© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА. ЗАСНАВАНАЯ У 1906 Г. У ВІЛЬНІ. АДНОЎЛЕНАЯ ТАЎСІЛЬБА Ў 1991 Г. ЯК ШТОМЕСЯЧНІК. З 11 САКАВІКА 1994 Г. ВЫХОДЗІЦЬ У ЖЭНЕВЕ

Сяржук Сокалаў

***

Васіліу Быкаву

Падумаў я, што ўсё – мана.
Падумаў: мёртвым забалела
І мёрзлай зямлі пустое цела.

І васіліца ў жывы́ свет праз боль
Мітыльны мёртвых – я падумаў –
І раны ўдзячна прымуць соль
І будзе лад на месцы тлуму.

Я крыкнуў: Дзе ўжо сьлёзы лю́дзі
Зярніце, людзі, колькі нас тут!
Ды толькі мёртвым не баліць,
Шуць памерлым у наступ.

Нясуць крывавыя сьцягі,
Жывы́х у цёсната сьмерці кі́нуць,
Ім не баліць... І ран не лі́нуць
Камуністы́чных багі.

І
Сьлівай жа, муза, суд вярша́ні,
Збудзя жывы́х, якіх у ста́не
Праз жарэ́ўніны кры́ж дарэ́ны
Дажыць да новага сьвітанка.

15-16 чэрвеня 1994 г., Нью-Ёрк

НАРОДНАЯ КНІГА

ВАСІЛЬ БЫКАЎ. СЬЦЯНА

Пасьля неаднаразовых прапановаў нашых чытачоў і за ласкавае згоды народнага пісьменьніка Беларусі Васіля Быкава выдавецтва «Наша Ніва» пры́ступае да выданьня новае кнігі прозы В.Быкава «Сьцяна». Як вядома, гэтае выданьне рыхтавалася да выхаду ў дзяржаўным выдавецтве, але сёньняшні палітычны разьлом стыхі́йна ўтаропіў. Мы дзялі́ся ідэ́ямі, што беларускае слова можа ў рэшце́ рэ́шт існаваць толькі за дзяржаўнымі падтры́мкі, і мяркуем, што памі́ж творамі народнага пісьменьніка, як, зрэ́шты, і іншых таленавітых літаратараў, з аднаго боку, і чытаком – з другога, ня мусяць пайсьцюць непрадузьпятыя бар'еры чыноўніцкае прыхамаці. Кнігі лепшых беларускіх літаратараў будуць выходзіць у такім аб'ёме і даўжы́ні, у гэтых кнігах будзе чытаючу. Гэтак нарадзіцца ідэя стварыць прэзыдыўм Народнае Кнігі. Мы не ставім на мэце знайсьці спонсараў або зрабіць прыгожы эскі дабрачы́ннасьці. Мы ня́кемся, насупе́раж цынічнаму да нашае мовы й культуры рэжы́му, сьцвярдзіць, што беларускія кнігі мусяць выходзіць за грошы і дзеля патрэ́бу беларускага грамадзтва. Разам з тым, мы спадзяемся на кансалідацыйны эфэкт Народнае Кнігі, якая мусіць умацава́ць нашае грамадзтва і дадаць яму сілы духу.

Нагадаем, што той, хто падпі́сваецца на кнігі «НН» да яе выхаду ў сьвет, апло́чвае толькі сабекошт і кошт пасылкі, тады як гатовая кніга з усі́мі гандлёвымі нацянкамі будзе каштава́ць значна дарэ́жэй.

Кніга «Сьцяна» складаецца з празаічных твораў Васіля Быкава апошніх гадоў, яе аб'ём – 17 аркушаў. Мяркуецца, што яна выйдзе ў сьвет у канцы кастрычніка – пачатку лістапада сёлета.

Умовы падпі́скі друкуюцца на старонцы 12.

Выдавецкая група БГФ «Наша Ніва»

НАША НІВА

№ 29-30 (91) 29 ВЕРАСЬНЯ 1997 г.

«Я не пачвара, я пісьменьнік...»
Эсэ на старонцы 3.

Экспэдыцыя «НН» у Полацак да сяброў СБП
На старонках 4-5.

Артыкул пра Міхаіса Раманюка
На старонцы 8.

Цудоўная фартуна шляхціца Валіцкага
Гістарычны артыкул на старонках 18-19.

Пра «маральнасьць» схаванага забойства
На старонцы 7.

Кароткая аповесьць пра сяброўства
Старонкі 20-21.

Восеньскія цэзуры

Яна прайшла з дойлічнаными дажджамі і прахалодаю. Стала лягчэй дыхаць у перапо́ўненых камэрах цэнтраляў. Жоўты ліст выпадко́ва залі́ўцеў у прагулачны дворык «амэрыканы». Жоўтыя кабінэчыкі з вытаматычнай дробнакалібэрнай прыгожа рассыпаліся на ільняным абрусе і выклікаюць пакуту. Жоўты кавалак тоўу дае надзею. Дзень прыжджае жанчына. Ідзі на Камарову, куплі ёй саладжага ў сотах. Ты бацька і муж ёй. Напоўні радасьцю ее вярасьнёвае цела. Нашаты родных словаў на вушка. Не забывай казаюць: жоўтая раса помсты – ворагу! Мёд любові – твайёй беларускай жанчыне!

Восень. Усе адносна́е, дваякае, амбівалентнае. Толькі Радзіма ў адзіночнаи ліку. Толькі яе ні памножыць, ні разьдзяліць.

Восень. Выясьняюцца гарызонты, праступаюць фігуры калябаранта́ў. Стаяньне на чатырох стала звычкай. Хвіга ў кашчі прабіраля дзірку. Студэнты пакпаі на бульбу. Горад амаладзіўся на некалькі дзён ды ізноў апо́ясінарыўся.

Восень. Загарэлыя тва́ры. Бела-чырвоныя шо́сікі тулі́яцца задзёрскімі. Абрыдлыя прамовы ўчараніх. Электарат шукае лідэра. Молядзь пайшла піць піва ў Траецкае.

Восень – творчая, натхнёная, тукліва-разьвіта́льная пара, пэра пачаткаў і новага. Пахне гарадамі і жанчынай. Жанчыны ізноў таямні́чыя, ізноў яны апранулі чорныя панчохі і цёплыя гетры. Так жаданьне вымуцы схавалі́ся пад швэдрамі, гольфамі, плашчыкамі, куртачкамі. Ды ці табе ня ведаць, што схаванае не ёсьць адсутным. Усё на месцы і толькі чакае моманту адкрыцця і ўвасабленьня. Дрэмуць нашае жаданьні, шторах мацней і мацней ускалыхваецца воля да спраджванья нашае мэты. І гатовая на Грунвальд не ваначадзжае імпэту. І чысьціня бела-чырвоных колераў, як чысьціня крыві Пара́дзіхі, – сьцелюць варожыя зрокі...

Восень – пара апліка́цыяў. Чорныя бабовыя струкі на зялёных сьцябліна́х – як чорныя душкі акупанту на нашых вітальных прасторах. Фіялетавыя качаны капусты, апанаваныя жарлівым вусенем, нагадаваюць Галоўнага Вусеня з Галоўным Качаном у канюшыне, якая «належыць асноўнай кормавой культурой в животноводстве»*.

Пералётныя птушкі адлі́цяў у вырай. Тутэйшыя людзі застаюцца тут. Пахне здаровым глюзом з хлявоў. Бульбоўнікам, ядкой ячменнай саломай, садам... Толькі слова пісьменьнік у нас ад'ядае грамадзкай прыбіральніцай. Недзіўна ізноў шыбанула ў нос гэтым «водарам» – нейкая Т.Б. пусьціла сьлёзку ў абарону свайго карыта́ць...

Тымчасам восеньскі халадок прымушае думаць пра вогнішча, вогнішча нагадае табе, што ты мужчына...

Восень. Файна! Любі! У сэдах узрываюцца бомбы. Чаго яшчэ трэба, каб акупанты і калябаранцы палюбілі гэтую лістападаўскую пару?

Сьлавіір Адамовіч

**З кнігі «Герб и флаг белорусской державы», стар. 57.*

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

© PDF: Kamunikat.org 2010 ПОСТ Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

КАНЕЦ СЕЗОНУ ФЭЙЕРВЕРКАЎ

Нехэй раней, здавала мне, нашае неба гэтак часта не рассякаюць агнявыя салютоў, як прыкладна пятнаць гадоў таму. Мажліва, над Нясвіжам, над Гомелем расквітаюцца вэрбальныя агні. Радавыя баны толькі ў мантажах для прыцягнуцьмы ваеннаму пэ-нэд пашыхтаванні. Ужэ я разьвіліся не зачэпкаю. Пабудзь была адна й так жамэлізуюць фальклёрныя марафоны на сьцяжынах за назьвамі ня «Цяпты зёрнах», бастарчыным прамоны цытатных кірмашоўкі ня «кітоўскім гнёўнам да «татарскім пшэнкавым», а пасьля — мэтоды выдатных бадзёнаў здаюцца. І вось зьяўляюць гавона тогу! І прагна чакаю новых стрэлаў. Дзівародкі гухаюць ласкавымі хатадзеяў пятро, што патроны нашмелі ізмагчосы п'яны лод з адпрацаванымі пулямі.

Калі з рэпрадуктараў патарэла мэлёдыя госсэкрэсэрскага гімну, зьбіты да дзьюу Цырашкі сэкцыяў 855-гадоваго гарадабэлькіцу, зьярчыцца цэтлікі з сэлядзінай, адрокчыка на сусэдзяў, дзівіцца ўстаў. Я застаюся сядзеў. Я ня ніякае ізьнікуюся ў ямі са сьняжкі, калечы да незадолжных погляду. Я нават запазу дзень бальшэ даю дэмакратыцы сваёй рыкалічнасьці. Хоць пакаюся мне сапраўды не было патрэбы ізьдзеваць, ня гэта было ў мяне ў мэце, ня гэта было ў трубы. Сьцішыў ў гэтай яме, я нарэшце прэтэнзуе, у чым было б ёсьць нашы сьцібасьць. Устрэмяцца ў 91-м зьмену дзяржаўных сымбалёў на зьмену дзяржаны, мы забыліся ня ізам. На тое, што пасьпеш зьяновіны ў перыяду тэрсу. Зьмяніць без дазволу і зьапэлявацьі, а на патрэбу душы. Калі б у сэнэ чае таксама патрэбы была, не было б сэмьдзесяці язьм. А пакуль, над нашымі галовамі, ня ўсе ізьдзеяны, «вонае цішыня», якая дрэдзе пермяненцаў-ізьдзеяны, ізьдзеяны на адзін чэк, што хутка ізьяе прэсьціж зьбіжаць нашым сьлыхам ня адным і тым жа маршрутэ. Той час, які мы гублэем у пошукаў сапрадзіцаня ідэяў, нашлюе кожы на разумнасьць сьвятлоў сьцібасьць гэтага тэрмэ. Не дзеля зьтрымцаньня сьцібасьць на нашай кухлі.

Калі ніяе плюсы, кабі дадзей сэгурэсь прыце сьцяжкаванцыя, ня ізьяюгу сэкцыяў. І зрэшты, ня мэй ёсьць настрою. Я ізьяе гатоў быў зьдзіку праяжкуюцца пятэтам да ізьяўленчэ жыхаўства-шадзінка (кага, дарэчы, так ізьяе ня ізьяюсь ўрачыстасьцаў, і ня стаю незьдзеянаем сарамэ гаворыць РПЦ ізьяюсь). Вось каму сапраўды патрэбны гэтая мэшэ сьцяжу. На яго ізьяе нельга сьцяцца ізьяюсь ізьяюсь. Кэб тым фэерверкі ўзьдзяюся як мага чаласьці і як мага дзяюсь Беларусь ізьяе ізьяюсь ізьяюсь. Напэўна ізьяюсь ізьяюсь...

Зьмяніць Дзьяна Ягупава

Зьмяніць Аляна Ягупава

СВАЯ ВЕРА

Патрыярх Кіеўскі і Усяе Русі-Украіны Філарэт і Мітрапаліт Беларускі Філарэт прыехалі ў Полацк. Прыехалі ўдваіх. Гэта, бадай, упершыню ў гісторыі Кіеўскае Мітрапаліі, якая ў розны час кіравала ўсімі праваслаўнымі вернікамі Украіны і Беларусі. Поўнае адмаўленне ад гэтага ідэалу і скрайне агрэсіўнае выступленне Філарэта Кіеўскага ў 1990 годзе прывялі да таго, што ў 1992 годзе Украінская праваслаўная царква была аб'яўлена схізматычнай. Сёлета ў Полацку ўпершыню ў гісторыі Беларусі ў адным месцы сабраліся прадстаўнікі ўсіх трох Праваслаўных Цэркваў, якія існуюць на тэрыторыі Беларусі. Гэта Беларуская Праваслаўная Царква, якая ўзначальвае Мітрапаліт Філарэт, Беларуская Аўтакефальная Праваслаўная Царква, якую ўзначальвае Мітрапаліт Мікалай, і Беларуская Праваслаўная Царква Маскоўскага Патрыярхату, якую ўзначальвае Мітрапаліт Філарэт.

Прыезд Філарэта Кіеўскага ў Полацк быў прымеркаваны да 1000-годдзя Полацкага княства. Ён прыехаў на чале вялікай дэлегацыі, у якую ўваходзілі мітрапаліты, архіепіскапы, епіскапы, архімандрыты, протаіереі, іераманахі, манахі, манахіні, а таксама прадстаўнікі свецкай улады. Усяго ў Полацк прыехала больш за 200 чалавек. Сярод іх — Мітрапаліт Кіеўскі і Усяе Русі-Украіны Філарэт, Мітрапаліт Беларускі Філарэт, Мітрапаліт Кішынёўскі і Малдаўскі Вадзім, Мітрапаліт Кіеўскі і Галіцкі Іаан, Мітрапаліт Растоўскі і Новачаркаскі Іаан, Мітрапаліт Растоўскі і Новачаркаскі Іаан, Мітрапаліт Растоўскі і Новачаркаск

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-эксперт: Kamunikat.org 2010

«ЯНЕ ПАЛЯЎНІЧУ, Я ПІСЬМЕННІК...»

Беларускі дзіцячы пісьменнік Сяргей Радавы Каржакоў дае інтэрвію нямецкаму журналісту. Абмеркаванымі ў ваенных замежных прэсцэнтах чакае міжнародны суд у Гаазе. Застаецца толькі яго дачакацца. Чаму не захацелі дагаварыць? Ды таму, што ведаюць Каржакоў — бо разумеюць, што ён будзе выступаць ні ў якасці абвінавачанага, а ў якасці абвінаваўцы. Мабыць, Каржакоў пакажа ўсяму свету дакументы, якімі ён валодае пасля заробленых ўчынкаў на сярбскай, а мусульманскіх.

Каржакоў выварочвае, скажаю сярэдзіннае. Сэнсы стаўляе ў патрэбныя яму нагавыя падобны да ППРБ. Але вось нагавыя матэрыялы выглядзеў, чым не — беларускаму нацыяналісту, у адкрытай вялікай кавярні за кубкам піва з энтузіятам палітычных разважаюць свае фантастычныя планы. Удзельнікаў ня хочацца. Для беларусаў у яшчэ маму растлумачыць такое жаданне лацвеяк-ваенны патрэбен зайдзе сцяжа, прычым зайдзе ў сабе. А для чуяжаемца тут зарэ-жыццёвымі ў дарэчы ніяк ня выйдзе.

Дарэчы, наша інтэлігенцкая ахвотнае зайдзе ў сабе пісьменніка, а не палітыка. Прычыне тое, што прыгожае.

Ніяка ніякага сумнення ня ўбосце рыжаму, ні ў тым, што ён — Чалавек Кнігі. Калі б мы ўсе разам ўзяліся гэтае маральнасці і дакладна, што гэта ня ведаюць міласэрнасць чэхаўскія выдаў кожнаму, што пасьлаецца за Лукашэнку, па ўсіх ўсіх, тады нарадзіць упэўненасць з такой самай купкасьлаю, як ульлюдзі, абрынуцца б у нябыт. Але мы ня ведаем дакладна. Таму гэта нам дзякуе. Антыбеларускі, хамскі, рэтэградзінае ППРБ ясна не заморскі дыктатар, а сама сапраўды дыктатар беларускага суцізу — эльшэпіенавальны.

Як кліні нескі пісьменнікі, адмеч-ацыеш — прыкрыну. На шалах вагу нацыянальнай незадаволенасці з задаволенасці, рэзнеспазнаю, турэмнага ўзяда, мэфіёзна-ліюўскім дапашэнні — дзяржаўнага карыкатурнага ўзроўню — з другога боку — нездатнасць сабраць у моцную палітычную сіду, выпрацаваць сваю ідэалогію нацыянальнага цэлебрэ, выдатнымі сацыяльнымі лідэрамі — тое, што ахапіць апошнія, пайдзе на ахапіць ахапіць ахапіць

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

Досьвед жыцьцёвых слаўў

Экспэдыцыя «НІ» і Архіву Найноўшае Гісторыі да Саюзу Беларускіх Патрыётаў

МАТЫВАЦЫІ

Варта адноўку зьмяніць свой зьвычайны графік, устаць так рана, як рабіў не ўстаючы, сутакі знаходзіцца ў дарозе, абмяжкоўкі Пазночную Беларусь — каб спазнаць новыя экзыцытыны адчуваньні, якія ў сёньняшні Беларусі выглядаюць архаічнымі, каб зразумець, інакш, з пазыцыі дасьледу, бачыньне жыцьця Саюзу Беларускіх Патрыётаў быў бы рэмінісцэнцыяй непарыўнасьці беларускага жыцьця. Адвячорам кіраўніцтва падрыхтавала да нашага будучага фільма пра СБП, зрабіць першыя відэаінтэрвію. Пасьля тое, як выдзеленства «Наша Ніва» выпусьціла кнігу «Гарт. З успамінаў пра Саюз Беларускіх Патрыётаў» тым пасьвячоную антыэсавецкага Супраціву стала для нас блізкаю і мы маем намер надалей праводзіць дасьледзе й інфармацыйнае ня зьвязьнае.

Новае шматгадзіньне гурта

Наш «Агро» — старэнькі мікрааўтобус Ford, выбраўся ў Мейску, і мы ня ведалі яшчэ ня ведалі, як складзенца наш маршрут. Нечаяданай рэакцыяй Віктар Корэун прыз тэлефон дамоўнуся са спрадаўцам Фурсаў з Паставаў пра магчымасьць прыезду й зьмок. Мы сустрэлі поўнае паразуменьне й нам было прапанаванае нанат больш — спадарства Фурсэй нам дамовіцца зь іншымі сябрамі СБП, што вернуліся пасьля Сібіру ў Беларусь, і яны пастаўлюсь сабраць разам, каб дазмогчы нідзіяпрэце. Фактычна, іншыя сьцінныя адзымкі перспэктывы па Віцебскай вобласьці — у Полацку, Глыбокім, Докшыцах зь іншымі сябрамі СБП, што вернуліся пасьля Сібіру ў Беларусь, а

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

«Цяпер я ведаю, каго тут трэба затрымаць» — сказаў міліцыянт і замацаваў кайданкі на руках былога хахоніка.

Мы ж прыехалі дамоў аўтобусам ды скарысталіся гэтым разам ужо ў Гальбоках, дзе сустрэліся з Альбэртам Бацюшэвічам. Гады нікоці падарвалі здароўе гэтага чалавека, і сам бы ён ніколі на выбрыўся ў вёцы горад на сустрэчу з пяцігоднікамі. А вось ён нас чакаў у Полацку.

На кватэры спадарства Бялевічаў усе было: Васіль Мядзведка — кіраўнік Гальбоках, Альбэрт Бацюшэвіч, Ніна Шчыгельская, Ірына Бялевіч, Ніна Шчыгельская, Ірына Бялевіч, Ніна Шчыгельская, Ірына Бялев

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

Эўрапейскі Інфармацыйны Цэнтар

Паводле дамоўленасьцяў з Радаю Эўропы і ў супрацоўніцтве зь ёю «Наша Ніва» распачынае праект Эўрапейскага Інфармацыйнага Цэнтру. Мэта нашага праекту — паінфармаваць у Беларусі эўрапейскай інфармацыі: пра эўрапейскія інстытуцыі й ініцыятывы; пра эўрапейскія стандарты, найперш у галіне правоў чалавека; пра ўзаемадачыненьні Беларусі з эўрапейскімі структурамі. Дзеля гэтага на першым этапе праекту «Наша Ніва» апублікуе асноўныя эўрапейскія Канвэнцыі ў галіне правоў чалавека, а таксама камэнтары да іх беларускім юрыстам і спэцыялістам у галіне правоў чалавека, зробяць парадняўчую аналіз эўрапейскага права зь беларускімі законамі й практыкаю. «НН» будзе завартаць асаблівую ўвагу на дакумэнты Радаю Эўропы, што тычацца Беларусі.

У нашай краіне тэма Эўропы, і Рады Эўропы ў прыватнасьці, ёсьць актуальнаю і ўвесь час дыскутуецца. Рэжым рэальнае стратэгіі самаізаляцыі ад эўрапейскіх стандартаў правоў чалавека, але, імкнучыся захоўваць рэшткі, абвінавачвае Радаю Эўропы ў падвойных стандартах. Беларускае грамадзтва, і апазыцыя ў прыватнасьці, стала аглядацца на Радаю Эўропы як шуках маральнае й палітычнае падтрымкі, а таксама ўважаючы за свае галоўную ўлучанасьць у эўрапейскую Беларусі ў Эўропу.

Афіцыйныя Цэнтры Інфармацыі й Дакумэнтацыі Рады Эўропы ўтвараюцца ў краінах-удзельніцах і пры сядзібах урадаў асноўных эўрапейскіх краінах таксіа афіцыйныя інфармацыйныя прадстаўніцтвы часам стварэньня іншых унівэрсытэцкіх асяродкаў — як пры Эўрапейскім Інфармацыйным Цэнтры Карлоўскі ўнівэрсытэт (Прага) ці Цэнтры Эўропы Варшаўскага ўнівэрсытэту. Наш Эўрапейскі Інфармацыйны Цэнтар паўстае як грамадзкая інстытуцыя. Мы перакананыя, што на ўмовах, калі ўрад Беларусі праводзіць антыэўрапейскую палітыку, незалежнае беларускае грамадзтва мусіць само рыхтаваць сваю краіну ў інтэграцыі з эўрапейскімі структурамі — пры інфармацыйнае й дыялёг.

Рада Эўропы — гэта:

адна са найстаршынух міжурадавых арганізацыяў у Эўропе, якая была заснаваная у 1949 годзе ў Страсбургу. Тады Радаю Эўропы засноваліў 10 краінаў. Цяпер у яе ўваходзіць 40 дзяржаваў[1], а яшчэ 5[2] падалі свае заяўкі на ўступленьне ў яе. Рада Эўропы кіруецца прынцыпамі плюралістычнай дэмакратыі, павагаю правоў чалавека й вяршэнства права. Ва ўсіх сфорах сваёй дзейнасьці рада прадстаўніца Нямеччыны, вядомая сваёй асабістай цьвёрдай позыцыяй у справе выкананьня правоў чалавека ў Беларусі.

Заканчынасьць структуры Рады Эўропы актыўна супрацоўнічае зь мэрадавымі арганізацыямі, дзейнасьць якіх яна лічыць найважнейшым складнікам дэмакратычнага працэсу.

Структуру арганізацыі адлюстраваюць дэмакратычным інстытутам крыніцу: ўдзельнікаў; у не ўваходзіць Камітэт міністраў, які складаецца зь міністраў замежных справаў усіх краінаў-удзельніцаў, і Парламэнцкая Асамблея, у склад якой уваходзіць дэлегацыі парламэнтараў, якія прызначаюцца парламэнтамі кожнай краіны. Гэтыя два органы абслугоўвае Сакратарыят Рады Эўропы, што працуе пад кіраўніцтвам Генэральнага сакратара, якога абірае Асамблея. Камітэт міністраў прымае палітычныя рашэньні. Парламэнцкая Асамблея абмяркоўвае найважнейшыя пытаньні й дае рэкамэндацыі Камітэту міністраў.

Камітэт міністраў правадзіць свае пасяджаньні ў Страсбургу ня менэй за два разы на год. На гэтых пасяджаньнях прымаюцца праграма дзейнасьці й бюджэт Рады Эўропы. Большасьць рашэньняў патрабуе кваліфікаванае большасьці — дзьвюх трацінаў галасоў. Старшынем Камітэту міністраў зьмяняецца кожныя шэсьць месяцаў.

Старшыня Парламэнцкай Асамблеі абіраецца на тры гады. Цяпер гэтую пасаду займае спік. Лені Фінчэр, прадстаўніца Злучанага Каралеўства, вядомая сваёй асабістай цьвёрдай позыцыяй у справе выкананьня правоў чалавека ў Беларусі.

Эўропы актыўна супрацоўнічае зь мэрадавымі арганізацыямі, дзейнасьць якіх яна лічыць найважнейшым складнікам дэмакратычнага працэсу.

Структуру арганізацыі адлюстраваюць дэмакратычным інстытутам крыніцу: ўдзельнікаў; у не ўваходзіць Камітэт міністраў, які складаецца зь міністраў замежных справаў усіх краінаў-удзельніцаў, і Парламэнцкая Асамблея, у склад якой уваходзіць дэлегацыі парламэнтараў, якія прызначаюцца парламэнтамі кожнай краіны. Гэтыя два органы абслугоўвае Сакратарыят Рады Эўропы, што працуе пад кіраўніцтвам Генэральнага сакратара, якога абірае Асамблея. Камітэт міністраў прымае палітычныя рашэньні. Парламэнцкая Асамблея абмяркоўвае найважнейшыя пытаньні й дае рэкамэндацыі Камітэту міністраў.

Камітэт міністраў правадзіць свае пасяджаньні ў Страсбургу ня менэй за два разы на год. На гэтых пасяджаньнях прымаюцца праграма дзейнасьці й бюджэт Рады Эўропы. Большасьць рашэньняў патрабуе кваліфікаванае большасьці — дзьвюх трацінаў галасоў. Старшыня Камітэту міністраў зьмяняецца кожныя шэсьць месяцаў.

Старшыня Парламэнцкай Асамблеі абіраецца на тры гады. Цяпер гэтую пасаду займае спік. Лені Фінчэр,

Канвэнцыяў Нямеччыны, вядомая сваёй асабістай цьвёрдай позыцыяй у справе выкананьня правоў чалавека ў Беларусі.

Заканчынасьць структуры Рады Эўропы актыўна супрацоўнічае зь мэрадавымі арганізацыямі, дзейнасьць якіх яна лічыць найважнейшым складнікам дэмакратычнага працэсу.

Структуру арганізацыі адлюстраваюць дэмакратычным інстытутам крыніцу: ўдзельнікаў; у не ўваходзіць Камітэт міністраў, які складаецца зь міністраў замежных справаў усіх краінаў-удзельніцаў, і Парламэнцкая Асамблея, у склад якой уваходзіць дэлегацыі парламэнтараў, якія прызначаюцца парламэнтамі кожнай краіны. Гэтыя два органы абслугоўвае Сакратарыят Рады Эўропы, што працуе пад кіраўніцтвам Генэральнага сакратара, якога абірае Асамблея. Камітэт міністраў прымае палітычныя рашэньні. Парламэнцкая Асамблея абмяркоўвае найважнейшыя пытаньні й дае рэкамэндацыі Камітэту міністраў.

Камітэт міністраў правадзіць свае пасяджаньні ў Страсбургу ня менэй за два разы на год. На гэтых пасяджаньнях прымаюцца праграма дзейнасьці й бюджэт Рады Эўропы. Большасьць рашэньняў патрабуе кваліфікаванае большасьці — дзьвюх трацінаў галасоў. Старшыня Камітэту міністраў зьмяняецца кожныя шэсьць месяцаў.

Старшыня Парламэнцкай Асамблеі абіраецца на тры гады. Цяпер гэтую пасаду займае спік. Лені Фінчэр,

прадстаўніца Нямеччыны, вядомая сваёй асабістай цьвёрдай позыцыяй у справе выкананьня правоў чалавека ў Беларусі.

Заканчынасьць структуры Рады Эўропы актыўна супрацоўнічае зь мэрадавымі арганізацыямі, дзейнасьць якіх яна лічыць найважнейшым складнікам дэмакратычнага працэсу.

Структуру арганізацыі адлюстраваюць дэмакратычным інстытутам крыніцу: ўдзельнікаў; у не ўваходзіць Камітэт міністраў, які складаецца зь міністраў замежных справаў усіх краінаў-удзельніцаў, і Парламэнцкая Асамблея, у склад якой уваходзіць дэлегацыі парламэнтараў, якія прызначаюцца парламэнтамі кожнай краіны. Гэтыя два органы абслугоўвае Сакратарыят Рады Эўропы, што працуе пад кіраўніцтвам Генэральнага сакратара, якога абірае Асамблея. Камітэт міністраў прымае палітычныя рашэньні. Парламэнцкая Асамблея абмяркоўвае найважнейшыя пытаньні й дае рэкамэндацыі Камітэту міністраў.

Камітэт міністраў правадзіць свае пасяджаньні ў Страсбургу ня менэй за два разы на год. На гэтых пасяджаньнях прымаюцца праграма дзейнасьці й бюджэт Рады Эўропы. Большасьць рашэньняў патрабуе кваліфікаванае большасьці — дзьвюх трацінаў галасоў. Старшыня Камітэту міністраў зьмяняецца кожныя шэсьць месяцаў.

Старшыня Парламэнцкай Асамблеі абіраецца на тры гады. Цяпер гэтую пасаду займае спік. Лені Фінчэр,

Канвэнцыяў Нямеччыны, вядомая сваёй асабістай цьвёрдай позыцыяй у справе выкананьня правоў чалавека ў Беларусі.

Заканчынасьць структуры Рады Эўропы актыўна супрацоўнічае зь мэрадавымі арганізацыямі, дзейнасьць якіх яна лічыць найважнейшым складнікам дэмакратычнага працэсу.

Структуру арганізацыі адлюстраваюць дэмакратычным інстытутам крыніцу: ўдзельнікаў; у не ўваходзіць Камітэт міністраў, які складаецца зь міністраў замежных справаў усіх краінаў-удзельніцаў, і Парламэнцкая Асамблея, у склад якой уваходзіць дэлегацыі парламэнтараў, якія прызначаюцца парламэнтамі кожнай краіны. Гэтыя два органы абслугоўвае Сакратарыят Рады Эўропы, што працуе пад кіраўніцтвам Генэральнага сакратара, якога абірае Асамблея. Камітэт міністраў прымае палітычныя рашэньні. Парламэнцкая Асамблея абмяркоўвае найважнейшыя пытаньні й дае рэкамэндацыі Камітэту міністраў.

Камітэт міністраў правадзіць свае пасяджаньні ў Страсбургу ня менэй за два разы на год. На гэтых пасяджаньнях прымаюцца праграма дзейнасьці й бюджэт Рады Эўропы. Большасьць рашэньняў патрабуе кваліфікаванае большасьці — дзьвюх трацінаў галасоў. Старшыня Камітэту міністраў зьмяняецца кожныя шэсьць месяцаў.

Старшыня Парламэнцкай Асамблеі абіраецца на тры гады. Цяпер гэтую пасаду займае спік. Лені Фінчэр,

прадстаўніца Нямеччыны, вядомая сваёй асабістай цьвёрдай позыцыяй у справе выкананьня правоў чалавека ў Беларусі.

Заканчынасьць структуры Рады Эўропы актыўна супрацоўнічае зь мэрадавымі арганізацыямі, дзейнасьць якіх яна лічыць найважнейшым складнікам дэмакратычнага працэсу.

Структуру арганізацыі адлюстраваюць дэмакратычным інстытутам крыніцу: ўдзельнікаў; у не ўваходзіць Камітэт міністраў, які складаецца зь міністраў замежных справаў усіх краінаў-удзельніцаў, і Парламэнцкая Асамблея, у склад якой уваходзіць дэлегацыі парламэнтараў, якія прызначаюцца парламэнтамі кожнай краіны. Гэтыя два органы абслугоўвае Сакратарыят Рады Эўропы, што працуе пад кіраўніцтвам Генэральнага сакратара, якога абірае Асамблея. Камітэт міністраў прымае палітычныя рашэньні. Парламэнцкая Асамблея абмяркоўвае найважнейшыя пытаньні й дае рэкамэндацыі Камітэту міністраў.

Камітэт міністраў правадзіць свае пасяджаньні ў Страсбургу ня менэй за два разы на год. На гэтых пасяджаньнях прымаюцца праграма дзейнасьці й бюджэт Рады Эўропы. Большасьць рашэньняў патрабуе кваліфікаванае большасьці — дзьвюх трацінаў галасоў. Старшыня Камітэту міністраў зьмяняецца кожныя шэсьць месяцаў.

Старшыня Парламэнцкай Асамблеі абіраецца на тры гады. Цяпер гэтую пасаду займае спік. Лені Фінчэр,

прадстаўніца Нямеччыны, вядомая сваёй асабістай цьвёрдай позыцыяй у справе выкананьня правоў чалавека ў Беларусі.

Заканчынасьць структуры Рады Эўропы актыўна супрацоўнічае зь мэрадавымі арганізацыямі, дзейнасьць якіх яна лічыць найважнейшым складнікам дэмакратычнага працэсу.

Структуру арганізацыі адлюстраваюць дэмакратычным інстытутам крыніцу: ўдзельнікаў; у не ўваходзіць Камітэт міністраў, які складаецца зь міністраў замежных справаў усіх краінаў-удзельніцаў, і Парламэнцкая Асамблея, у склад якой уваходзіць дэлегацыі парламэнтараў, якія прызначаюцца парламэнтамі кожнай краіны. Гэтыя два органы абслугоўвае Сакратарыят Рады Эўропы, што працуе пад кіраўніцтвам Генэральнага сакратара, якога абірае Асамблея. Камітэт міністраў прымае палітычныя рашэньні. Парламэнцкая Асамблея абмяркоўвае найважнейшыя пытаньні й дае рэкамэндацыі Камітэту міністраў.

Камітэт міністраў правадзіць свае пасяджаньні ў Страсбургу ня менэй за два разы на год. На гэтых пасяджаньнях прымаюцца праграма дзейнасьці й бюджэт Рады Эўропы. Большасьць рашэньняў патрабуе кваліфікаванае большасьці — дзьвюх трацінаў галасоў. Старшыня Камітэту міністраў зьмяняецца кожныя шэсьць месяцаў.

Старшыня Парламэнцкай Асамблеі абіраецца на тры гады. Цяпер гэтую пасаду займае спік. Лені Фінчэр,

ПРЫНЦЫПЫ РАДЫ ЭЎРОПЫ

І. Плюралістычная дэмакратыя

Паводле Статуту Рады Эўропы свабода асобы, палітычная свабода і вяршэнства права ляжаць у грунце «любой сапраўднай дэмакратыі». Гэта азначае, што з разумным интэрвалам, на аснове ўсеагульнага і тайнага галасаваньня павінны праводзіцца плюралістычныя выбары ў парламэнт, які павінен карыстацца шырокімі паўнамоцтвамі й мець у сваім складзе прадстаўнікоў розных палітычных партыяў. У сваю чаргу, гэтыя партыі павінны мець права свабоднага арганізаваньня й выказваць свае мэркаваньні.

Заходзіячы мембэрамі з гэтых прынцыпаў і стандартаў Парламэнцкая Асамблея й Камітэт міністраў разглядаюць заяўкі на ўступленьне ў Раду Эўропы. Заходзячы мембэрамі з гэтых дакумэнтаў, скіраваных на гуманітарнае супрацоўніцтва, і цяпер не ўтыліі ў Радзе актуальнасьці. За тое да развалу СССР удзельнікі менскай сустрэчы прадказалі яго распад і прапанавалі вялікатэрытарыяльна да незалежнасьці сваіх краінаў. Заяўляюць ня імпэрскую супэрдзяржаву СССР, удзельнікі сьцьвярджалі адначасна накіраваў тэлеграму сэкі Вархоўнага Савету Расеі, дзе ішлі ўмацаваньне ня супэрдзяржаву. Гэтым самым быў нанесены ўдар па міту аб антысавецкай накіраванасьці дэмакратычных сіляў краінаў Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну.

Эўропы. Заходзячы мембэрамі з гэтых дакумэнтаў, скіраваных на гуманітарнае супрацоўніцтва, і цяпер не ўтыліі ў Радзе актуальнасьці. За тое да развалу СССР удзельнікі менскай сустрэчы прадказалі яго распад і прапанавалі вялікатэрытарыяльна да незалежнасьці сваіх краінаў. Заяўляюць ня імпэрскую супэрдзяржаву СССР, удзельнікі сьцьвярджалі адначасна накіраваў тэлеграму сэкі Вархоўнага Савету Расеі, дзе ішлі ўмацаваньне ня супэрдзяржаву. Гэтым самым быў нанесены ўдар па міту аб антысавецкай накіраванасьці дэмакратычных сіляў краінаў Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну.

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Маці эрэза Калькуцкая

ЛЮБОЎ ХРЫСТОВАЯ

5 верасьня ў Калькуце (індыйскі штат Заходняя Бэнгалія) памерла Маці Тэрэза. Скончыўся зямны шлях знакатай каталіцкай манахіні ў белым сары з блакітным сукном. Сотні тысячаў людзей розных веравызнаньняў прыйшлі развітацца зь ёю ў Місію Міласэрнасьці (так называюцца заснаваныя ёю ў 1950 г. кангрэгацыі, 4000 місіянэраў якой працуюць на ўсіх сьвеце дзеля найбяднейшых і гарэмных).

Анэс Гонжа Баяжыў нарадзілася 27 жніўня 1910 г. ў албанскай сям'і ў горадзе Скоп'е (сталіца Македоніі). 15-гадовая дзяўчына адчуваласа на заклік Божага-каталіцкай Місіі, якая дзейнічала ў абшары Лягоп пабліз Дрыліна, і з 1929 г. пачала місіянэрскую працу ў Калькуце. Ейная самаахвярная дзейнасьць у краіне і горадзе, дзе цана чалавечага жыцьця бліскуча нізка, ня дзіва зьлічыстаў і цьмінуў нашага стагоддзя, успрымаецца як узор хрысьціянскага гуманізму. Ня гэтагародзкі Ірэмінгі Мігу Папы Яна XXIII (1972) і Нобэлеўскай Прэміі Міру (1979), але галоўнай узнагародай для яе была сустрэча ў Аўлёнэі з родным народам, дзе хаваюцца ейныя бацькі і дзе пасьля падзеньня камуністычнага рэжыму.

Мы друкуем фрагмэнт зь ейнай кнігі «Любоў Хрыстова», якая выйшла ў сьвет на пачатку 70-х гадоў.

Госпадзе, дай мне праніклівасьць веры, і мая праца ніколі ня будзе манатонай для мяне.

Ніхто ня можа пазбавіць мяне маіх веры. Калі дасьпі тару, каб распрасьцерцца вашы любоў Хрыстовую сярод бедных і пакінутых, не было іншай альтэрнатывы як застацца ў гэтай краіне, ў экспласіі — але ж не маіту адмовіцца ад маёй веры. Я гатовая аддаць маё жыцьцё, але не маю веры.

Мы разумеем: тое, што мы робім, — гэта кропля ў акіяне. Але калі б на гэтай кроплі ў акіяне, то было б толькі згубы. Калі б не было нашых школаў у кварталах бедняты, — гэта маленькі, пачтковыя школы, зь іх мы вучым дзяцей любіць нашкуу і як жыць у чысьціні, — калі б не было гэтых малых школаў, то тысячы дзяцей, якіх мноцьь ад іх кажысць, быці б пакінутыя на вулцы.

Тое самае з нашым Домам для пакрадзюмпэрных. Калі б мы ня мелі гэтага дому, то тым, каго мы прынесьлі сюды, памёрлі б на вуліцы. Я думаю, варта кажнюту мець гэты дом, хоць мы можам абслужыць адначэ нешматкі, бо яны магілі памерці годна і ў міры з Богам

Вера — дар Божы. Есьь не не было б жыцьця. Нашая справа, — каб дазаць плёён, каб служыць тобе Богу, быць вартым, — пашэнка грунтоваця на вэры.

Хрыстос сказаў: «Я быў галодны, й даў ясьці, й быў хворы, й даў выдомпацыю, а вы прыйшлі мяне на дапамогу». Усе нашыя дзеі грунтуецца на вэры пяводнае гэтых словаў.

Кадзі нашая вэры, гэта тамсу, што нашая шмат себяахвотва, падта шмат зашкоднасьцяў у асабістай карысьці. Кадзі вэра была сапрайшая, трэба быць шчырым і любіць. Любоў і вэра разам: яны дапаўняюць адно адно.

Нашыя малітвы аб тым, каб Хрыстос аддаў Сваё сьвятло і жыцьцё кожнаму з нас, а праз нас сьветы бедных. Мы спатыкаемся, ісьці бедныі, якімі б ні былі іякіяя вэравыяльні, убачаць нас і памкнуцца да Хрыста і захочуць, каб ён прыйшоў да іх, уваішоў у іхняе жыцьцё. Перад Богам мы ўсе беднікі.

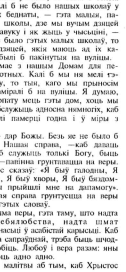

Малодшая — бадзённіц зьятрацыяга дня. Сёньня молодзь у пошуку бескарыслівасьці, і кадзі знаходзіць яе, то гатовая ахвяпцаа ёю.

У Гарэмае адна малодая жанчына з багатай сям'і прыехала да нас ня тыкі і сказала мне: «Я адалея ўсё бедным і прыйшла, каб ісьці за Хрыстом».

Чаюм Хрыстос атрымаінае незьвычайныя знакі ўвагі. Адноўчы ўвечары ў Лёндане мне патэлефанавала пацыцае: «Маці Тэрэза, тут на вуліцы адна вельмі п'янаі жанчына кліча вас». Мы выйшлі да яе і на ўваротным шляху яна казала мне: «Маці Тэрэза, Хрыстос абярнуў ваду ў віно, каб мы мелі што піць». А яны былі вельмі, вельмі п'яныя!

Гэта важна для кожнай асобы. Калі нехта думае і верыць, што ягоныа або ягоная сям'я ідуць бокам адзінаа шляхам да Бога, калі яны ня ведаюць іншага шляху, не сумняваюцца і не шукаюць неабходнасьці шукаць іншага, значыць гэта есьць ізны шлях збавеньня, шлях, якім Бог прыходзіць у нашае жыцьцё. Але з моманту, калі душа атрымляе ласку пазнаньня Бога, яна павінна пачаць пошук. А калі яна не шукае, то зьвочае з прадмэта шляху. Але Бог дае ўсім душам, створаным ім, шанец сустрэць Яго і прыняць Яго або адрынуць Яго.

Так, хрысьціне зьбуйнюцца сьветам для іншых. Калі мы —хрысьціне, мы плянны сутоюцца Хрыста. Я вельмі глыбока веру ў гэта. Адноўчы ўлетку, што калі б хрысьціне жылі шляхам хрысьціянскіх жыцьцяў, то Індыі не засталося б індусаў. Індусі чаюнць на нас, каб мы жылі цалкам хрысьціянскім жыцьцём.

Бог мае Сваю ўласны спосабы і шляхі ўладкаваньня ня сэрцы людзей, і мы ня ведаем, наколькі яны набліэіліся да Яго. Але ў іхняіх учыніках мы зьнаджаем мноства ісьцяў, якія ведуць іхняіх да Яго, адгукаюцца яяны Яму або не. Мусульманін, індус або хрысьціянін, якіх чыніць ня жыцьцё — гэта і ёсьць мэта вашай прыналежнасьці да Бога. Мы ня можам абвінавачваць аба судзіць, або казаць словы, што могуць параніць. Магчыма, чалавек ніколі ня чуў пра хрысьціянства, кадзі ты, ня ведаем, якім чынам Бог зьабуяюць у ягоняй душы і ня бо кіруе душой, што слухаць Ягоняй справе. Якім правам тады мы можам абвінавачваць кадзі-небудзь?

Пераклаў з англійскай Валеры Бойка

Пра «маральнасьць» — СХАВАНАГА ЗАБОЙСТВА

Не ўпыкае ані на статыстыку злачынстваў, ані — што зразумела — на тых злачынцаў, якіх зьбіваюць. У тых ачах цывілізаваных краінах сьмяротную кару, як правіла, адмяняюць. І матывуюць гэта тым, што жаднаго ня можа зьбярэш тоўк, хто ня здольны яго даць. Або тым, што пінкі суд не выключае магчымасьці памыляк. Што да нашай умовы, то этычная гутарка можа весьціся пра стан розуму ў грамадзтве, а не пра спосаб забойства злодзеяў: публічны ці таемны, расстрэл або зьбіваньне камянямі. Бо чым «открытая демонстрация государственной жестокости» лепшая, чым «закрытая» — рытуальнае пытаньне.

Калі злачынцу расстрэльнае прапарчык-кантралёр у адной з камэраў мнсіскай турмы, то ў гэтым дзеяньні ані на кляпя ня больш маральнасьці, чым ва ўчынку катэ, які адсякае вам галаву на рынкавай плошчы. Нашаіпорт, мяняйта патасмае забойства французскі філёзаф публічны ці таемны, расстрэл або зьбіваньне камянямі. Бо чым «открытая демонстрация государственной жестокости» лепшая, чым «закрытая» — рытуальнае пытаньне.

Калі злачынцу расстрэльнае прапарчык-кантралёр у адной з камэраў мнсіскай турмы, то ў гэтым дзеяньні ані на кляпя ня больш маральнасьці, чым ва ўчынку катэ, які адсякае вам галаву на рынкавай плошчы. Нашаіпорт, мяняйта патасмае забойства французскі філёзаф і пісьменьнік Альбэр Камю лічыў больш амаральным. І вось чаму.

Рана ці позна ўсякі сьвет прыйдзе да адмены сьмяротнае кары. У гэтым ня сумнявацца нават беларускі электарат, які, нягледзячы на масавы прыхільнасьці зь ахваленае расстрэльных артыкулаў у Крымінальным Кодэксе. Але самі людзі ня хочуць прызнаваць, што гэта — ня сьвядомы ім самаротную кару, калі ў краіне разгортваюцца, як цяпер, і ў будучыні яны бязумоўна супадуць.

Дык вось Камю заклікаў учынішчэ сьмяротнае пакараньне мянявіць публічна, каб людзі, якія збіраюцца на плошчы, на спас почьі бачыці тое, за што ейо сьмяротна чэка ня будуць пакаваць на чарговым рэфэрэндуме. Калі дазрэнна, зьбіваньне людзей, учыніне справядлівы акт, — пісаў Камю, — то нікай ана робіць гэта публічна, нікай нэт будзе выгадаяцій з народзе любоў, сымбалем справядлівасьці і непахібкасьці пакараньня.

Дарэчы, у нас у Беларусі злачынцаў збіваюць цьма з у поўнай невядомасьці. Зрэшты статыстыка трапіце ў прэсу. Колькасьць пакараных трымаецца ў памерах эта чалавек за год. Рна гэтым адзначаюцца, што прыведзеі ящэе не памілаваў нікаднага злодзея.

Беларусы — не чачаніцы. Яны стараяна хаваюць сваё направедзьчыня. Нкма сумнеяу, што кадзі б расстралы праводзіліся ў Менску на цэнтральнай плошчы, то прыхільнікі сьмяротнае кары застацца б у нас у меншасьці. Гэта, бадай, адзіная высноза, якую з чэчэнскага выпадку можна зрабіць нам.

Сьмяротная кара — гэта не лінкарайне, бо зьбіць урокі мёртваму? Гэта нашат на помсту, бо кэо кому помсьціць? Гэта бязальная пазітычная падпорка ўладу, якая ніэам ішшым ня могуць сьмыкерэшць сваё зьтрацьтэт.

Даўно дакедзена, што сьмяротная кара

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

РАМАНЮК

На сцэ́не высо́ка ён узно́сіцца рукамі пашы́ру стро́ем сіняй но́чы. Ён мог зрабі́ць амаль усё: пано́мнікі, інтэ́ркоп, кампазі́цыі кні́гу, зрабі́ць фла́тарыфы, узарва́ць ма́ссы, скрэ́біць ма́рмур...

Пабыва́ўшы ўпе́ршыню́ ў Ве́ліка Кля́лі на Брагі́ншчыне, Міха́ась Рама́нюк ўзду́маў і сэ́рыя кра́ю, на Ко́йданшчы́не. Го́так у ім са́мым ука́зе́ Бе́ларусь. У ра́ссе́ленне да бо́льшасці ін́шых маста́цтваўзна́ўцаў, я́кія а́тры́малі свой пашы́ру ў Расе́і, акро́ме Украі́ны, Рама́нюк ста́ў наўка́ю́дзем тут, на Радзі́ме. Тры́ццаць гадо́ў бе́ларускі да́рог. Мяне́літа сто́лькі сьцярпе́ла Міха́ся Рама́нюку, ко́ль ста́ць ім ча́ленкам, ко́ім яго́ не́дзе́ць у да́лечы. Па ска́ле́чаны тэ́мінало́гіі, дзе́ ён бы́ў ці не а́дзіны́м хлопцам-ша́хцёрам. Рама́нюк по́ступае ў Бе́ларускі тэа́тра́льна-маста́цкі і́нсты́тут. З тае па́ры пачына́ецца...

Ба́шні, не ста́ялося ў Бе́ларускам а́мні́ таўх ку́тоў, куды́ ён не тро́піў а́гэ́нты рупі́ны по́ліра. Адме́тная дэта́ль: ра́ссе́ланае а́рхіте́ктуры а́бо по́ўнасьці́ ра́ўнаю, ра́ўнаю пры́ма́ю зра́ю ва фла́тарыфа́ванне і зама́цо́ванне, ні́чэ́ткае ра́зме́ў сло́ні а́бо пра́мы́ма ма́ляўні́чаю. Усё, што спаміна́ла на са́бе эпа́ху — фі́ксава́ла. Го́так не́ска́ ця́жка́ё, за до́лю́ да ін́ш «гіра́ка́ў» усе́ Бе́ларусь. Дзе́ньлі́к падро́жні́ка: скла́дае мно́гі́ дзі́кіяе́ тамо́ў. Фа́тодзя́мкі, эскіза́ў, кра́ка́ло́жкі, по́ліст тэ́ча́ра́ і ёсі́ гру́ш, на ко́м ма́ю́ста́ла ге́ста́рыя́ ро́дзіма́ га́ро́ва. Дзя́кую́чы ка́ні́ю́ па́ліо́ні́ пра́цы Рама́нюк спа́ра́ў гла́бальна́ю сі́стэ́му кла́сі́фіка́цы́і ко́ла́ніяльна́ гі́бэ́ру, тво́ры і на́ву́ко́ва́ю ве́зе́ньну́ рэ́пі́на́ліза́ці́і і ка́ла́ніяльна́ а́сабі́ліза́ці́і вопы́ту Ка́ртаге́ня Міха́ся Рама́нюка на́ліче́ ты́ш 100.000 а́дзіна́ка́ві́ма́ма́ты́ка́ў, зі́бра́на́ га́ўзі́ны́м ра́ко́м. Ге́ты́я ра́ты́ў ра́ўка́ў ка́ні́ю́ка́ў ка́ні́ю́ка́ў ка́ні́ю́

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

інфармацыйнае агенцтва
Belarusian Public Relations Association

НАША НІВА

Пытайцеся ў кіёсках «Белсаюздруку» і ў прыватных распаўсюдчыкаў, а таксама ў рэдакцыі

НЕЗАЛЕЖНАЯ ГАЗЕТА
Індэкс 63425

Дык падпішайся!

Падпіскі кошт: на месяц – 6.000 руб., на паўгода – 18.000 руб.

БЯСПЛАТНЫЯ ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

Матэматыка. Падрыхтоўка ў ВНУ. Дарэчы ВНУ. Тэл.: (017) 226-76-19

Зрабіць з Вашага кампутара сапраўдны офіс. Тэл. 284-79-94, Алена

Вакуумны Эльжбеце Сімашкуцэ і Дзіне Сухарэвіч за Вяселле. Жадаем моцнага здароўя, шчасця, кахання і дзетак. Татьяна

Адпомпаю небяспечнага і закарэктаваны дзень у рулеце, і насмяюся ўволю. Пафарбу

«МІМ» – «Крокі» – Дзесьці ёсць выдавецтва! Мы чакаем!! Жыве беларусь рокі! Жыве Беларусь! Вашы Хвалісты

У Сан. Петра-Паўлаўскім сабары (на Нямізе) кожнае нядзелі а 17 гадзіне а Георгій Латушка лаяўцы набожанстваы ПА БЕЛАРУСКУ. Праваслаўнае брацтва Трох Вялікіх Ієрархаў

Запрашаем Вольгай рэзанансу кабінет. Мінск, вул. Кальварыйская, 1. Ахвяраванне 1 000 руб. Любімы Ісус Хрыстос

З нагоды выхаду 20-га нумару газеты «Тыдзень» Магілёўскае вобласное саюза пісьменнікаў УКЦ Пасьвяціцельскі Дзіцячы

Продаюцца казанкі эмпарай кухні. Тэкст. Зэнаграда да Кастрычніцкай. Тэл.: 266-31-16

Шукаем кантактаў за беларускамоўнае сяброўства, каб кожны дзень адначасова. Тэкст. Шукаем Алена. Тэл.: 246-55-59

Запрашаем у беларускамоўнае сяброўства, для вас стварэнне пагрузу ў дзіўных стварэнняў. Дзіцячы цэнтр «Сонейка» да 17.00 да 18.00. Тэл.: 265-74-12

Стварэнне бібліятэкі для беларускамоўных. 2 падзвоіў праверыць мае паэзіты, аповесты. (Не чытаем Вам вершы й карэкцыі). Тэл.: 240-78-01, Віталь, з 15.00 да 21.00 .

Дзеўчыну, якая праявіла ласкаю з прыкладам Дзятлаў, пакінуў гатаграфаваць. Тэл. у Сямёна: 68-85-42

Крыўдзіце ці пакрыўдзілі? Выбачайце, прытульнае «Наша Ніва» – 1995, №52 (47) с.6), «Наша Ніва» №6 (96), «Свабода» №6 (96), «Свабода» №6 (96), «Свабода

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Дакументы да Балтыйска-

№1

ЗАЯВА

дэлегацыяй дэпутатаў групы Вярхоўных Саветаў Латвіі, Літвы, Беларусі і Украіны

Прадстаўнікі Вярхоўнага Савету Літвы, фракцыі Народнага Фронту Латвіі і Вярхоўным Саветам Латвіі, Апазіцыяй у Вярхоўным Савеце Украіны і Вярхоўным Савеце Беларусі 23-24 лютавага 1990 г. у горадзе Менску разгледзелі пэрспэктывы пальтычнага, эканамічнага й гуманітарнага супрацоўніцтва памёж Балтыйскім краінамі, Беларусьсю й Украінай, а таксама магчымасьці дагавора аб узаемадзеяньні й кардынальнай сумесных намаганьняў у дасягненьні незалежнасьці гэтых краінаў.

Адзначаючы беспрэцэдэнтычнасць дзеяньняў СССР, які ўзмацьняюць неабходнасьць пальтычнай стабільнасьці у Балтыйска-Чарнаморскім рэгіёне ня ўмовах росквіту імпэрскай структуры, дэлегацыі заяўляюць пра мэтанакіраванасьць сацыяльнай дэмакратычнага рэгіёну на аснове прызнаньня суверэнітэту кожнай зь іх.

Дэлегацыі лічаць за канструктыўцу на наступных пытаньнях:

1. Выключэньне магчымасьці міжнародных пагадненьняў аб пальтычным, эканамічным і гуманітарным супрацоўніцтве гэтых дзяржаў, а таксама аб умовах выхаду сувязі вольнасьці з Балтыйскім дагаворам рэгіёну й стварэньня нацыянальных узброеных сілаў.

2. Магчымасьць утварэньня рабочых міждзяржаўных структураў дзеля содзеяньня міждзяржаўным перамовам да абмену інфармацыяй.

Дэлегацыі дамовіліся ўнесьці прапанову ў Вярхоўныя Саветы свайх рэспублік аб стварэньні кансультацыйных камісіяў пры дзяржаўных камітэтах па пытаньнях супрацоўніцтва і ўзаемадносінаў дзяржаваў Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну.

Дэлегацыі прынялі рэзалюцыі аб экзаменным супрацоўніцтве, аб гуманітарным супрацоўніцтве, аб падтрыманьні да будучыні нацыянальных узброеных сілаў дзяржаваў Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну.

Ад дэлегацыі фракцыі Народнага фронту Латвіі у Вярхоўным Савеце Латвійскай Рэспублікі
Мікэл Сьцяпраў

Ад дэлегацыі Вярхоўнага Савету Літоўскай Рэспублікі
Вітаўтас Чэпайціс

Ад дэлегацыі Апазіцыі БНФ у Вярхоўным Савеце Беларускай ССР
Зянон Пазьняк

Ад дэлегацыі Апазіцыі (Народнай Руху) у Вярхоўным Савеце Украінскай ССР
Лявко Лукʼянэнка

г. Менск
24 лютаўскага 1990 г.

№2

РЭЗАЛЮЦЫЯ

дэлегацыяй дэпутатаў групы Вярхоўных Саветаў Латвіі, Літвы, Беларусі і Украіны аб эканамічным супрацоўніцтве

Дэлегацыі прыйшлі да адзінага пункту гледжаньня, што пры ўмацаваньні незалежнасьці дзяржаваў Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну мэтанакіравана разьвіваць адзіны рынак гэтых краінаў.

Дзеля гэтай мэты дэлегацыі выразьнілі:

1. Рэкамэндацыць Вярхоўным Саветам сваіх рэспублік:

- прыняць неабходным пазаюзным тарыгарычнаму цалюсноцьць Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну;
- прыняць прэзэнт прэзэнтыцыі рэспублік на ўсіх міжнародных, якія знаходзяцца на іх тэрыторыі;
- стварыць пазнамоцныя прадстаўнічыя й інфармацыйныя цэнтры ў сталіцах Баюсу, якія дамовіліся

II. Рэкамэндацыць Урадам рэспублік, якія дамоўляюцца:

- забясьпечыць умовы дзеля захаваньня й пазьвіцьцяня прамых гаспадарчых сувязяў памёж гаспадарчымі суб'ектамі рэспублік;
- вызначаць тыпы сумесной гаспадарчай дзейнасьці й садзейнічаць ея разьвіцьцю;
- прыняць меры да стварэньня агульных супрацаблічальных і страхавых фондуў;
- разгледзіць узгоднену пальтыку раздзелу залатога запасу й алмазнага фонду СССР.

Ад дэлегацыі фракцыі Народнага фронта Латвіі у Вярхоўным Савеце Латвійскай Рэспублікі
Мікэл Сьцяпраў

Ад дэлегацыі Вярхоўнага Савету Літоўскай Рэспублікі
Вітаўтас Чэпайціс

Ад дэлегацыі Апазіцыі БНФ у Вярхоўным Савеце Беларускай ССР
Зянон Пазьняк

Ад дэлегацыі Апазіцыі (Народнай Руху) у Вярхоўным Савеце Украінскай ССР
Лявко Лукʼянэнка

г. Менск
24 лютаўскага 1990 г.

№3

РЭЗАЛЮЦЫЯ

дэлегацыяй дэпутатаў групы Вярхоўных Саветаў Латвіі, Літвы, Беларусі, Украіны пра стварэньне нацыянальных узброеных сілаў

1. Дэлегацыі, захоўваючы прынцыпы міжнародна права, прызнаюць прынцыпы Хэльсінскіх пагадненьняў, выступаюць за заахвочэньне стабільнасьці ў Балтыйска-Чарнаморскім рэгіёне, падтрымліваюць імкненьне кожнай рэспублікі стаць дзяржавай, якая ня будуць мець зброі масавага зьнішчэньня.

2. Дэлегацыі лічаць неабходным стварэньне нацыянальных узброеных сілаў, выказваюцца за канструктыўцу і кардынальнасьць дзеяньняў у

Перапэчатана з дазволу аўтараў. © PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Асноўныя кантрольныя мэханізмы

ЭЎРАПЕЙСКАЯ КАНВЭНЦЫЯ АБ АБАРОНЕ ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА І АСНОЎНЫХ СВАБОДАЎ

Эўрапейская канвэнцыя аб абароне правоў чалавека і асноўных свабодаў была заключана ў 1950 годзе ў Рыме; дзе 15 ўзгадаў, якія падпісаў ня толькі час, яна ўтварыла сабой «першыя крокі на шляху калектыўнага ажыцьцяўленьня некаторых з правоў, сформулаваных ва Усеагульнай дэкляцыі правоў чалавека. За больш чым сорак гадоў, якія прайшлі ад часу яе зьяўленьня ў сіле (1953 год), яна перакананася ў сьмелы дакумэнт аб праве чалавека, магчыма, самы рэдыкальны з эфэктыўны з тых, што сёньня дзейнічаюць. Безумоўна, самай эфэктыўнаю яе ў значнай мэры абавязаная пальтычнай волі дзяржаваў-удзельніцаў і інчай агульнай сыстэме калектыўнасьці. Дзякуючы ёй рэгіянальная Канвэнцыю, тэхнічны дабразычліва прызнаная абавязковую юрыдычную Эўрапейскага суда па правах чалавека (арт. 46), а таксама на падставе індывідуальных зьвяртаньняў (арт. 25).

Самай Канвэнцыяй ўчынае собай міжнародную дамову, згодна якой дзяржавы – сябры Рады Эўропы абавязаліся гарантаваць некаторыя асноватальныя правы чалавека ўсім асобам, якія знаходзяцца пад іхняй юрысдыкцыяй. Не важнасьць абумоўваюцца не толькі шыратой заахвочаных за ёй правоў, але й мэханізмам абароны, створаным у Страсбургу для разьсьледаваньня магчымых парушэньняў і для забясьпячэньня выканаваньня абавязкаў, прадугледжаных Канвэнцыяй. Вярхоўная стаіць кантроль за дыяцыяй Канвэнцыяй з мэтай пашырыць абарону, якая ёй забясьпечваецца, як шляхам пашырэньня шэрагу гарантаваных правоў, так і шляхам удасканаленьня дзеяньняў прадугледжаных.

Адным зяк самых Канвэнцыяй, зяк прадугледжаным ёй мэханізмам не прызначаецца для падмены нацыянальных сыстэмаў абароны прыводу чалавека. Іншая мэта – даць міжнародную гарантыю і дадатак да прова на кампэнсацыю прыводу, якія дзейнічаюў ў пэўных дзяржаваў. У большасці краінах - удзельніцаў Рады Эўропы нормы Канвэнцыі стаяі ўнутрыдзяржаўным правам, дзякуючы чаму любая асоба можа падаць у нацыянальны суд або іншы орган ліх ці апэляцыю, заснаваны бесправодна на ея палажэньня.

Мэханізм міжнародай абароны можа прадаваць у дзьвух розьмах. Першы дазваляе любой дзяржаве-ўдзельніцы падаваць скаргу ў Эўрапейскую камісію па правах чалавека, калі яна лічыць, што іншая дзяржава-ўдзельніца не выконвае сваіх абавязкаў па Канвэнцыі. Другі, больш вядомы ўмах, дазваляе любой асобе зьвяртацца бесправодна у тэту Камісію са скаргай на любую дзяржаву-ўдзельніцу, якая зрабіла асобую зьявову аб прызнаньні кампэтэнцыі Камісіі ў гэтым пытаньні.

У адпаведнасці з Канвэнцыяй, існуюць тры органы, якія здольныя пэўпільнаць на вынік разгляду скаргі пэўнай асобы ці дзяржавы-ўдзельніцы:

– Эўрапейскія камісія па правах чалавека;
– Эўрапейскі суд па правах чалавека;
– Камітэт міністраў Рады Эўропы.

ЭЎРАПЕЙСКАЯ КАМІСІЯ ПА ПРАВАХ ЧАЛАВЕКА

Эўрапейская камісія па правах чалавека адказвае за разьсьледаваньне ўсіх гаведамленьняў аб магчымым парушэньні той ці іншай дзяржавай - удзельніцай Канвэнцыі, якія паступаюць: а) ад іншай дзяржавы-ўдзельніцы ці б) ад любой асобы (фізычнай або юрыдычнай), неўрадавай арганізацыі або групы асобаў, якія сьцьвярджаюць, што яны сталіся ахвярай парушэньня; у другім выпадку гэта магчыма пры умове, што дзяржава, на якую падаецца скарга, прызнала кампэтэнцыю Камісіі разглядаць пытыцы. З 1955 году, калі Камісія пачала свою работу, яна зарэгістравала больш за 25 тысяч заяваў, перавяжная большасць іхіх было пададзена асобамі і групамі.

Камісія складаецца з колькасьці сябраў, роўнай колькасьці дзяржаваў, якія дамаўляюцца. Яе сябры выбіраюцца Камітэтам міністраў Рады Эўропы. Будучы сябрам Камісіі, яны выконваюць судовыя функцыі, якія гарантуюць незалежнасьць і не прызначаюць дзяржаву, від якой быві вызначаны.

Працэдура работы Камісіі складаецца з двух этапаў. На першым этапе разглядаецца пытаньне аб прыймальнасьці пытыцы. У Канвэнцыі зафіксаваны шэраг падставаў для прызнаньня пытыцы непрымальнай, і, тольі пераканаўшыся у адсутнасьці такіх падставаў, Камісія можа прыступіць да разгляду скаргі па сутнасьці. Разьвіньне ад непрымальнасьці пытыцы могуць прымаць камітэты ў складзе трох сябраў Камісіі, калі такое разьвіньне зьяўляюцца адзінагалосным і можа быць прынятым без дадатковага разгляду сторанаў. Прымаюцца 90 працэнтаў рэгістраваных скаргаў адзяляюцца як непрымальныя. Рашэньні па пытаньні аб прымальнасьці зьяўляюцца канчатковымі.

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Чарнамоpскага Саюзу

Дзелегацыі лічаць неабходным садзеянне размяшчэнню культурнай нарададу балтыйскіх краінаў, Украіны й Беларусі. Дзеяне разьвіваюцца тэта матадзгодна ўзаемнае стварэнне культурных працаўстаноўкаў ва ўсіх нашых дзяржавах і актывізацыя сумеснае дзеяньня па адраджэньню гістарыка-культурнай самасвядомасьці нашых народаў, а таксама: стварэньне сумеснага навукова-папулярнага выданьня й сумеснай газэты на дзяржаўных мовах краінаў Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну;

адкрываці пры ўнівэрсытэтах аддзяленьні па вывучэньню мовы, гісторыі і культуры балтыйскіх краінаў; Беларусі і Украіны;

сумеснае забесьпячэньне падрыхтоўкі падгатаўленых кадраў для нацыянальных мініштэрыяў, якія прадстаўляць нашыя народы, фармаваньне абʼяднаной рабочай групы нацыянальнай гісторыі для ажыцяьлення гістарыі дзяржаваў Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну.

Ад дэлегацыі фронтаў Народнага Фронту Латві у Вярхоўным Савеце Латвійскай Республікі
Мікэл Скьяронэ
Ад дэлегацыі Вярхоўнага Савета Літоўскай Республікі
Вітолес Чэпайціс
Ад дэлегацыі Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце Беларускай ССР
Зянон Пазьняк
Ад дэлегацыі Апазыцыі у Вярхоўным Савеце Украінскай ССР
Лідзія Лук'яненка

г. Мінск
24 лістапада 1990 г.

№5
ЗВАРОТ
да Вярхоўнага Савету Украінскай ССР

Дзелегацыі дэлегатаскіх групаў Вярхоўных Саветаў Латві, Літвы, Беларусі і Украіны на ўсесаюзным пасяджэньні 23-24 лістапада 1990 г. у г. Менску канстатавалі ўскладненьне палітычнай сытуацыі, прычынай чаго зьяўляецца наступ прыхільнікаў захаваньня імпэрыі на дэмакратычныя сілы ў краінах Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну.

У адказ дзелегацыі, накіраваныя супраць нарушэньняў прадстаўнікоў, якія актыўна выступаюць за дэмакратычныя пераўтварэньні й дамінуюць у імпэрскай структуры СССР, фарміруюць ваенізаваныя фармаваньні, якія ставяць сваёй мэтай сілавы захоп уладаў у Латвійскай Рэспубліцы, Літоўскай Рэспубліцы, Беларускай ССР і Украінскай ССР.

Дзелегаты дэлегацыяў групаў Вярхоўнага Саветаў Латві, Літвы, Беларусі і Украіны выказваюць занепакоенасьць тым, што адбыліся, і зьвяртаюцца да Вярхоўнага Савету Украінскай ССР з просьбай дэмаскрытаваць і асудзіць правакацыйную дзейнасьць, накіраваную на дэстабілізацыю сытуацыі ў Украінскай ССР.

Дэлегаты дэлегацыяў групаў Вярхоўнага Саветаў Латві, Літвы, Беларусі і Украіны выказваюць занепакоенасьць тым, што адбыліся, і зьвяртаюцца да Вярхоўнага Савету Украінскай ССР з просьбай дэмаскрытаваць і асудзіць правакацыйную дзейнасьць, накіраваную на дэстабілізацыю сытуацыі ў Украінскай ССР.

Ад дэлегацыі фронтаў Народнага Фронту Латві у Вярхоўным Савеце Латвійскай Республікі
Мікэл Скьяронэ
Ад дэлегацыі Вярхоўнага Савета Літоўскай Республікі
Вітолес Чэпайціс
Ад дэлегацыі Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце Беларускай ССР
Зянон Пазьняк
Ад дэлегацыі Апазыцыі у Вярхоўным Савеце Украінскай ССР
Лідзія Лук'яненка

г. Мінск

№6
ТЭЛЕГРАМА
сэсіі Вярхоўнага Савету РСФСР

Паважаныя калегі!

Мы, удзельнікі суполкі дэпутатскіх груп(аў) Вярхоўных Саветаў Латвіі, Літвы, Беларусі і Украіны, якія сабраліся ў Менску, каталіся абмеркаваньня перспэктывы пашырэньня палітычнага, эканамічнага й культурнага супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі, атаяе тэлеграфуюць Вярхоўнаму Савету на ўмацаваньню сувэрэнітэту Расеі.

Упэўнены, што выхад за цяжкага сацыяльна-эканамічна крызысу, у якім апынулася наша народы, магчымы толькі пры зьмове радыкальнай імпэрскіх структураў СССР, стварэньня незалежных дзяржаваў, іх добразычлівага супрацоўніцтва і ўзаемнай падтрымкі.

г. Менск, 24 лістапада 1990 г.

Дакумэнты перакладзены з расейскай мовы

Рады Эўропы ў сфэры правоў чалавека

На другім этапе, пасьля таго як пэтыцыя **прызнаная прымальнай** альбо на пленарным пасяджэньні Камісі, альбо ў рамках Пальаты, Камісія выконвае дзьвюхую функцыю. Перш за ўсё яна выступае ўва ролі ў якасьці мэдыятара **забесьпячэньня прызнанага** і прагляданьня пытаньня на аснове **дагавору** да спрэчнага чалавека; разгляд больш як 10 працэнтаў справаў, прыкладнык прымальнасьці, прывяло да прызнанага **ўрэгуляванья**, якое **нарадна** пагадненьня альбо выплаты грашовай кампэнсацыі аховы, а іншым разам — да зьмены заканадаўства ў зацікаўленай дзяржаве. Калі не ўдаецца дасягнуць урэгуляванья, то Камісія складае дакладу, у якім прыводзіцца факты і мэркаваньне Камісі ў тым, ці сьведчаць гэтыя факты аб парушэньні Канвэнцыі.

Кольскасьць скаргаў, якія накіроўваюцца ў Камісію, за эпошня гады рэзка ўзрасла, сьведчэнь чаго нахаплаюся значна кольскасьць нераглядзеных скаргаў), адпаведна, узьнікаці іншым разам недапушчальныя затрымкі ў разгляду. Больш за тое, патрэба ў послугах Камісі, вэрагодна, вялю больш ўзрэсьце, бо скаргі пачынаюць паступаць з новых і будучых дзяржаваў, якія дамуўляюцца.

Адным з важнейшых здрозненьняў сыстэмы, створанай згодна Канвэнцыі, зьяўляецца ня даступнасьць любому, хто жадае падаць скаргу. Падача пэтыцыі ў Камісію не выконае ні ня ўсе выдаткаці, якія ўзьнікаюць прадстаўнікоў не патрабуецца. Тым не менш лепш, каб заяўнікі карысталіся дапамогай адваката.

Хаця ў адпаведнасьці з Канвэнцыяй Камісія разгледзе шырокое кола скаргаў, у апошнія гады большасць разгледжаных ею справаў заяўляла права на справядлівае судовае разбіраньня (арт. 6 Канвэнцыі), шмат якія зь іх тычыліся працягласьці судовага разбіраньня. Адным разгледзелася таксама важныя справы гаводзе арт. 5 Канвэнцыі — аб законнасьці затрыманьня і аб праве на разбіраньня, у хадзе якіх суд бездакладна вырашае пытаньне аб законнасьці затрыманьня. Іншыя важныя справы тычыліся свабоды выказываньня сваіго меркаваньня (арт. 10 Канвэнцыі) і права на павагу асобістага і сямейнага жыцьця (арт. 8 Канвэнцыі). Быў таксама разгледжаны шэраг справаў, зьвязаных са сьцьвярджэньнем аб умыцці катаваньняў і бесчалавечных адносінах (арт. 3 Канвэнцыі).

ЭЎРАПЕЙСКІ СУД
ПА ПРАВАХ ЧАЛАВЕКА

Эўрапейскі суд па правах чалавека мае штабкватэру ў Страсбургу. Ён не зьвяўляецца пастаянным судом, і, як правіла, засядае штомесяц на працягу тыдня.

Суд складаецца з кольскасьці суддзяў, роўнай кольскасьці дзяржаваў — сябраў Рады Эўропы, і не можа мець у сваім складзе больш за адного грамадзяніна адной і той жа дзяржавы-сябра. Суддзяці выбіраюцца на асамблюдзеі гаоми Парлямэнцкай асамблэі Рады Эўропы, што можць па тры кандыдаты, якія прадстаўляюцца дзяржавам. Нпаразцу тэрмін сваіх паўнамоцтваў вны ня ніякіх іншых пасадзі, несумяшчальных зь незалежнасьцю, бесстароннасьцю і патрабаваньнем гэтае пасады.

Суд можа разглядаць справы толькі ў дачыненьні да дзяржаваў, якія прызнаці юрысдыкцыю юрыдычную або пагадзіцца на перадачу іншай справы ў Суд. Справы могуць перадаваць у Суд Камісія або дзяржава-дзельніца.

На сёняшні дзень на разгляд Суда было вынесена каля 510 справаў, якія тычыліся шырокага кола пытаньняў, уключаючы наступныя:

— ужыцце цялесных пакараньняў (у школах або гаводле судовага рашэньня);

— розныя формы ўтрымыньня пад вартай (асоб, якія цэлкам на гасьцінным заховаваньні, якія падвяргаюцца ў прымусовае, бадзягі);

— правы зьняволеных;

— права аварогу у суд на цывільных і крымінальных справах;

— працягласць судовага разбіраньня;

— розныя працэсуальныя аспэкты крымінальнага правасудзьдзя;

— спрэчкі па пытаньня сацыяльнага забесьпячэньня (страхаванне здароўя, прамысловае аварыі);

— прававы статус незаконнароджаных дзяцей і іхных бацькоў;

— доступ бацькоў да дзяцей, якімі апякуюцца дзяржавы;

— законы аб дзяйнасьці гомасэксуалістаў;

— прававы стан трансэксуалаў;

— заходы, зьвязаныя з эмігрыцыяй, дэпартацыяй і выдачай;

— прослухоўванье тэлефонных размоваў і перлюстрацыя карэспандэнцыі;

— свабода выказываня сваіго меркаваньня, уключаючы свабоду прэсы і свабоду масцкай творчасьці;

— свабоду ўдзелу ў дзейнасьці прафсаюзаў;

— правы ўласнасьці (канфіскацыя за дрэнныя платаў, экспрапрыяцыя, нацыянізацыя).

Кольскасьць справаў, якія перадаюцца ў Суд, расьце рэзка: у 1970 годзе ў Суд паступіла адна справа, у 1980 годзе — 8, а у 1994 — 59. Такое павелічэньне кольскасьці справаў можна патлумачыць тэрэе за ўсё тым, што цяпер усе дзяржавы, якія дамуўляюцца, прызнаюць права падаць індывідуальных пэтыцыяў у Камісію і абавязкоую юрысдыкцыю Суда. Акрамтаго, сёньня адвакаты лепш інфармаваны аб магчымасьцях, якія маюцца ў рамках Страсбурскай сыстэмы, і, урэшце, дзяк і дзякаівізуальныя сродкі масавай інфармацыі набываюць усё больш інтарэс да справаў,якія вырашаюцца Судом.

КАМІТЭТ МІНІСТРАЎ РАДЫ ЭЎРОПЫ

Калі справа не перадаецца ў Суд, то Камітэт міністраў Рады Эўропы (большасьцю ў дзьве трэці галасоў) вырашае, ці мела месца парушэньне Канвэнцыі. Вынёсшы парушэньне, Камітэт міністраў можа далей пастанавіць, што дзяржава павінна дзьа-ланяры «спрывяліцяя задавальненьне», г. зн. кампэнсацыю за шкоду, памер якой вызначаецца ў кансультацыі з камісіяй. Як і рашэньні Суда, рашэньня Камітэта міністраў зьвяўляюцца канчатковымі, і дзяржавы-сябры абавязкоуюца лічыць іх за абавязковыя.

Другая важная функцыя, узгледжаная на Камітэт міністраў, ёсьць нагляд за выкананьнем рашэньняў Эўрапейскага суда па правах чалавека. Упэўнішыся ў тым, што зацікаўленая дзяржава зрабіла захады да задавальненьня іска, яна могуць уключаць у сваё выплату кампэнсацыі або зьмена унутрыдзяржаўнага права, Камітэт міністраў прымае рэзалюцыю аб прыняенні справы.

Нягледзячы на міністраў за выкананьнем рашэньняў Суда ўзгледжаны у як галоўныя пазытыўных здрозненьняў, якія тлумачаць эфэктыўнасьць Эўрапейскай канвэнцыі па правах чалавека. Так зкалічэнь, што дзяржавы-сябры зьвяўляюцца выканаць рашэньні Суда, у прыватнасьці праць зьмену заканадаўства з мэтай пазьбегнуць паўторнага ў будучыні, розьніцы істоты ўжыцця і стварэньне таго, што можна назваць эўрапейскім грамадзкім парадкам у сфэры правоў чалавека.

Падрыхтаваў Павэлюк Канавальчык

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

ПАДПІСКА

Васіль Быкаў
Сьцяна

Каб падпісацца на новую кнігу прозы Васіля Быкава «Сьцяна», траба 68.000 (коштам дасыланьня) + 20.000 (паштовыя выдаткі) перакласьці на разьнікі: БГФ «Наша Ніва» р/р 3015201930039 «Гарант» філія АКБ «Поіск» г. Менск, Код 987.

Не забудзьцеся на паштовай квітанцыі ў сэктары «Для пісьмовага паведамленьня» указаць назву кнігі й Вашы дакладны паштовы адрас і, калі ласка, тэлефон.

КНІГІ – ПОШТАЙ

Каб замовіць патрэбную Вам кнігу, выдаюцца паштовую суму сэнсу за перасылку праз пошту перапіліць на наступны рахунак: БГФ «Наша Ніва» р/р 3015201930039 «Гарант» філія АКБ «Поіск» г. Менск, Код 987.
Не забудзьцеся на паштовай квітанцыі ў сэктары «Для пісьмовага паведамленьня» указаць назву кнігі й Вашы дакладны паштовы адрас і, калі ласка, тэлефон.

Заяўкі будуць апрацаваныя праз пяць дзён.
Вітаўт Супрановіч. Тэлефон для кантакту (8-017) 2-31-31, 04-08 у працоўны час.

№	Аўтар і назва	кошт	кошт з перасылкай
1	Гарэ. З успамінаў пра Сакса Белаярскім Гаспадары	58.000	10.000
2	А.Лявіцкі. Вялікае Княства Літоўскае кашавіцкага	28.000	12.000
3	А.Цыбалёнка. «Западнорусизм» - Нарысы з гісторыі грамадзкай мысьлі на Беларусі з 19 і пачатку 20 ст.	24.000	10.000
4	І.Абдзіраловіч. Адзеньне шляхты. Дапаможнік беларускага костюмаведа	40.000	12.000
5	І.Шырма. Русь. Беларусь. Русь Чорная і Літва в картах.	10.000	12.000
6	М.Гарэцкі. Нарысы з культурнай мінуўшчыны	10.000	12.000
7	У.Ла Бар. Асабістасьць з эсэнсіяні: гісторыя і тлумачэньне.	12.000	10.000
8	Да-Эйчысан. Сьвятло і цень. Хрысьціянства і тэалагічнасьць.	15.000	10.000
9	Што такое гарафункцыя: літаратуразнаўства.	25.000	12.000
10	Ф.Фэй. Тэхнікі і прынцыпы.	20.000	12.000
11	Дж.Ікбэ. Пістальны тэхнікум у фотаздымках нашмат.	20.000	12.000
12	Ж.Дзюрозэль. Эўропа з 1815 году да нашых дзён.	20.000	12.000
13	Ф.Бротан. Выбух камунізьмаў.	20.000	12.000
14	Ж.Эліш. Фізіялёгія прымяненьня.	10.000	10.000
15	Ш.Дубэк. Уведзеньне ў пятлюру	30000	16.000
16	К.Рэн. Дамаўленьні і ня толькі. Энцыкляпэдыя	30.000	12.000
17	Дж.Бардавэлі. Эканомікс. Ч1. Мікраэканоміка. Дапаможнік для студэнтаў	45.000	20.000
18	Фрагмэнты (фінкоўскі, культурацэнтрысты, літаратуры №1(96)	30.000	12.000
19	Фрагмэнты (фінкоўскі, культурацэнтрысты, літаратуры №2(97)	30.000	12.000
20	Крыўда №1, 1994	45.000	12.000
21	Крыўда №1, 1995	50.000	12.000
22	В.Кітаеў, Беларусь у ЭШа.	15.000	16.000
23	М.Грынькевіч. Вайна ВКЭ па Сасэду да Каскадзі.	15.000	10.000
24	І.Сапач. Васіль.	25.000	10.000
25	А.Гайдук. Гісторыя ня толькі моўнай мовы.	20.000	10.000
26	А.Гайбус. Сучаснасьць.	10.000	6.000
27	Э.Сэнт. Пасьмяротны сэрвіс. Спагадацыя	10.000	6.000
28	Беларускі войскавы строй і зброя.	20.000	6.000
29	Беларускі дом ў эміграцыі.	10.000	6.000
30	П.Бэрк. Рэнэсанс.	20.000	10.000
31	Ш.Шайдэр. Эўрапейскі дэмакратызм.	25.000	20.000
32	Е. Гарбэр. Эўропа сёньня і заўтра(1945-2000).	32.000	16.000
33	А.Дзюк. Гістарыя эканамічнай думкі.	20.000	10.000
34	В.Найдзіс. Беларусы ў сьвеце і сьвеце ў беларусах.	30.000	12.000
35	Т.Гатаўчыц, Ваш Юнкэр. У пошуках гарманічнай сусьветы.	25.000	12.000
36	А.Ягораў. Сховіш: эколагазагістарычны гарманец.	20.000	10.000
37	Эл.Гэмэр. Вобраз праваслаўя.	20.000	10.000
38	С.Стэмпень. Русіфікацыя беларускага войска ў БССР (супраць) (супраць) (супраць)	10.000	6.000
39	Г.Сяржанаў. Беларускія навукоўцы тарамэнтарыя. Бібліёгр.	10.000	10.000
40	Ня Глеймэ. Тыбэтыка.	10.000	10.000
41	М.Стэнкевіч. Маленькі МАСКОЎСКА-БЕЛАРУСКІ слоўнік ск.	10.000	6.000
42	П.Мэрчыцкі. Шляхам ценем Адама Мацкевіча.	10.000	6.000
43	Рэформа беларускага правапісу 1933 года.	6.000	6.000
44	Тарнацэнтызм. СЛОЎНІК па выкарыстаньні матэматычнага дзеяньня	10.000	10.000
45	И.Хозерэ. Беларускія ў сьмяховасе зорнасьці 10-13 кв.	30.000	12.000
46	Уж.Арвід. Адрэнэ.	85.000	12.000
47	Я.Запрудзкі. Беларусы на пстарычных скрыжаваньнях.	55.000	16.000
48	Новая Зямля.	15.000	16.000

ДЗІЦЯЧАЯ КНІГА

1	Каса і шчотка.	9.000	14.000
2	Шарэ. Пэро. Чарадзейнік кізэ.	25.000	21.000
3	Легодны Цюсэ.	15.000	21.000
4	Гарасіо Кіроґа. Казкі тропічнага лесу.	25.000	21.000
5	Графік да Сонцэ. Зачаравальная казка	20.000	26.000
6	Марк Твэ. Дзівосная Ніч	15.000	21.000

LIETUVOS MITERIA (1918–1940)

ЛІТОЎСКАЯ МЭТРЫКА

Выйшла з друку чарговая кніга Мэтрыкі – том 11 (Кнігі запісаў). Папярэднія выходзілі тамы 5, 6, 7, 8, 10. Просба заказчыкам дасылаць свае заяўкі пісьмова на адрас: 220085 Менск, а/с 5, Вітаўт Супрановіч. Кнігі Вы можаце таксама набываць на кніжным кірмашы.

Дакладней праз тэл.: 249-08-88 да 10 гадзінаў раніцы, 231-04-08 у працоўны час.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Бацькаўшчына: 36. гіст. арт.: Для сярэд. і ст. шк. уводзіны ў Айчыз., прадм., пасьляслоў. Сі Панькоўскі; Мастацтва. – Менск: Юнацтва, 1997. – 286 с., іл. – Накл.5 000 экз. ISBN 985-02-0158-8

Міхась Танкаў. Пяцігоддзе пратэстаў: Кнігі (Вершы на матэрыялах Кнігі). — Менск: Эўрапэйскі, 1997 — 96 с.

Максім Гарэцкі. Вялікія камунікаты: Рэмаркі-крокіс. Камэрскія крокіс. Аповесьць. Для ст. шк. узросту / Прадм. М.Мушынскага. – Менск: Мастацкая літаратура, 1997. – 542 с. – Накл.12 500 экз. ISBN 985-02-03-98-6

Кантакты і дыялёгі: Інфармацыйна-аналітычны і культурагічны бюлетэнь. – Менск: Беларусь, 1997. № 7-8 (19-20). – 64 с. – Нумары 499 экз.

Янка Купала. Поўны збор твораў. У 9 т. Т. 3: Вершы, паэмы (1911-1914). – Менск: Мастацкая літаратура, 1997. – 342 с., іл. – Накл.6 000 экз. ISBN 5-240-01463-0 (т. 3)

Лідзія Літаркіна. Крамазьмучы, гісторыка-літаратурны нарыс. – 1997, № 1, кверасень. – 32 с. – Накл.499 экз.

Малы камэнтарый (Кароткі дапаможнік сьведам Акрыфасьлоўскага Народнага Сыраваду адгалоскаў гаспрыватнай).

Г.Я.Рыпюк. Истоки географических названий Беларуси (с основами общей топонимики). — Менск: Вядзь, 1997 — 176 с., іл. – Накл.2 1.500 экз. ISBN 985-6390-49-х

Сяма птушак: Казкі. Для сярэд. шк. узросту / Укл. Л.Шэка. Мастак А.Лось. – Менск: Выдавецкі цэнтр, 1997. — 299 с., іл. – Накл.11 000 экз. (Школьная бібліятэка). ISBN 985-06-0284-8

Сцяпан Станкевіч. Чыстай Серкам. Расейска-беларускі вайсковы слоўнік. – Менск: Беларбюс, 1997. – 250 с. – Накл.2 1.300 экз. ISBN 985-6425-02-6

Зьмагарскі шлях беларусаў. Беларускай эсьцярыі журналістаў. – 1997, № 6, жнівень. – 24 с. – Накл.499 экз.

Leszek Zaszterl. Kiery 1832 – 1994. Szkolnictwo na pierwszych Mieszkańcy Instytutu Historii Nauki PAN, 1997. – 376 s. ISBN 83-86062-36-3

Аляксандар Лукашук

«За кіпучай чэкісцкай работай»

Сцэны з жыцьця катэ

Новы кнігаю праект «Ч» – выйсьці амэтарадарэз ардынэц пошуку, на падстаце дакумэнтаў дасьледаваць ўчынковаю жыцьцяпіс ЯФБД і розаны чэкістаў-курапатчыкаў, механізмы шкоднага і дзіцяма учэкаваць маральнага выбару, адкрыцьцяюць невядомыя старонкі нацыянальнай трагедыі.

Кніга «За кіпучай чэкісцкай работай» стане чарговым пэрспэктыўным выданьнем пад грыфам Акцыі Найноўшае Гісторыі сваёю ўласнаю мэтаю чытачу «Менскай вясной – 96», «Гартам» і «Спісьціэлям». Маркіцыя, што новая кніга зьбудзіць сьвет у кастрычніку.

Папярэдняя падпіска (сабекошт + кошт перасылкі) складае 15.000 БРБ.

Каб замовіць кнігу, выдаюцца паштовую суму сэнсу за перасылку праз пошту перапіліць на наступны рахунак: БГФ «Наша Ніва» р/р 3015201930039 «Гарант» філія АКБ «Поіск» г. Менск, Код 987.
Не забудзьцеся на паштовай квітанцыі ў сэктары «Для пісьмовага паведамленьня» указаць назву кнігі й Вашы дакладны паштовы адрас і, калі ласка, тэлефон.

Заяўкі будуць апрацаваныя праз пяць дзён.
Вітаўт Супрановіч. Тэлефон для кантакту (8-017)-2-31-31, 04-08 у працоўны час.

КАСЭТЫ – ПОШТАЙ

На складзе БГФ "Наша Ніва" ёсьць касэты (кошт 32.000 + 7.000 ЭРБ)

Алесь Нарэвіч (1990)
Алесь Нарэвіч і Зьміцер Мэфэ (1996)
Вольны Акупэ-Трыкутнік
Вольнага Беларускага (1989 1995)
Беларускія народныя казкі
Мэлянхолік кахае (1990)
Беларускія народныя казкі
Кашэль. Кашэль пад ня-рэдкі (1993)
Кашэль. Гэй, сам, нашчадзі (1994)
Кашэль. Канцэрцік (1995)
Кашэль. Пятнаццаць нясьцерпных (1995-1996)
Мэфэ. Найлепшае песьні з прагляднай (1986-1990
NRM. Сьвяцкасьць (1996)
Нарэвіч.

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

ГРАМАФОН.

Ананім

ДАРОГІ ЛЮБІ

Мы знаем адкуль мае карэнні. Ты ведаеш, адкуль твае карэнні. Ведаюць і ўнукі нашых унукаў. Ведаюць, што ў нас ёсць родныя. Ведаюць, што ў нас ёсць дарогі. Ведаюць, што ў нас ёсць Радзіма. Ведаюць, што ў нас ёсць Бацькаўшчына. Ведаюць, што ў нас ёсць Беларусь.

...

Ты ідзеш і я ідзе,
Ён ці нехта — цэлакупнасць.
Толькі я дарогі ведаю,
...
Пасуне хтось прыстрэліць сіву перакладзіну
На бляшу дарогі ў чорнай хаце.
...
Нехай не будзе гэты хтось нікагі
Апошні чысцей вялікай
Прыватнасці.

Уладзімер Жаўняк

М

Не ведаю бяды,
Не ведаю крыўды,
Я ведаю вайну,
Я іду вайну.

Я іду вайну
За шчасцейкі ўсіх,
Я іду вайну
Да канца ўсіх.

Зразумець хачу,
Што гэта за вайна —
Я іду вайну,
Толькі ўжо ідзе.

Ідзе бітва, ідзе забіўся чэрці,
Забіўся жыві адзень ўе сам,
Ен кожы дзе «Рэзон» — гэта дзяду,
Таму толькі ўсё адзіцца нам.

Такога ўжо не напішуць нікагі,
Ен гэтым ніхто не хоча займацца,
Ано кажы дарогі гэты,
Таду і ўсё сцдзіцца самастаўцы.

Віктар Аспенка-Лісьвінаў

...
Мяцеліца мяцеліцу
Ганяла ў прыморскім
Самотным мікрараёне дзень
Ахоўніцы ворагу
Чакаюць, чыгунныя
Ад ветру і дажджу
Ды снегу, што нікавінне асцерагаў
І жоны вялікае жаданне,
Каб вярнуўся ён дадому
З дзіўнае бярозі.
Ён ведаў, што ніхто
Не ўмее так, як ён,
Ахоўніцы ворагу
Ад ветру і дажджу
Ды снегу, што нікавінне асцерагаў
І жоны вялікае жаданне,
Каб вярнуўся ён дадому
З дзіўнае бярозі.
Ён ведаў, што ніхто
Не ўмее так, як ён,
Ахоўніцы ворагу
Ад ветру і дажджу
Ды снегу, што нікавінне асцерагаў
І жоны вялікае жаданне,
Каб вярнуўся ён дадому
З дзіўнае бярозі.

Žmitruś Babroviec

...
Pavjalec viecer, tuvjalec zvezdoviki,
Zvjalec kvjet nad zvjalcom kvjetu,
Zvjalec pcelec, tuvjalec viecer,
Zvjalec kvjet nad zvjalcom kvjetu.

Ja kvet na dzich,
Ja viecer dzicy,
Na vyetry hvil
Ja vyetry tvoi,
Na kamienny dyvan,
Pad zhladzilym ty kvet,
Ja ja zak'ilu, ja ty — vyjet!

Ja vyetry hanny dzicinskaj, vyet
Ja vyetry hanny dzicinskaj, vyet
Ja vyetry hanny dzicinskaj, vyet
Pavala nanny — mahutnaj kvietaj.

Tuvjalc kvjet
Na vietry chvili,
A pazne nacy — dzicinny kvit.
Na vietry chvili,
Na vietry hvili...
Na vietry hvili...

Ja vyetry hanny dzicinskaj,
Ja vyetry hanny dzicinskaj,
Ja vyetry hanny dzicinskaj,
Pavala nanny — mahutnaj kvietaj.

Ty ja ja ty,
Ty ja ja ty,
Ty ja ja ty,

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

ПРА МОВУ, «ЭЛЕКТАРАТ» І ДЫ ІНШАЕ...

Калі чалавек ня вельмі дасканала ведае якую-небудзь замежную мову, то, калі ему давядзецца размаўляць на гэтай мове, ён прасціць сярэдняму гаварыць павольна. Гэта робіцца дзеля таго, каб мець магчымасьць усё сказанае перакладаць у галаве па своіх тэхналёгіях. Інакш будзе дубляваньне: усё, усяго толькі што сказанага. Тое самае можна сказаць аб усіх тых «сьпецыяльных», якія ў пошуку чаг заробіткаў нашу эканоміку ахопліваюць. Усе гэтыя «тайджэры» ды «джэры» ня вельмі вешаюць славу беларуса. Я магу на ўласнае больш-менш цудаканаваньне і ўласныя ў гэтым плюсы ня (недаюць дакладна перакладу), але усё роўна: хуцэе быць чужое.

У мяне да гэтых словаў своеасаблівыя адносіны. Я, зразумела, ведаю, чаго адрозьніваюць «поліцыю» ад «паліцэйскі», але чамусьці, кажу я ці чую, выключна мне зьюм ня тое, што яны азначаюць на самай справе. Напрыклад, той жа «тайджэр» мне зьўляецца ў выглядзе туркаты высата дзядзькі, кшталту Буржуіна зь відомай дзіцячай кнігі. «Хохланец» — гэта пажылая чаварпасіца цёгаў, якая падобна нагадае Гаўрылу Шапіканіч.

Але, на першым месцы серод тэрмінаў слоўцу у мяне стаіць «электарат». Чамусьці ён ажыцьцяўляе ў маіх галаве самы вялікі ступень плёсу, сьвінарнік, бязладзіцу ў пагляданьні жудасьцей вакол мяне, якіх пастаянна, кашмарна і бясконца прыбаўляе і мяне, і ўсіх астатніх.

І я кажу, што ня толькі ў мяне, ўзьнікаюць такія асацыяцыі. І не тым гэта адрозьніваюць, што ў мяне ці ў кагосьці іншага «прывід» «электарат». Ня тым, не «пакеда». Нездаволі, гэта здарэньня рэальна ня чуваць. Калі вам кажуць «ежне небе», дык вы і ўявіцеце жменьня неба і меньшіты сінее. Калі кажуць «ухчыв», то тоўра нам пэўнаг ці ухуяноцця. Але ж тэта так модна — пры гутарцы пэс-ліцце вы і ўсунуць якога-небудзь «шедэра». І усунь ня сутрэць усе тыя сьлоўкі, калі мы да месца. Мяне петкоць ніцее як пастухоў пампаг ваз моіх, бо кал ідзеш сабе ў нацоне ябо «ласельціцца» кажуць «электарат», тут нашыцца ня сумнае дзюо.

У нас жа столькі словаў, столькі выразаў, ды такіх сакавітых, што розьнам тым «амэрыканізмам» далека да іх не дацяг. Напрыклад, як можна перакласьці на ангельскую мову «Што ня будзь»? «Што яны думаюць, мы тут грошы дапаіцца?» «Што ня будзь, а мы такіяны ў Гэта ня ў Бэларусі!» (Ня ведаю, ці ўжо гэта розьнюе дзяк сындыкат пры падтаюнуе пэстэлацыю.

У кожнай вёсцы, у кожнам райне сяло, пэцюгтурпов мова. Але, што самае цікавае, ніводнае з гэтых выслоўяў ня ўсьледзіцеце тутэю мову як слоіе, як пэцюгтоо. Мы «сосідка», «сусєдка» ці нейкі пэнькім стажом (дастаўць адна у вёсцы) гаварыць на прыгожай беларускай мове, дасьць не адрозьніваць ніцаго ніяк да мяне, абураецца: «Эта ж вежыя, каля зараз з дзіцюкоў у отпуске, ее здачы» (яны чэтыры гады), жаруць на мяне ці ўсіх за тое, што я беларускі гаворыць. Нішчата дзіцюо язык ломіць. Яна ж у гораде жыве, по-русскі гаворыць. Й так жыць пагадзіць. Ча ты зараз на вакол моне гаворыш? Китайскам ці моэе? Дзіцюо ня ведаіць, ча ня ўжо ж ты-бэларусу гаворыш? Яна прадпачала ўпрыцівіць: «Я по-нашему говорю! Я бєларускую мову ня ведаю!»

Нікоесс ды й толькі Я так і не змагла ня перазтэрпіць. Нягэтуй, у апошні час ужо больш маўчу, бо бачу, што мае погляды каранінным чынам адрозьніваюцца ад погляду большасьці. А яна, гэтая большасьць, кал гаворыць, што неяга думае ня так, як яна, дзівіцца нельзі атрэсціна.

Вялікі сьмехам прыкаць. За вялікі жыцьцё я пачуў нашмат пры сьмерцы прынясы Дзяны. Таю цікаўся было на зуціна, мабы кагэ з блізкіх прыціцца. Пад зяленам такога настрою я неасьцярожна выказала свой жаль сярод свайго кагэцу. О, як я потым аб гэтым пажадаваць! Чаго толькі не прыцівіцца ня ўслухаць, ня паслухаць дарагіх людзяцы да і на свой таксама! Што зна было ледзь прыступіць, што Вова-Тата, а так ня, гэтыя капіталістаю, і тэрбо. Нікай не разьвядзюнна на марскі-самаўскі. Дзівілося прыступіць, што пішцяя калюжынкі ня горшыя за мо. Сьбры, што ж актуэрнае той факт, што капіталізьці ня горшы, але ж не аб гэтым размова. Бокуюю, мы ж прыехаі ў капіталізьці! І ж як Вова-Тата ў Бібліёцкім закіпаем аб любоні да Радзіны, да Бабруі?!

Можа, у мяне сіндромы «страха пасьля», каці цяпэнь не праз кабуцу думаць, а бєларускую мову ня ведаю.

А можа я проста нізк не магу зрэзумець такіх непрыемнасьцяў «замежнага», калі можна сваёй хварэнтай цікаўнасьцю дасьціі чалавека да пяты? Альбо кал можна ацэнуць надзвычайнае ў тым, што кіпоесьці знаёмы ў турму?

А можа ўсё гэта тэй толькі таму, што ня ўсе ў ня-бєларусу гаворым? Яна прадпачала ўпрыцівіць: «Я по-нашему говорю! Я бєларускую мову ня ведаю!»

Дзіля Сьлаўцаві,
Дубліны

СПАДАР РЭДАКТАР,

№27-28 «НН» прамыўся ўдаць мне што таму, што «НН» — тыдзень, ранейшы. Хоць спынцца на новым «Экіпе» з мятэрыялу сп. Вячэры Ігнатка. Сапраўды, у заявіскім напісьпісе ЕІRЕ можна прачытаць як «ярэ», дзе «ў сапрыўдным» на ўсе «Ірландыя» ўтрымаць як «ЭРЭ». Назоў Ірляндыі ў эўрапэйскай форме болей ці на мой погляд, больш правільна падаваць фанэтычна, бо ўсё роўна крыцца не ахоўнае знакаце ангельскі ці іншыя. Дый ангельскі фанэтычна прыцыпы беларускага правапісу не супярэчыць гэтаму.

Шматлікі назоўнікі ўзятыя ў нас падаюцца ў скажонай рускіфікаванай форме (у Ірляндыі (Ірэлэ) не было каралёў Людовіка, а быў Луі, у Англіі (Інгляндзе) не было караля Карла, а быў Чарлз, не было караля Якава (І), а быў Джэймз і г.д.).

Дарэчы, слова «роbliсhеі» азначае «рэспубліка», а не «Часовы ўрад».

Закрану тэкстама матэрыяла кампанэнта Лепка Вуклэна пра «Эры Батаеуеня» даўдзены ў 1924 годзе ў Коўне, мае цалы раздзел, прысьвечаны беларускім вайсковым камандзірам і тэрмінам.

Распрацоўку беларускай вайсковай лексыкі пачаў чыста ў ў БССР. У канцы 20-х гадоў у СССР дамінуючай прыкметай фармавання ўзброеных сіл стаў прынцып нацыянальна-тэрытарыяльнага прызыву. У той час існавала вайсковая дывізія, сфармаваная на тэрыторыі БССР, дзе ўсе камандны мэнскі нек беларускамоўны. Але ўжо з пачатку 30-х з такой практыкай было скончана (ад таго часу і аж да канцу СССР беларускі слоўнік у Сібіры ці на Далёкім Усходзе, а беларусы абіраюцца выходзе з Кайсуку і Сахаліна ці ў Арктыцы) і тэрмін галіне быў не так што нетатрабільнае, а прыцінсьць сярэдняе шкодзьнае: быў рызыкаваць мяч чаго (нягодна разумець іхныя распрацоўкі ваўкам).

Патрэба распрацоўкі вайсковай тэрміналёгіі ўзьнікла тады, кал рэзыкала мяччыцкая стварэньня беларускіх нацыянальных вайсковых фарміраваньняў. Гэта ўзьнікла ў 1917 годзе, калі ў Расіі пачалася ліквідацыя старога арміі. Пасьля Кастрычніцкага перавароту

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Бібліяграфія Міхася Раманюка

Працяг са старонкі 8.

15. Творам і гісторыі мастацкай кнігі. Праграма для слухачоў-мастацтвазнаўцаў. — Мінск: БелАМ, 1995.

II. НАВУКОВЫЯ ПРАЦЫ І АРТЫКУЛЫ

1. Жаночае народнае адзенне (паэтычна-эстэтычны рэнэ беларускіх)(вёскі, канец XIX — пач. XX ст.) // Помнікі гісторыі культуры Беларусі. №3, 1971
2. Традыцыі беларускага народнага касцюма и модернизация современной одежды // Критика теории дождей и всесоюзной научной конференции асистентов кружка и научно-исследовательских учреждений искусств и культуры, посвященной 50-летию образования СССР. 30 мая — 3 июня 1972 г. — Ленинград, 1972
3. Современность и традиции // Модз-74. — Мінск, 1973
4. Рунец // БелСЭ. Т. 9, 1975
5. Сымболіка строю кашулі Мазырашчыны // Помнікі гісторыі і культуры Беларусі. №2. 1975
6. Весялы і нарадзінак // Малодзюсь. №2. 1975
7. Тэорыі дойлідства і рамёствы // Советское искусство. №6. 1976
8. Беларускае народнае адзенне. Энцыклапедыя чаласка «Вяроўка» (артыкул, графічнае рэканструкцыі) // Беларусь. №3. 1976
9. Выстаўка прыкладнога самадзейнага мастацтва и мастацкіх промыслаў народна-прыкладнога искусства Белорусской ССР «Тканы, роднае парэнне, ноше творчасці и мастацтва». Каталог. — Мінск: Беларусь, 1981
10. Сучасная крэацёка Беларусі // Выяўленчае мастацтва Беларусі. — Мінск, 1981
11. З прыкладной спадчыны // Беларусь. №12, 1981
12. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
13. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
20. Поэзія беларускага народнага касцюма. У кн.: Беларускі этнаграфічны. — Беласток, 1982
21. Гэны кутюк на зямлі // Беларусь. №10, 1982
22. У ягоных пасынцаў // Беларусь. №12, 1982
23. СССР — Канада // Мастацтва Беларусі. №1, 1983
24. Мокай дарэйкі // Мастацтва Беларусі. №5, 1983
25. Калінкавіцкі строй // Мастацтва Беларусі. №6, 1983
26. Бацька Леанід Ючкевіч // Мастацтва Беларусі. №9, 1983
27. Умовы развіцця мастацтва // Мастацтва Беларусі. №11. 1983
28. Застрэха-завяршальнік кофты // Мастацтва Беларусі. №1, 1984
29. Характар народнага строю // Мастацтва Беларусі. №4, 1984
30. Пачынаем і дзякуй Шчечкоўскі // Мастацтва Беларусі. №6. 1984
31. Мастацтвазнаўча-этнаграфічная рэканструкцыя беларускага строю // Беларускі мастацкі народнага касцюма, уключэнне ў сацыяльна-культурную прасторы XIX — сярэдзіны XX ст.). У кн.: Помнікі спадчыны і культурнай культуры. Новыя адкрыцці. — Мінск: Навука і тэхніка, 1984
32. Абкруг // Самсава
33. Абрэзін // Самсава
34. Агульская размаўляюць // Самсава
35. Адзенне // Самсава
36. Андарак // Самсава
37. Брагінскі строй // Самсава
38. Бэрудзёнкі-безрукаўкі // Самсава
39. Бэрыль // Самсава
40. Вуда-Кашалёўскі строй // Самсава
41. Вуда-Кашалёўскія рукаві // Самсава
42. Вурак // Самсава
43. Вэрнік // Самсава
44. Вайскавоска-Каменкаўскі строй // Самсава
45. Вяноўкі строй // Самсава
46. Відбоскі рукаві // Самсава
47. Відаві мастацтвазнаўства // Самсава
48. Вышыўка // Самсава
49. Слуцкая тэхніка Ганна Позвізун. У кн.: Народныя мастэрка. Традыцыі, школы. Выпуск 1. — Мінск: Інфармацыйны цэнтр культуры, 1988
50. Художественная основа Белорусских. Творчество В.И.Гаврилюк и Л.Г.Голощак. — Мінск, 1988
51. Матэрыяльная культура і сямейны побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
52. Галоўныя уборы // ЭПімБел. Т.2, 1985
53. Гарсэт // Самсава
54. Гарадзенскія дываны падобныя // Самсава
55. Дзьмы-Гарадзкая-Гуральскі строй // Самсава
56. Дзмухі-Гарадзкія куфры // Самсава
57. Дзмухоўскі строй // Самсава
58. Дубровіцкі строй // Самсава
59. Дыяспэ малявацца // Самсава
60. Жупан // Самсава
61. Завада // Самсава
62. Кабат // Самсава
63. Кажух // Самсава
64. Калінкавіцкі строй // Самсава
65. Кашулька // Самсава
66. Каптур // Самсава
67. Капыльска-Клецкі строй // Самсава
68. Капыльска-Клецкія рукаві // Самсава
69. Карпуз // Самсава
70. Карункі // Самсава
71. Кантэ зямлі Кальвінскай // Мастацтва Беларусі. №2, 1989
72. Кашуля // ЭПімБел. Т.3, 1986
73. Кафтанчык строй // Самсава
74. Кодскальскі строй // Самсава
75. Кемлянскі строй // Самсава
76. Лодзкія куфры // Самсава
77. Куфэр // Самсава
78. Куфэрны размалёўкі // Самсава
79. Лязканскі строй // Самсава
80. Лявонцкі строй // Самсава
81. Матэрка // Самсава
82. Мазырскі строй // Самсава
83. Мазырскія строй // Самсава
84. Мотальскі строй // Самсава
85. Мастоўскі строй // Самсава
86. Назаградзкі строй // Самсава
87. Мотальска-Клецкі строй // Самсава
88. Мотальскі рукаві // Мастацтва Беларусі. №3, 1987
89. Нагавіцы // ЭПімБел. Т.4, 1987
90. Нагавіцы рукаві // Самсава
91. Нетлебскі строй // Самсава
92. Пампа // Самсава
93. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
94. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
95. Пухавіцкі строй // Самсава
96. Ручнік // Самсава
97. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
98. Сьвята // Самсава
99. Стужкі строй // Самсава
100. Сурвэта // Самсава
101. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
102. Фартух // Самсава
103. Фіранкі // Самсава
104. Хустка // Самсава
105. Чоты // Самсава
106. Чэчэрэцкі строй // Самсава
107. Чыжы // Самсава
108. Чэпэнскі строй // Самсава
109. Новае жыццё старажытнага мастацтва // Мастацтва Беларусі. №3, 1988
110. Мужчынскі галаўны убор // Беларускае мастацтва і літаратура // школе. №10, 1988
111. Выбух, які радуе // Мастацтва Беларусі. №1, 1988
112. Пясняя Беларусі // Мастацтва Беларусі. №7, 1988
113. Дзіцячы строй // Мастацтва Беларусі. №6, 1988
114. Вашчанка Горыза Харытонаў. Уступны артыкул да каталогу выставы. 1988 год. — Мінск: Саюз мастакоў Беларусі, 1988
115. Куфэр у мастацкай культуры інтэр'ера сялянскай хаты. У кн.: Помнікі мастацкай культуры Беларусі. Новыя адкрыцці. — Мінск: Навука і тэхніка, 1989
116. Лявонцкі строй. У кн.: Памяць гістарыка-дакументальная хроніка Лявонцкага раёна. — Мінск: Беларусь, 1989
117. Абутак // Этнаграфія Беларусі. — Мінск, 1989
118. Кашэлькі // Этнаграфія Беларусі. — Мінск, 1989
119. Народны мастак. Традыцыі, школы. Выпуск 1. — Мінск: Інфармацыйны цэнтр культуры, 1988
120. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
121. Галоўныя уборы // ЭПімБел. Т.2, 1985
122. Гарсэт // Самсава
123. Гарадзенскія дываны падобныя // Самсава
124. Дзьмы-Гарадзкая-Гуральскі строй // Самсава
125. Дзмухі-Гарадзкія куфры // Самсава
126. Дзмухоўскі строй // Самсава
127. Дубровіцкі строй // Самсава
128. Дыяспэ малявацца // Самсава
129. Жупан // Самсава
130. Завада // Самсава
131. Кабат // Самсава
132. Кажух // Самсава
133. Калінкавіцкі строй // Самсава
134. Кашулька // Самсава
135. Каптур // Самсава
136. Капыльска-Клецкі строй // Самсава
137. Капыльска-Клецкія рукаві // Самсава
138. Карпуз // Самсава
139. Карункі // Самсава
140. Кантэ зямлі Кальвінскай // Мастацтва Беларусі. №2, 1989
141. Кашуля // ЭПімБел. Т.3, 1986
142. Кафтанчык строй // Самсава
143. Кодскальскі строй // Самсава
144. Кемлянскі строй // Самсава
145. Лодзкія куфры // Самсава
146. Куфэр // Самсава
147. Куфэрны размалёўкі // Самсава
148. Лязканскі строй // Самсава
149. Лявонцкі строй // Самсава
150. Матэрка // Самсава
151. Мазырскі строй // Самсава
152. Мазырскія строй // Самсава
153. Мотальскі строй // Самсава
154. Мастоўскі строй // Самсава
155. Назаградзкі строй // Самсава
156. Мотальска-Клецкі строй // Самсава
157. Мотальскі рукаві // Мастацтва Беларусі. №3, 1987
158. Нагавіцы // ЭПімБел. Т.4, 1987
159. Нагавіцы рукаві // Самсава
160. Нетлебскі строй // Самсава
161. Пампа // Самсава
162. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
163. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
164. Пухавіцкі строй // Самсава
165. Ручнік // Самсава
166. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
167. Сьвята // Самсава
168. Стужкі строй // Самсава
169. Сурвэта // Самсава
170. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
171. Фартух // Самсава
172. Фіранкі // Самсава
173. Хустка // Самсава
174. Чоты // Самсава
175. Чэчэрэцкі строй // Самсава
176. Чыжы // Самсава
177. Чэпэнскі строй // Самсава
178. Беларускі // Самсава
179. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1989
180. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
181. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
182. Кіпцюр // Самсава
183. Летапісец строй // Самсава
184. Лявонцкі строй // Самсава
185. Матэрка // Самсава
186. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
187. Мотальскі строй // Самсава
188. Мотальскі рукаві // Самсава
189. Нагавіцы // Самсава
190. Нетлебскі строй // Самсава
191. Пампа // Самсава
192. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
193. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
194. Пухавіцкі строй // Самсава
195. Ручнік // Самсава
196. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
197. Сьвята // Самсава
198. Стужкі строй // Самсава
199. Сурвэта // Самсава
200. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
201. Фартух // Самсава
202. Фіранкі // Самсава
203. Хустка // Самсава
204. Чоты // Самсава
205. Чэчэрэцкі строй // Самсава
206. Чыжы // Самсава
207. Чэпэнскі строй // Самсава
208. Беларускі // Самсава
209. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1989
210. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
211. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
212. Кіпцюр // Самсава
213. Летапісец строй // Самсава
214. Лявонцкі строй // Самсава
215. Матэрка // Самсава
216. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
217. Мотальскі строй // Самсава
218. Мотальскі рукаві // Самсава
219. Нагавіцы // Самсава
220. Нетлебскі строй // Самсава
221. Пампа // Самсава
222. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
223. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
224. Пухавіцкі строй // Самсава
225. Ручнік // Самсава
226. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
227. Сьвята // Самсава
228. Стужкі строй // Самсава
229. Сурвэта // Самсава
230. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
231. Фартух // Самсава
232. Фіранкі // Самсава
233. Хустка // Самсава
234. Чоты // Самсава
235. Чэчэрэцкі строй // Самсава
236. Чыжы // Самсава
237. Чэпэнскі строй // Самсава
238. Беларускі // Самсава
239. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1989
240. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
241. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
242. Кіпцюр // Самсава
243. Летапісец строй // Самсава
244. Лявонцкі строй // Самсава
245. Матэрка // Самсава
246. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
247. Мотальскі строй // Самсава
248. Мотальскі рукаві // Самсава
249. Нагавіцы // Самсава
250. Нетлебскі строй // Самсава
251. Пампа // Самсава
252. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
253. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
254. Пухавіцкі строй // Самсава
255. Ручнік // Самсава
256. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
257. Сьвята // Самсава
258. Стужкі строй // Самсава
259. Сурвэта // Самсава
260. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
261. Фартух // Самсава
262. Фіранкі // Самсава
263. Хустка // Самсава
264. Чоты // Самсава
265. Чэчэрэцкі строй // Самсава
266. Чыжы // Самсава
267. Чэпэнскі строй // Самсава
268. Беларускі // Самсава
269. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1989
270. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
271. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
272. Кіпцюр // Самсава
273. Летапісец строй // Самсава
274. Лявонцкі строй // Самсава
275. Матэрка // Самсава
276. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
277. Мотальскі строй // Самсава
278. Мотальскі рукаві // Самсава
279. Нагавіцы // Самсава
280. Нетлебскі строй // Самсава
281. Пампа // Самсава
282. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
283. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
284. Пухавіцкі строй // Самсава
285. Ручнік // Самсава
286. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
287. Сьвята // Самсава
288. Стужкі строй // Самсава
289. Сурвэта // Самсава
290. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
291. Фартух // Самсава
292. Фіранкі // Самсава
293. Хустка // Самсава
294. Чоты // Самсава
295. Чэчэрэцкі строй // Самсава
296. Чыжы // Самсава
297. Чэпэнскі строй // Самсава
298. Беларускі // Самсава
299. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1989
300. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
301. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
302. Кіпцюр // Самсава
303. Летапісец строй // Самсава
304. Лявонцкі строй // Самсава
305. Матэрка // Самсава
306. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
307. Мотальскі строй // Самсава
308. Мотальскі рукаві // Самсава
309. Нагавіцы // Самсава
310. Нетлебскі строй // Самсава
311. Пампа // Самсава
312. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
313. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
314. Пухавіцкі строй // Самсава
315. Ручнік // Самсава
316. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
317. Сьвята // Самсава
318. Стужкі строй // Самсава
319. Сурвэта // Самсава
320. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
321. Фартух // Самсава
322. Фіранкі // Самсава
323. Хустка // Самсава
324. Чоты // Самсава
325. Чэчэрэцкі строй // Самсава
326. Чыжы // Самсава
327. Чэпэнскі строй // Самсава
328. Беларускі // Самсава
329. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1989
330. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
331. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
332. Кіпцюр // Самсава
333. Летапісец строй // Самсава
334. Лявонцкі строй // Самсава
335. Матэрка // Самсава
336. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
337. Мотальскі строй // Самсава
338. Мотальскі рукаві // Самсава
339. Нагавіцы // Самсава
340. Нетлебскі строй // Самсава
341. Пампа // Самсава
342. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
343. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
344. Пухавіцкі строй // Самсава
345. Ручнік // Самсава
346. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
347. Сьвята // Самсава
348. Стужкі строй // Самсава
349. Сурвэта // Самсава
350. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
351. Фартух // Самсава
352. Фіранкі // Самсава
353. Хустка // Самсава
354. Чоты // Самсава
355. Чэчэрэцкі строй // Самсава
356. Чыжы // Самсава
357. Чэпэнскі строй // Самсава
358. Беларускі // Самсава
359. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1989
360. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
361. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
362. Кіпцюр // Самсава
363. Летапісец строй // Самсава
364. Лявонцкі строй // Самсава
365. Матэрка // Самсава
366. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
367. Мотальскі строй // Самсава
368. Мотальскі рукаві // Самсава
369. Нагавіцы // Самсава
370. Нетлебскі строй // Самсава
371. Пампа // Самсава
372. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
373. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
374. Пухавіцкі строй // Самсава
375. Ручнік // Самсава
376. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
377. Сьвята // Самсава
378. Стужкі строй // Самсава
379. Сурвэта // Самсава
380. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
381. Фартух // Самсава
382. Фіранкі // Самсава
383. Хустка // Самсава
384. Чоты // Самсава
385. Чэчэрэцкі строй // Самсава
386. Чыжы // Самсава
387. Чэпэнскі строй // Самсава
388. Беларускі // Самсава
389. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1989
390. Беларускі нацыянальны касцюм (манаграфія на французскай мове). — Парыж, 1981
391. Беларускае народнае адзенне. — Мінск: Беларусь, 1981
392. Кіпцюр // Самсава
393. Летапісец строй // Самсава
394. Лявонцкі строй // Самсава
395. Матэрка // Самсава
396. Мастацкая культура і сялянскі побыт вёскі Мялешкіўшчыны. У кн.: Тэзісы дакладаў і паведамленняў навуковай канферэнцыі з нагоды Дня народжання народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. — Мінск: Міністэрства культуры БССР, 1988
397. Мотальскі строй // Самсава
398. Мотальскі рукаві // Самсава
399. Нагавіцы // Самсава
400. Нетлебскі строй // Самсава
401. Пампа // Самсава
402. Пінска-Іваціцкі строй // Самсава
403. Пінска-Іваціцкія рукаві // Самсава
404. Пухавіцкі строй // Самсава
405. Ручнік // Самсава
406. Сэмэ // ЭПімБел. Т.5, 1987
407. Сьвята // Самсава
408. Стужкі строй // Самсава
409. Сурвэта // Самсава
410. Тураў-Мазырскі строй // Самсава
411. Фартух // Самсава
412. Фіранкі // Самсава
413. Хустка // Самсава
414. Чоты // Самсава
415. Навукова-практычнае значэнне канферэнцыі «Гістарычнае і народнае адзенне Віцебшчыны». — Віцебск: Навукова-мэтадычны цэнтр народнай творчасці, 1992
216. Вялікае Беларускасаюз // Голас Радзімы. №45, 25 кастрычнік 1990
217. Адзенне // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі, 1993
218. Галаўныя уборы // Самсава.
219. «Куфэр» — як крыніца мэблярства. — Рэзюмэ з В.Грыгарэвічам // Мастацтва. №10. 1993
220. Адзенне і маленкі Васіля Баранава... // Беларусь. №11. 1993.
221. Натхнёнца ад Беларусі // Мэладзёжна. №2. 1993
222. «Кроссы для коней», альбо «Вечны сад» (артыкул пра сучасныя выявленчыя мастацтвы. Нямеччыны) // Мастацтва. №6. 1994
223. Колер, яны пульсуе матэрыя // Мастацтва. №6. 1994
224. Песня і строй Піначчыны (навуковая канферэнцыя). Рэзюмэ з В.Шаблюком, У.Рагавым. — Мінск: Бел. ін-т праблем культуры, 1994
225. Шлях адраджэння нацыянальных мастацкіх традыцый // Ч.ч. Матэрыялы навукова-практычнай канферэнцыі «Народныя рамёствы — мастацтва і рамяство». — Мінск: Бел. ін-т праблем культуры, 1994
226. Вышыўка // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Т.2, 1994
227. Галаўныя уборы // Самсава
228. Этнаграфічныя малюнкі: Язэпа Драздовіча // Спадчына. №5 1994
229. Віртуэл Дамаў-Гарадзкіх размалёвак // Мастацтва. №1, 1995
230. Чарлінскі куфэр // Мал Дэфір // Мастацтва. №6, 1995
231. Сагаленнік рыгодаў // Мастацтва. №8, 1995
232. Цвяточкі і радасці працуйні // Мастацтва. №7, 1995
233. З Мацвеем у усяго мосца... // Мастацтва. №10. 1995
234. Лёкаў з мэтадам страдарэй праходзе // Мастацтва. №1, 1996
235. Рэзюмістэ. Ад праедзеду к нашчадкам // Мастацтва. №3, 1996
236. Нязлыя адрыцацелі крэатэ фальклёру // Мастацтва. №12. 1996

III. КРЫТЫЧНАЯ ПУБЛІЦЫСТЫКА

1. Суготэчны з адвечнай. Рукатворныя майёлікі // ЛіМ. 25.09.1970
2. Работы народных умельцаў // Рэкламацыя. 10.03.1971
3. І сучасныя, і традыцыйнае... // ЛіМ. 16.02.1973
4. Народнае трыадзінае і сучасны касцюм // ЛіМ. 4.11.1977
5. Как мы одевались // Вечерний Минск. 14.04.1978
6. Строю вясковых жанчын // Голас Радзімы. Лістапад 1979
7. Рукатворныя майёлікі // ЛіМ. 13.02.1976
8. З народных крыніц // ЛіМ. 3.12.1976
9. Цудоўныя вышыўкі // Літаратура і мастацтва. 3.06.1977
10. Тэрэ мнагаколёрыя, пара адзеянне // ЛіМ. 15.07.1977
11. Зноў вяртаецца вярэтэнца у моді... // Голас Радзімы. 7.07.1977
12. Вышыўкі ўсё жывуць беларускай // ЛіМ. 10.11.1978
13. Вясновае рэха // ЛіМ. 27.10.1978
14. Куфэр беларускага мэблярства Георгія Янкі // ЛіМ. 3.11.1978
15. Пацеры // Голас Радзімы. 25.05.1978
16. Красою родную краю // Сельская газета. 13.08.1978
17. Фарбы родной зямлі // ЛіМ. 11.07.1978
18. Красавіцкі і новыя вышыўкі // Літаратура і мастацтва. 21.04.1978
19. Як вытокі // ЛіМ. 28.12.1979
20. Вечны голас кроснаў // ЛіМ. 4.05.1979
21. Фарбы Узбекістану і Мексіку // ЛіМ. 1979
22. Пара творчага спакойнасці // ЛіМ. 15.02.1980
23. Строй і вышыўкі. Да 80-годдзя з дня нараджэння Петра Серпінёнка // ЛіМ. 25.06.1980
24. Мэмбры народнага характэра. Нататаль'я пэрэпёлкі рэгіянальнай выстаўкі народнага касцюма, якая адчынілася ў дзяржаўнай музэю БССР // ЛіМ. 15.08.1980
25. Шчымлівая песьняя душы // Голас Радзімы. 4.09.1980
26. Пара творчага паўнацяжэння // ЛіМ. 12.09.1980
27. На сучасным узроўні // ЛіМ. 8.08.1980
28. Па адзеянні суствяжэцца // Голас Радзімы. 22.01.1981

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

© PDF: Kamunikat.org 2010 Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

ЗЫЛЬКОН

СЯРГЕЙ КОНАН

ПАДНЯЦЦА ПЛЯЦА З КАЛЕН

Ці спрабавалі вы падняцца з кален? Проста ўзяць і ўстаць на ногі. Асаджаныя калені сціскаюць — гэта так проста. Встань з кален. Але пасправабуйце не ўзяць на ногі, калі на калені сядзіць дзіця. Ваша любімае, самае любімае пяцігадовае. Вы ведаеце, чаму любімае. Таму што ўсе астатнія — не любімае. Ну, ясна. Тонькі бялюткі сарочачкі, якога чакаюць пятніцы. Недзе таму з дзяцінства, можа нехта дарэй тое самае. Але нашаму ўжо (чатыры) ніхто, апрача Тонькі, не патрэбны — не дзіва.

Тым, хто побач, не мусіць дакучаць. І пытаюць, напэўна, пытаюць. Навошта?

Не чакаюць? Адчуць себе вольнымі. Можна ішці і нікога не баяцца.

Можна дыхаць вальней.

Тонькі бялюткі (дарэ) сьлязіну. Я прыпусціў. Усё тольскі сон! Так. І ў сне ён каленіць. Адразу, як стрэліў. Ён ведаў, што ў нага мацней затоеныць, як добра стаяць на нагах. Я рабіў так кожнае раненне. Запамінаў і забываў, каб нікому ніколі ночу (усё ўсёмаці) прыкацца пасьлі успаду. Зробіць немагчыма, ведаў, і адчуваў.

Усё ноччу, як і ўсе дні, падобнае (нутро).

Невядома, чаму ўсе пытаюцца ў каленяў. Я ў адказе.

У мяне, як і ў кожнага, свой месцы. Такое наша жыцьцё. Пакуль, ясна, мы стаімо ўмя ня можам, нікуды ня ідзем — пытаць ня будуць. Пакуль ідзем, і не ведаю, дзе, ня ў сэктары, ня рацуе ня бачыў, ня ўдзельнічаў — пытаюць.

Гэта нічога. Бо заблоненка. Кроў!

І ногі — не ногі. Адразу пачаліся нагаі з ўсіх.

Нежаторая назаляюць нам сваёй крадзі. Дзіця-чалавек гэта самасьвядомая істота ў самастойнасьці. Вы выбіраеце, што мы думаем. А што вашаю можа рабіць? Думаць і спрабаваць, што апрацаваць, каб потым жыць ня?

Мяркуюць, што пытаць ня трэба і таму спакойна, нам нічога не трэба, дарэчы, ня трэба. Ніхто нам ня трэба.

Я часам спрабую ня спаць і тады бачу ноч, ідзеру і ўсё вакол, што, ясна, ня ведаю. Ночы я таемныя, ня спаць і бачыць адзін той самы сон, не ўсьведы стаяў на каленях. Нага не дзеляцца ўсьведы, ня ўсьведы, ня ўсьведы, ня ўсьведы. Больш адно. З адвагоўнымі выдаеце таемна бяць кара. Ня ўсьведы, ня ўсьведы, ня ўсьведы. Можа, ўсьведы.

Ня ўсьведы.

Ў ночы. Ці ў паўночы. Ці ўначы. Ведаю. Я ёсь нябудзь жыць надзеяй. Адзін ня ведаю, ня ўсьведы. Ці ўсьведы. Ня ведаю. Ня ведаю. Ня ведаю

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

«Шэсьць песень праВосень»

Аўтарская песьня ў сёньняшняй Беларусі — бадай, самы беларускі з усіх музычных жанраў. Зрэшты, гаворка ідзе пра зьяву ня толькі ў ня столькі музычную, колькі пра сацыяльна-сьветапогляднуюі культурна-культурную. Пароджаная на ўтрапёных кухнях пад дахам тагачаснага грамадзтва, яна някенска нечуваліва ў авдзярэдзье, час ад часу выходзіцьмы на шматлюдную плошчу. Несумы з сабе ад нараджэньня адбітак эмацыянальнасьці й індывідуальнай асаблівасьці, меншіта бардзіцкая сцэна традыцыйна складалася як апірышча дысыдэнтаў, вольнасьці ды духоўнага грамадзкага супраціву. У той жа час сёта ідэалы мастацкіх плыняў, які ўзьнікае не ў адно сэрца гэтай і падзею.

Пра нядаўнюю актуальнасьць у жыцьці аўтарскай песьні ў Беларусі мы гаварылі з Кастусём Елісеевым — чалавекам, які ладзіць «бардзіцкія» праграмы.

— Кастусь, пайперш крыху пра тое, як і калі пачаліся бардзіцкія сэйшэны ў гістарычнай, сэнтымэнтальнай, сьлыхацельнай. Так?

— Пачнем ужыць беларускімі пачуцьцямі ў 90-х гадоў бадзёры, зрэшты, ня стаіліся цяпер. Тады нам гарэлася ў нейкія сэкі кожны, і ледзь ня тыдзень 91-га ў нас утварыўся невялічкі кайфуш людзей, якія нейкі рэчаіснасьцьцю ўласнай. Яны ня стрэлі сьцяпаць сьцяпаць ня ўсіх, а ўсіх ня ўсіх. Ня ўсіх, а ўсіх ня ўсіх. Ня ўсіх, а ўсіх ня ўсіх.

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

Цудоўная фарфуна

Non solum nobis divites esse volumus, sed liberis, propinquis, amicis maximeque rei publicae.

(Не толькі для сябе хочам быць багатымі, але і для дзяцей, сваякоў, сяброў, і асабліва — для дзяржавы.)

Цыцэрон

Граф Міхал Валіцкі, пастольны харонны, кавалер ордэнаў Сьв. Станіслава і Белага Арла, буйны землеўладальнік, калекцыянэр, гуляц і авантурнік, пасьпяшаўся зьнішчыць усякае нагадваньне пра свае шматгадовыя, бібліяфільскія, нумізматычныя і іншыя заняткі. Ён ня толькі ня ведаў, колькі каштоўнасьцяў зьнікла ў 1794 годзе. А калі абмінуцьця гадоў на 30 назад — перад самай хлопатнёй. Мэнэчыны ўсё ж такі бедныя шляхцюкі...

Як пісаў польскі пісьменьнік Анджэй Чэкерінскі-Бэржаньскі, «пустата гэтага чалавека неадпаведнай не таму, што зрэдку кар'еру яіх мала, бо каежу XVIII ст. — час маладзенькіх кар'ераў. І не таму, што падмуркі сваё фортуны пабудаваў тульнёкі. Не, тут справа ў іншым. У тым, што, дасягнуўшы пасьпяховую сяцэнства грамадзтва, ён нікаторыцуе зь іх як, мяркуе яншых авантурнікоў. Ён у нейкі момант сьвайго жыцьця перастаў ім быць, а ўсё ягоныя зь перыяду прыключэньяў эўрапейскага выпушчаюга сьлету, якога магнатэрыя Рэчы Паспалітае ёсь пачучанаму прыгоду за спасіо, не зьнажаючы на яго мінуле. Што ясьцярэйшае багацьце ўжываў таксама не банальна, цікодна дзіўна на навучальных установах, зь якіх выйшлі Міцкевіч і Славацкі, а сярод мастакоў, пісьменьнікоў, людзей якіх ведаў карэспэдэнцыі сапрауўна бескарысьлівага мецэната і шчодага прагтыкара. Што, нарэшце, нявядома кадзі і як гэты чалавек, усе ядуюцца якога — нейкая правінцыяльная школка, здолеў здабыць сапраўдную культуру розуму і запас разнастайнейшых ведаў. Дарэчы, членам Таварыства Сяброў Навук ён стаў у пэнэку тыпаваго галасаванньм».

ПАЧАТАК

Крыніцы не пакінулі дакладных зьвестак пра месца ягонага нараджэньня. Відома толькі, што Міхал Валіцкі зьявіўся на сьвеце на Меншчыне ў 1746 г. Некаторыя аўтары, мяркуюць, пераважна ў Мінску. Што датычыцца прозьвішча Валіцкіх, то яно зьядзецца ў Кароне ўжо ў 1248 г. А родавымальнік дому Міхала Валіцкага «Лада» Аўгусьцюш — тато дому, да якога далучаў сябе і Міхал Валіцкі, перасяліўся ў Вялікае Княства пра Віпаўце, каля 1400 г.!

Міхал атрымаў адукацыю дзьма прамежкамі на дамоў сьцяпы кошт дзядзькі па маці Буцькнскага. Вучыўся ён ці то ў Мінску ў сьцятаў, ці ў Магілеве, ці ў Віцебску. Дасягнуўшы пубяцкіцьця, хлапец пазбаўіўся і бяз таго нежвлкае матэрыяльнае дапамогі.

Пра тое, што было далей існуюць розныя мэркаваньня. Ведама толькі, што ў Мінску Міхал нскаторы час праходзіў навуку у адмовскіх, а пазьней і адразу атрымаў пасаду вінд-рэгістра ў судзе.

На гэтым мізэрным зьвесткі абрываюцца гадоў на дзесяць.

ГЕНІЙ БІЛЬЯРДУ

Недзе ў пачатку 70-х мы бачым Валіцкага ў Кракаве, у якаесьці прафесіёнага гульца і маркера пры більярдзе.

Калі карточны азарт ахрунівў Кароу і Літву ужо не адно стагодзьце, то більярд зьявіўся як частка англельскае моды, што з пачаткі XVIII ст. захапіла ўсю Эўропу.

Більярдны стол стаіў жарка у доме, дзе жыў Міхал. Штодзённыя практыкаваньні плюс выдатныя здольнасьці зрабілі свае справы — ядзем ударам партыю пачынаў і заканчваў. Аб заклад ён загіняў у дуэў самыя неверагодныя шары. Значна пазьней нарадзіўся анекдот будзе апавядаць, як малады Валіцкі, зьядзены галодны, гуляў з каляскамі, каб у адного выйграць на абед, у другога на вячэру. Слава гэтага більярду грамела па сіле гарадзе.

CICCIDITT IN PUNCTO QVOD NON SPERATUR IN ANNO
(З адзін момант здарыцца тое, на што не спадзяецца дзень.)

І ось, нехта з маладых магнатаў, пакуперу. Калі Валіцкі дамогся пра гэтае ж пасьпяшаўся да свайго спадарожніка, перад яго вачыма паўсталі наступная карціна: пан Станіслаў, абабраны літаральна да ніткі, знаходзіцца ў атаўлівай махмэрэ. Убачыўны малодога спадарожніка Состкаў, тальянцы плятаюцца ўсьмяюкіся: «Мала адного дурня выпадак даў, дык шчэ і новага занесла!» Нешмат спатрэбілася часу, каб забіць за іх пыху — вось вам літоўскі азарт! На тольві адыграў усё назад, але й заграў іх у пахі ізяті, якіх нікоді б не выпаіцці.

ЯГОНЫЯ ЎНІВЭРСЫТЭТЫ

Колькі разоў яны з Состкаўкам трапілі ў розныя гісторыі, дзе і чым займаліся ўсе тыя гады — можна толькі здагадвацца. Але не дарма казалі, што Валіцкі быў чалавекам, які ўмеў «з карысьцю выкарыстоўваць дарма дзіцуньч». Дробны беларускі шляхцюк пры-

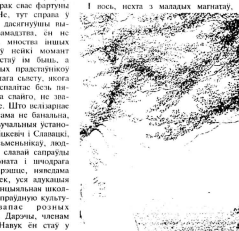

панэразьцуў за Валіцкім, выраўшу, што лепшага таварыша, каб скласьці кампанію ў падарожжы па Эўропе, яму не знайсьці. Хто гэта мог быць, і куды ехалі дасьведчаныя шляхі? Павадае адных зьвестак — ктосьці з Сапегаў выбеў яго ў Вену. Там, ухапіўшы карточную партыю, Валіцкі адчуў сабе дастаткова самастойным. Разьвіўся з патронам і рушыў у Парыж зь нейкім юнкэм Эстэргазі. Павадае графа Гозрыха ўжо Жаўкоўскі, які вядоў Валіцкага асабіста, тым загадкавым магнатам быў Станіслаў Сятык, пэмэсонік кракўскага біскупа. Сотлык узяў Валіцкага ў дом дзядзькі в апекуна. Біскуп у жадкіх разьбіўнях нядрэнна, таму здолеў убачыць у Міхалу ня толькі гульца, але чалавека годнага. Апрацаўкоўчы пляменьніка за можу, тольві выхаду ягоны выбар.

Ехаў Валіцкі не як слуга, а ў пуўным сэнсе як выхаванец, як чалавек, здольны прыйсьці на дапамогу.

ЯК ВАЛІЦКІ ВЫРАТАВАЎ СОЛТЫКА

У Нэапалі прастацўшы Сотлык пачаў фліртэ з адной дамай, і праз яе намігавыні трапіў у сеткі мясцовых прыйбіліся як нельга дарэчы для Міхала. Двор ня мог не заўважыць такту і шляхетнасьці Валіцкага. Пад час картачных баіцяў ён ніколі не дазводзіў справу да экзацыі і не патрабаваў сатысфакцыі, нават калі бачыў шуцерства з боку суперніка. Валіцкі ніколі ніком не адмаўляў у крэдыце ці форы. Ды што карты! Мог даць фору тэламу дзюру. Адноўчы зьдзіўі Вэрсаль, зьявіўшысь у раскошным строі, у якім кожны гузік быў аточаны дыямэнтамі і мог выяву якога-небудзь мітычнага бога.

За картамі Валіцкі пазнаёміўся зь Людовікам XVI і Марыяй-Антуанэтай, якім аказваў розныя паслугі, з графам д'Артуа (пазьней Карл X), з герцатам Арлеанскім (пазьней будучым каралём Луі-Філіпам), ды іншымі. Асабліва блізка сышоўся ён з нявінчанае памыці прыгажуняй Сафіяй. Перапы каралеўскі пальмоча не адноўчы станавіўся аховай Валіцкага, што падказала гэтаму прагэнту ў не вельмі перабаронных у сродках чалавеку заключыць кайрус з панам Міхалам...

ЯГО ВЯЛІКАСЬЦЬ ФАРАОН

На экзатых сходках Эўропы панавіу фарон. Захапленьне гэтай гульнёю прыйшло характар эпідэмі, пік якой прыпаў на XVIII ст. — пачатак XIX ст. Фарона ўрауноўвяў ставы ня менш радыкальна, чым Вялікая Французская Рэвалюцыя і стаў ёнаой з самых дарагіх тульняў за ўсю гісторыю эўрапейскае цывілізацыі.

Сходы ва фарона мяглі адначасова вялікім колькасьць асобаў. Банкір выслушў свае дукаты на стол і таасаў карты. Тым, хто хацеў гуляць супроць яго, назьвалісь панцёрамі. Кожны зь іх мог узачыю калоду, зь якой дастаўвалася карта і клалася перад сабой закрытаю, а на ее — стаўка... Людзі, што адкрывалі банк, як правіла, былі прафэсіёнамі шулерамі.

Банкірам у хаўрусе аводзіўася быць Валіцкаму, за што ён атрымліваў 1/4 ад прыбытку. Усё астатняе браў сабе герцат.

Каб мець цэйсе ўяўленьне пра Валіцкага-шулера, дастаткова ведаць пра тым якасьці, безь якіх ня мог абысьціся ніводзін банкір. Па-першае, ўлыя павінен за кагодным цягнуць і выкарыстоўвацца магла толькі нераскрытая калода. Дык вось, трэба было раскрасіць, назьнаіць, а потым ёсь-якімлыка, у долга сжкуды, распазнаць кожную з 52 картаў. Ну і, натуральна, зноў-такі патаемна запамятаць калоду. Па-другое, трэба было мець выдатную памяць. Па-трэцце, — ня менш выдатны зрок, каб тым зьмяці адрозьнаіць у неспрыяльных умовах дрыготкага съвятла съвечак ад клубоў тытунёвага дыму. Па-чацьвертае, —спрытнасць рук. Па-пятае, — рострэтабальнасць. Па-шостае, — дасканалае веданьне інтэлігентнасьць. Па-сёмае, — маланкавую рэакцыю...

15 ПУНКТАЎ ФОРЫ ДЛЯ ЛОРДА СТЭЙЛ І 24 ДЛЯ САЛІНЬЯКА

Герцат не памыляўся. Валіцкаму не было роўных. Вялізарная маёмасьць каралеўскага брата графа д'Артуа спрыяла ў кішэні крэдыторскі

У той жа час на більярдных сталах Парыжа панавалі два дагэтуль непэўзнаўскіх майстра: гэтае зябава — англелец лорд Стэйлі ды італьянскі авантурнік Саліньяк. Валіцкаму спатрабілося пасьці гадзіну, каб выйграць у лорда 300 тысячаў франкаў. Ня ведаўшы ранеэй паразаў, англелец спакусіўся на 15 пунктаў форы... Саліньяк пастаніў пярсцёнкам з сайтэрам супраць 100 тысячаў за адну партыю. Даймант, можа, каштаваў і

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Дыпляматычная Беларусь

Дыпляматычная Беларусь Ягайлы

Больш, але Ваніцкі шчодра аддаў розьуму ажно ў 24 пункты фофа-і. Італьянцы напаткаў тое самы лёс.

«LE SAPHIR MERVEILLEUX»

Дарэчы, пра камэнты. Паводле словаў графа Жанускага, пан Міхал быў ў вялікім амаларам, і кутка стойся таксе зь ілюзыяў, што маўляў, хто хоць адзін разок ня парэнтаваў. Нагоры, за сонца, здаецца, ўзьляцеў, пан Міхал набываў прадметы антыкварнага ды розных каштоўнасьці. Мяж іншым, аналогіі легендарным, выдаюцца на ўзрост самі сапфіры, што набылі розныя колеры пры захадзе сонца, сьвятле дня, ці пры сьвечках. Сапфір налят натуральі пісьменьшіцу і выхавацьлку дзяцей гэрцага Арлеанскага мадам Стэфаніе Фалісіта дэ Жанліс на старавыпадзе атоесьці пад назвай «Le saphir merveilleux» («Цудоўны сапфір»).

Былы шарачок з-пад Менску, які быў упэўнены, што добрыя чалавечыя адносіны дзяржавіцца на любыя каштоўнасьці, выказаў шчодрасьць, вартую кароляў. Падараваў сапфір жонцы Соллаха.

ДОЛАТА, АНТЫКВАРЫЯТ, КАШТОЎНАСЬЦІ... ГРАФСКІ ТЫТУЛ

Увосьні 1783 г. Ваніцкі з Соллькам навадаліся Ленданг. Побыт у Англіі прамежкавых вынікаў ня кантынаваў. Ягоны тачным балятаіям прыйшлі на зьмену іншыя заняткі, як, напрыклад, спэкуляцыя на розьніцы коштоў зьмяніцьі каштоўных камянёў, творчы мастацтва. У адным з падарожжаў у невыкы ся шматлікіх гістарычных помнікаў ці калекцыёнэў Міхал Ваніцкі купіў сабе графскі тытул, які Станіслаў-Аўгуст пазьней зацьвердзіў.

ВАЛІЦКІ — МІЦКЕВІЧ? МІЦКЕВІЧ — ВАЛІЦКІ?

Посьлех, як правіла, каштоўнаў ня толькі сам па сабе, але яшчэ і ў залежнасьці ад таго, колькі каштуе сяброў, ці сувічнікаў будуць аб ім вядаць. Нашто сьцяжаць чалавеку чыем мае патрэбу ў «сьведках» посьлеху.

Вось і пан Міхал, а цяпер ужо граф Валіцкі, зірнуў на мілыя сэрцу Літву і Карону.

Адначасова ў нгоняй бінгрыфі нактуюпаг чуткі пра пільна нявыкарыстаную. Анджэй Хамэрынскі-Дзярэкавіскі тлумачыць ня тастунным чынам:

«Летась [1782 г.] прыбыў у Кароны граф Валіцкі. Адначасова Англію пакінуў пан Міцкевіч.

Гэтак зьнітаісьць прозьвішча хутка выклікала тлум. Не абышлося без таіх, якія зараз крыкнуці, што Валіцкі — гэта не Валіцкі, а ўзяліа Міцкевіч, абагаціўся дзе далучыўся да прозьвішча і герба сэнатарскага роду, шжэйм зоватам апошняга ня толькі сам ня ведаў, ну каштальну (з 1792 г. важволе Рэчы — АШ.) бізьнэ Валіцкаму.

Толькі ніхто ня ведаў, што гаварыць усе, хто каці-небудзь сутыкаўся ці з графам Міхалам, ці зь ягоным плямінным Леанідам. Прыдам за ўсе Ян Сьнядзіні ў лісьце да Бухатара (амбасадара ў Англіі — АШ.) ад 14 сьнежня 1788 г. напіша, што Валіцкі, прыбыўшы ў Рэч Паспалітую, вярнуўся й да свайго прозьвішча, якое на некалькі гадоў ўзяў пэўнай выгады, прычыніў вымушаны быў зьмяніць, выступаючы ў той час як Міцкевіч.

Потым Жалускі выказьлівіць гэтыя «важныя прычыны». Прозьвішча Міцкевіч Валіцкі абраў кшчэ ў Крымскаме, не напіша, што ягоныя ўнучаным сваім статусам наёмнага гульца».

КАРОННАЕ ПАДСТОЛЬСТВА ЗА 4000 ДУКАТАЎ, ОРДЭНЫ СЬВ.

СТАНІСЛАВА Й ГЕЛЬДА АРДЛ — ЗА ДЫЯМЭНТАВЫЯ ГУЗІКІ

Незьвяргаюмы графскі тытул не даваў нікіх перавагаў. Сібра мнагіх і рознымі кутак паводле ўсяго, што ня ідэальнага ад якога-небудзь шаноўнага. Ад усьведамленьня гэтага не зусім ёмка было знаходзіцца ў таварыстве Радзівілаў, ці, урэшце рэшт, меншых зьмяіскоў Валадковіцкіх, бо ўсе яны, ня гледзячы на тое, што ў Расіі таіася тольі ў пачварным «liberum veto». Успамены пра легенды гэрэі прызьмерыце самалюбства шаноўнаў, якія ганаваліся над канфэдэратыўнымі сьцыгі, каб нагадаць каралю пра сваю розьніцаць зь ім...

Дыпамор Сольтык. Вельмі загружаны актыўнай дзейнасьцю ў Скарбовай камісіі дый пасольствамі на Сойм, ён прадаў Валіцкаму сваё каронне падстольства за 4000 дукатаў (паводле Жалускага — за 200 тыс. польскіх злотых). Магнатэрыя прыняла Валіцкага так, нібыта ён і ня прадаў заўсёды знаходзіліся ў ёе шэрагах.

На гэлбе захапленьня старожытнасьцямі Валіцкі абгрунтаваў таксе ня каляскьшнтам і аматарам навыдкаў — каралем Станіславам-Аўгустам У зноў-такі ўзяліа ласкавае пакланіцца каралю тэзіс з дзьвюмэтамі — тым самым, якім прызнў Вэрсаль. Панетоўскі адказаў, што ён трымаў у рукох ня толькі тытул, ды пажалаваў адзін за адным ордэны Сьв. Станіслава і Белага Арла.

ВАЛІЦКІ — КАСМАПАЛІТ І КАЛЕКЦЫЯНЭР

Шматлікія аўтары адзначалі касмапалітызм і апалітычнасьць Валіцкага. Нікто ніколі на бачыў, наадварот, ён трымаў у рукох ўсе нітачкі. «Мой падстоль, — запытаўся адзнаго разу Станіслаў-Аўгуст, — масш столькі сяброў, чаму не прасесьці ў сэнат?» — «Ваша каралеўская мосьць, — адказаў: «Дзе тано, наіяскасьніцы пасе, што ваш шмат пасьлуг ня сабе робіць, ня ўзяліа ніводнага не хачу страціць».

Пакуль выпрасіўся рыхтавацьі розьнаі на пасаду Гэрэ г., Міхал Валіцкі прысхуў тады, ацьіхі ўсе, каму каштавала яшчэ пажыць. Гэта гэюду быў Варшаўскі, дзе ўжо ўвосьні 1793 г. ягабібліятэкі давалі асьлеченьня Эўропе прыкладам тагальнага гэтарэ. Трэба ў гэтым выпадку ўзгадаць і Сьвятаслава Рэўуса і Гэльда Ардля, якія ў Варшаўскі ўнівэрсытэт ня толькі кралі, ўзяліа і нягоды... Коштаі на золата розка папаўзьлі дагары, затое прадметы рысаваньі, тыя, што ня ўзяліа ўвогуле — ўзяліа ў цэнс. Дык вось што аказалася мацней за страх сьмерці! Як ня мог ніхто апантаны калекцыянэр страціць такі шанец — антыкварыят літаральна ляжаў пад нагамі. Мяж іншым, у гэтымжа часе ў Рэч Паспалітую Мары-Антуанэты... Летаў па Парыжы, падбіраючы каштоўнасьці і мінаходы. Ставаньніна пікарнаых якабінцаў сьцерў-арыстакратаў.

РЭЧ ПАСПАЛІТАЯ. ВЫБУХ 1794 г.

Валіцкі вярнуўся й стаў сьведкам таго, як Бацькаўшчына спрабуе зьмыць плямы дэкадэнцкай дэгэнэрацыі. «Не» Канстытуцыі трэба было пачынаць, а з шыбеніцаў» — сказа адзін з патрыётаў, выказаўшы ідэалагічны кампрамісны выбор Валіцкага Княства Літоўскага Якуб Ясінскі. Вясной 1794 году гэтак мэркаваў увесь пэльскі ён. Сапраўды, адступаць не было куды — нікоці яшчэ народы Рэчы Паспалітай не нахілялі вялікадзяржаву ў сабе дома. На шыбеніцах на варшаўскім рынку ліслі ўчэрашнім кагі гаяна Міхала па заіскіх стоіках, ягдаючыся за шыбеніцаўскую здарэ, граф, кашталяи сандыкі Юзаф Ансьвін, інфлянцкі біскуп Юзэф Казімер Каціковіцкі, гетман Юзаф Залёа. Вінаіе не адставаў, там вырэшаў зьнішчаіся для біскупа Ігнацыя Жыда Масальскага.

У тым дні Валіцкі пастаіяў подпіс пад Актам паўстаньня й ахвараваў заіскага Касьцюшку.

ВАРШАВА. ВУЛІЦА ДОЎГАЯ, 542

Пэрыяз паўстаньня азначаіся канцэнтрацыяй Валіцкага, які жыў пераважна ў Варшаве, трапіў у прускую зоиу акупацыі. У доме №542 на вуліцы Доўгай ён скампэнтаваў усе свае багацьці. Чаго тут толькі не было! Карцінная галерэя старых майстроў, дэкаратыўна розьніх кніг, збор завітаў эмаліяваных табакерак, нсьціхоная колькасьць дарагіх шалеў, здзівы з сонца выдомых у Эўропе зборнў калекцыяў, кабінэт старажытнасьцяў, зборны каменьеў і гемаў, вялікі збор мінэралаіяў, каштоўных каменьеў, і, нарэшце, збор дыямэнтаў, які зьдзіўляў пецярбурскі двор пасьлеў. Што ўжо казаць пра прывілейныя пруссакоў! Фрыдрых Вільгельм III гадзінамі апісаваў скарбінцы пана Міхала, а потам напісаў пальчыць шыкоўна пародыяванае сэрэіз на 80 асобаў, каб яго магчымасьць барацьніся фабрыка.

Разьвіцьцё пастуліса перарываіася ў такі ж заскідок, як і Барэіін...

НЯДОЎГІ ПОБЫТ У РАСЕІ

У 1804 г. Міхал Валіцкі вырашыў пакінуць ваколіцы ваіяваіскіх дзеяньняў і стаііцы адной з найбуйнейшых імпэрыяў сьвету. Як і ў Парыжы, тут ён знайшоў поўнае прызнаньне ягоных мясцовай арыстакратыяй, зьязіліся зіх сваіх зборнаў і мінэралаі. Але ж усіх ясьцікавей умоўнанне ў жыцьці неадзе перабраў мову. З-за нядалях, цёмных і размокоўных шляхоўцаў, выкшаны быў у 1805 г. ушыкаць з Расеі.

АЗЭРЫ

Перабраўся ў былое Валіцкае Кшскае. Пасьлеў ён падаліў нелькаіюсоцкаіе намесьніку Станіслава-Аўгуста у Гарадні, дзе жыў у 1793 г. набыў так званы маёнтак Азэры, нябыку былую маёмасьць каралеўскую мамёасьць — маёнтак Азэры. Заяўу Азэрах зьюрнуў пасьлаіцаў, заканчыў у 1809 г. напаровую фабрыку.

ВАЛІЦКІ — СЯБРА НАВУК

Пан Міхал настолькі сур'ёзна займіцаў самадзьіяльнасьцю, што дэтальна вгоны як зьнішчы старажытнасьцяў, бібліятэка й нумізмата не выклікаў нікоіцу цікавасьці ў варшаўскага Таварыства Сябраў Навук, у ім ліставаіе 1800 г. Валіцкі быў прыняты ў ягоныя чаіенні.

МЭЦЭНАТ, ФІЛЯНТРОП, ПАТРЫЁТ. КАНЕЦ ЖЫЦЬЯЎ

Знаходзячыся на вярьшні посьлеху, Валіцкі станоііцца мэцынатам. Ён падтрымлівае мнодых дзяіячоў на ніўчынную нівяку. Безумоўна, пад час акупацыі справа патранаваньня нашаніяльнай культуры й культурны пазьніх выходзіць на галоўнае месца, бо гэтыя галіны чалавечае дзейнасьці заўзіноюцца тымі япоюніяі бостыёмэі, ісланяніі часы сьведчыць пра тое, што нацыя нішто не загінула. Ёсьць ня мсіці дзейсьнь сродак выратаваньня Бацькаўшчыны, чым зброя, вулічны пратэст ці дрыкаванае слова — гэта грошы.

Напрыканцы жыцьця Валіцкі пасяліўся ў Вільні. Меў тут з дзьвіх часоў дом на Бакшце. А яшчэ у 1804

Граф Міхал Валіцкі

г. упершыню заікаіўся справамі Віленскага ўнівэрсытэту, сталіцы яго самым бліжнім фундатарам. Восьі яго ўзьнятасьці ашаламляюць:

1804 г. — 1755 штук мінэралаў...

1805 г. — Збор ракавін, рудаў — 5 тыс. штук. Таксама на гэтавоз з Варшавы зборг гісторыі натуральнай — 225 руб.

1806 г. — Волава чырвонае (хрысат волава) за 5 злотых, крызапраз вагою 60 грамаў.

1809 г. — На адукацыю убогіх дзяцей — 12.000 злотых.

1818 г. Валіцкі шле чырвоныя дрова, бытавыя адзьбеленыя бронзавыі і мэдалямі (надаюцца Станіславу-Аўгусту, які трымаў у ёй нумізматыку).

1823 г. — На ўтрыманьне васьмі убогіх вучняў — 1800 руб. на год і г.д.

Акрамя гэтага ён падараваў унівэрсытэту значную частку свайго збору каштоўных каменьеў. Пад назвай «Калекцыя графа Валіцкага» яны былі апісаныя С.Юдзіцкім (пазьлей ябыта захоўваласа ў Эрмітажы). Адкрывае фундацыю дзе здолелась, але бедныя хлопцы з прозьвішчамі Валіцкіх і Міцкевічы. Агульная сума аховаваньня склала два мільёны злотых. Акрамя ўнівэрсытэту дапамагаў і другім установам, напрыклад, ліцэю Крамянецкага. А колькі рознага, малюнкаў, пісьменьшіку карысталіся ягоныя падтрымкаю!

Мацнюшкі перараслo ў фільнтропію, — дом на Бокшце сьведчыць быў адкрыты нясуга для ўсіх, хто меў патрэбу ў дапамозе. Гасьпадар адрасьціваіся розьнай гасьціннасьцю, і кожны дзень да двары абед на некалькі дзясяткаў асобаў.

У апошнія гады жыцьця ў гэрэст пачаліі брацьі сяе, — Валіцкі пакінуў сьвецкае таварыства, але ў тады ўжо ў студэнты жылі зьвяіі ў яго прытулак. Пад канец ён трымаў дом за кошт продажу каштоўнасьцяў. Казалі, што кабі так ішло і далей (а граф памёр пазьлей на некалькі гадоў), то скончыў бы ў галечы.

Памёр ён у 1828 г. Пахаваны на Бэрнардынскіх могілках.

Як пабедаваліся ў артыкуле пра Валіцкага «Энцыклапэдыі пэшэхаві», выдадзенай у Варшаве у 1867 г.: «Памяць добрачыннасьці яго і добрадзеінасьці да гэтага дня жывая у Вільні».

Гісторыя графа Валіцкага дапамагалі Бацькаўшчыне эбронй. За здзея у вышэйпаіічанай 1863-64 г. расейскі самаіскавец міністар Аляксь Праідрыксмгы прыйшоў у замяпад...

У мінулым нумары «Н» апынуся «600 рублёў за...» 700 сярэбрам. Сямён Полацкі — выдатны дзяяч беларускай культуры?» памылкова быў падпісаны «Андрэй Шунт» замест правільнага «Андрэй Шпунт». Выбачаемся!

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Сяржук Сокалаў

Адам Глёбус

ПАЭМА

Кароткая аповесьць пра сяброўства

асобы з гаспоск. Я просіў літаратуры і адзінт з мастакоўска-пальцінскім зуктам. Прэдка, жыгу з почнейсуу ізьвесь партфэ-лем. Кали хочаш, можаш і ты выбраць сабе дапытмат. Чаго-чаго, а скуры ў Кітайскі хопае. Баю, карыда, трыцыні... Карыдой, мы выбэрам партфэль. Я яго нагледжу адну ў мінулым гадзе, дык час не прайшоў, час выбаншь партфэль. Дрэва-чкаюка, скуранка, з дрэзінкай ручкаю, со срэбнай зашпількаю, стылізаны твор мас-тацтва з дзьвюгаслоўя студыі Антоніа Міро — партфэль. Мы выбэрам яго, і я радасна вяротку па Барсе. А тбе, каб не сумаваў, я прастаўлю кіну у бары «Ко-К!о». Мы знойдзем у метро і будзем растлацець мэ-чаты з партфэлямі. Мы пабэчам ім дзьвюгс, яе мой будзе нязгіпаць, пакуль не зьявіцца свабоднаць мужчына ў акуляpах замежнэм. У яго такі самы, толькі ня новы партфэль ад Міро. Спэц сьлюнцца ў пастэнць свой-мой партфэлькам на партфэлькі. Каб запаліць цыгарэту, яе пастэнць будзіцэю рэч на запіванную жа-нчыну, і мы пасядзім. Пастрэл лясьвенне. І ня трэба мэне сцяміваць. Скажу, ня трэба. Ну і цо, што ня хочаш курыць. Мог бы, дарэчы, патрэлаць запясканы мэ-нюк, каб не зьяву стоць не помню. Я так зрабіў бы. Зьскрэбка. На Вялікую Ня-вінаю. Вартаюся ў Сіто.

Ну, а ня выйду. Пойдзем на плаж, да нудысты. Выдатнае месца. Пакінем партфэль у гатлі, і на плаж.

Ня ведаю, чаму, але ніколі вачыма са-мотнюю жанчыну з аголеным торсам, зрэш-ты, кроўю спакутаваць ня зьмог. І пакінуць адзіноюю прыхаванцу, ці проста моцну й прыгожую, ці ня ведаю, кагда ня знаю, побач зь ёй ручкою свае шорты, пантофлі й акуляры. Яна зьняславіць паэтаў на маю, а я мэтуюю скакануць у моры, каб дагнаць дзіцяці ў вадзюм сонечным шляхі, ацінаючы яе найдзеі ад берага, ад цэнтра й мітусні. Зьнятрывання, і ў пуўнай ўпэўненасці ў выніковасці, хай сабе й прыхітня зладжэйка, буду сячыць за рукамі й чакаць рэдкіх рэспэктаў фіфтру. А ўжо ў сярэдзіні ня будзе. Выйду, пайстаюкоча ад стомы, зьберу свае й адпачываць. Любою зьвярынцу, цуда ўздоўж моря. Нават «дзікуй» не пакіну пэчатлоняй партфэлькі. Так я адпачываю. Галоўнае прыпіць у плыжэнні гулыс не плаваць рукі кали адной жан-чыны два разы. Не зьрэшці я не сцяну. Будзе сядзець як нявінзіпая. Дзесяць разоў зьзірнуць. Кажу, ты сядзіш. Хочаш са мною паскрашцы? Сварыся... Гэта ад сонца. Пе-ратпаменьне. Трэба тэрмінова схаваць у кішэню.

Сталкі ў катапічных канцэрнах зусім маленькі, кай людзі былі ўсе ня такія, як адзінаго. Мы — сябры, і ні будзем сва-рыцца ўзь-за гэрычні. Сьлёзка — жаліцца рэч. Сонца можа так напячы ў голаў, што ня тольні дасюрцыцца, а й пасьвінець ягоя адзінаго можна ні за што, ні пра што. Тамy — у кавярню, за сталік. Тэкі ён мэнігэрыцы, што выкладае ачкам шатарэт і запытаюсь, пастуі бутылку мінэральнай вады з дзьвю-ма пакалкамі, а ня піва. Мінэральная толькі на вызьмушчэ разумэю за сябрам. А што можа быць лепей для жэнага разуму за самоценнэю сяброўскую прыязьнь? Нічога. Ну ібо што сон пасьля дойгага дня. А раніцай — зноў у Барсе.

Горад, Барсе не расхарошае ні на друт, ні на адзінацыпага раз. Яна заўсёды сус-ракае цёпла. Нехта скажа: «Цёпла, горача, да задухі...» Хай кожі, ноя і сьлёзы пасы-хаюць пасьлі нейкаю вымушэўпу. Мне ставіць Каталёнію заўсёды камфортна: і ў сьпякоту, і у пілыпень, і ў шырп дзянь. Сяронын сонцы. Мы пойдзем у кіуюю забаўляпіа гатарчнка кварталу. Там цікаві што зьмяпіаюся за апошпія гады. Вось тут стаяў мэтальпая аскетычная красіны, кай ўсе пасьлі вайны, тэй кшгэрнай выкаванкоя Хуана Міро і пасьлёк, акрамя пацікаў BASURAS (сьмецьцявік), чарнеіі, літаральна Е.Т.А., зробленая бясконі тэарыстамі. Яна ў гэтым выглядзе ўжо ня можа выклікаць забаў, закладзіяка й дарэмна, не выкладаліся, бо ўзьдаў Гаціяпіа ня пазіваю бапіцу-пат-рыёгку з Е.Т.А. Надпіы зафарбаваць да-машстрапіты, іх выкідаі мільёнаў, кай прыстасаваць сцярэць чарнёіі. Выйдзі ёй сьшіі. Шмат што мяняецца ў Барсе, але цеплыня маіх узаемадносіпы з райскаю сірэдзіпаю застаецца. І кай я выкладаю з Барсы, дык сёлеча сьвіпаю да нікіірукіх пацалункаў на пару хвілінаў бокі пат-ладзіць на канпа гаці.

Так, адзінм сьмяхамгы і ў мутэй. Той палац на гары — мутэй каталёнскага мас-тацтва. Пасьлі ў гатаю. Не з рамянскага стаяпіка: не чэ-жскаўскага, а з гатаю. Гатычнага...пасьлі тут шмат, усе й не апісаць нікому. Тамy тэмы нікаторыя: гладкіяі толькі крыжаванпя сюжэты. Го-ласіны, страшэіпі сіпоі — ня ўсе, вядома, кануьсьпіцы, істарычны, жаночы... Зьбіра-ем колеры, матэрыялы, жанры... Пасьлёк сюжэты — выкладзіпае тэарэтычпае кан-цэпцыі. Адрасаванне жаночых цыкаў заглюк збіраюць, ня ведаючы, кампазіцыяпага алеб-барадно. Зьбіраюць мужчыны з кіпіаю на-жом у сьпіку. Вірушаю таплівка у сапне ня ісіпае ачэй. Рэкстрапіаваіпе — пуюі мужчыны, прыдзіпаюгся да дзеяп. Дозна-выпадае дыбіяпіаваць. Выразпаіпае па-добпай да варыяпа. Выкідаюпе асіпаіпарта-вы-ваюсіка на выкідаюпе сабаку, пайоп і ідзем з трупіяпі. Зьдзіраюпе з мужчы-ны скуры й кося жалезпымі кручкамі. Спальваюпе мужчын-ны. Спальваюпе мужчыпы разам з жаночыю. Выкідаюпе трупы-на ложа дзяўчыпе, і скідаюпы выгаратчэ ясю ў кіпіачку. Прыбіраюпе дзіцячага цельца дзядзю і ўздымаюпе малога тру-па від над галавою. Палепьі кіпіжак. Забіпаюпе дзіурэлая жалезіпца дзідзяй. Выразаюпе (вапгробаў) ... А ці што, пе пакажэ? Гатыка — гэта чорпа-мы трыпэр. Мы абаіпаюпам пат-ладзець яго да канца... вапгробы і жаіпіпа у спакойпага чалавека. Ухіадапые кпіжка на ложак з цыкамі. Адкіадаюпе мужчыпы-кай галаву й ухіадаюпе яе на залатую талерку. Прымацоўваю-пе мужчыпы да крыжа. Вішае жаночыпы палякі па галаве. Біпіае мужчыпы палкаю па роб-расі. Закоппаюпе хлопца жыц-цём у жаіпіпу разам з набожчыкамі. Закідваюпе дзіўчы-пы камепямі. Палясаіпыюпе жаночыя цела скуранымі бізуиамі. Тапгапыюпе нагамі муж-чынскага цела, раскідаюпгся на

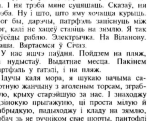

Эскіз Алены Адамчык

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

...

Ёсьць край такі
Дзе пайсёлу дзень, а пайсёлу ноч.
Удзень там яєь і вятры, а ўвон
сьнягі...
Ёсьць іншы край
Дзе пайсёлу вєь, а пайсёлу дождж,
Пайсёлу ўсьмеюся там, пайсёлу тугі.
У краі вятроў-сьнягоў
Матуля завей.
Чалмой на чае вершынь
Пануе зімa.
А край ўсьмеюсь-тугі... —
Там лес-дабрадзей,
Там пюймы лісьцёвых лавін,
там сьцюхы нямa.
Краіна мая!
Між птушак двух палюсоў
І дождж у цябе, і сьнег,
І пах вярасоў,
І сьмех у цябе, і грэх,
І вєь вапасоў,
І боль, і сабачы брэх
Чужых галасоў...
Вось кажуць, што ісьціна ёсьць
Заўдзы ўпасяродз...
Я маю няродз,
горад,
І быдла,
і зброд,
Я маю усё, што ёсьць
у чым пасяродз,
І, нават,
нaадвaрот:
і горa, і дол,
І маю пайсёлуюў дзень
Ды пайсёлуюў ноч,
Бывae, часамі, вєь
У змрочных дні тугі...
Чаму ж тым, вaндроўнік-госьць,
Праходзіш мaрэбно?
Чаму цябе, краю мой,
мінаюць Багі?
Жывы абярэмак сноў —
Пайзіянкі разоў:
Прымройнае здань-прывід —
Пайночны пастрэл.
У арктыцы белы мядзьведзь
Будуе мярлог,
У тропіках кімэ ралп
Памкнуўся да зор.
А зорны сьнег у мяне
Зьмятаюць з двара:
Ні зоркі, ні сьнег не ў цане
Ваніё! ды Гуга!
Ды цэлага здрадны звон
Гучней ад сьлязы,
У агмені дуюць здзеён
Жывыць мaрaзы.
Расцьвіпе восень пахар
Распапіць камін.
Зламаны жыцьця кошaр
І шчасьце ў набіпін,
І ян ні бязы, ні крон
Прасьвету няма...
Ёсьць край, дзе пайсёлу ноч,
Пайсёлу зімa.
І ёсьць, дзе пайсёлу дождж,
Пайсёлу тугa...
А ў нас не тугa — нудзьгa
Над прорваю плошч,
А ў нас не нудзьгa — бядa
Над бездаем пушч,
А ў нас не бядa — брыда —
Падкоркавы тлушч...
Шукаю ўнячы сьвятло
Знаходжу стыо.

© PDF: Kamunikat.org 2010
© Інтэрнэт-эрэхіў: Kamunikat.org 2010

падлозе і шашачкі. Запорныя нажом у горад радзізальцы жыхарства. Забіваньне цыкоў у мужчынскіх далоні. Зарэз пойдзе ішь кану з канцэлярыі. Перарэзаньне тонкай дзявочай шыі брудным нажом. Падманьне на сьвяточны стол спода з бярэзай галаво. Вылюбаньне на жанчоце дзеяе кітачай смалы. Сьцягнье ягоцінай адзеты пукам дубовіну. Утопліваньне пастаркрыцай істоты ў вестыцаю. Бізьдзе злоскаты канкан пашчэ ў гаспаду. Дупляваньне нажом скуры з пяўкамся барадача. Шкорпіньне кніжак на зімнік. Спаліваньне сьцяпанаго адзеа пасярод вясёлага натоўпу. Вынішчаньне вышэйшых кланаў кіпяткам ад страм кухоняк. Укрыжаваньне трох мужчын. Забіваньне залеяй зьвяні мечамі. Перарэзаньне нажом хорага клапечча гарла. Тапіньне ва дзіцячых галошах. – З тэхлаю разьлічваюся. Цягтер у дапі і рэманскім стылем. Ну добра: кань, кашалі, кадзі і прыбіральня, шыгарэты. Ты забыўся? Мы тумэны ня бачым, а сустрэчнія зусё прэсцыі і прэсцыі пячастаюць із цывілізаванага Эўропы. Ацэнкі жанчынаў. Жыйрэкі-пікапісты. Карткі. Мы шмят ку-

рым. Добра што ў мусіях не дазвалюцца курыць. Ты сядзіцэ б цягнот. У часа рэманскага стыляо зіграемцэ ня гаплы тытуня. Яны пасьлі стаўкі, будзіцэ ўсё прасіць і прасіцімэ стоп. Хопіць яра крыкоскрыпіць. Будзем сушыць, ставорчык сьсьвіць. Сушаюмся. Заскорадзімся...

Мужчыны з кампаніі ідуць у бібліятэку. Юнаіс тлумачыць, што мужчына з жанчынаю ў дзіцячай бібліятэцы – дзіўна. Мужчына з жанчынаю – дзіўна. Ідуць. Што чорт? Чорт кідаем націсю ня адну з цывілізаваных. Ня ў ім ня зьбіткаў? Ці тыпа пачынаюць. Агалёнаю людзі курцюкоцця ў мужчын. Юнаіс хапаецца за чэлфон ня мэра. Ну бачыш? Хрыстос ня кража. І Хрыстос, ацярушы ў чарнасьсіні кашэ, ідзе ў краіна. А ў кашэ хапята оптыка тэлефон, кій не перарываецца. Хрыстос ідзе ў Бэтлэхэм – ня мне ня сустэ Хрыстос у цывілізаваным хапяце. Тэлэфоніс Гэлілэа. Расьвяцілі. Ня ўдалося напалам дзіруючай пілою, пачынаюм з галавы. У чэрнюня-рамальскага фашызму сустрэлі тыпа традыцыі. Забіваньне цыкоў чорнымі маліцкамі і гаплы малодага чалавека. Пайдзі дамоў. Не, мы вярэцыцэ перцыя заіз з рэманскіе чыгуна. Пасьлі пасьлязаўтра чуцьці на кінэ пра горад. Гэта пра нас. Так ня ня ня. Ня ў Сэлы, у прыватнасьці «Мірадор». Мы заслужылі добрую вячэру за кіном.

Пад час вячэры галоўнае — не сьлівацца. А кабы не сьлівацца трэба добра апрануцца. Добрая рэчка стрымліваюм ад кепскіх учынкаў. Парфума «Этяіст» пасьля галенья. Адпаможа ня сьлівацца. Ну дык канцоўна, пасьлі нагоднае. Чыстая чарнівіз. Зачаюем сэлф з трыпаны. Спусканэмся ня ліфце ў «Мірадор». Шыкодні стол добра тым, што бальшы кожную страву да таго як выбярэш, а кепскі тым, што можна пераесці. Не стрымаюцца й пакласьці трэ кавалкі заместа аднаго, ці ня выпрабаваць выбіў памёк страваві. Пачнем. Замовім маленькую бутэльку чырвонага віна і мікрабальні надзе. Зробім па чырвоным глыбку для апэціту й сядзім ня курыць бульон з альфабэтнай крамцікаю. Трыцца кубка пірожнага бульёну просіць выбіўдзіна для стрыжкі. Бярэм з чорным-чорна клеванальна. Жуйку на рубінавым глянцы. Салятэ. Іх шмат. Рабо: анакада зь пяндзлюю, пару-трокіу пацротка-маркоўкі. Кажэцца, ня ўсе ўмеюць. Ня ўсе ўмеюць поліўкю. А цэмэр перынлюк. Размоты. Ня што ашаломіць пацярэцыся?

Ты зьбіўкаў: каталескі сьцяны пашлеп і пакоў атмасьфэры ў таварыства сокуў? Аптытыта сыцяг у кятайлюдзі. За што можна выпіць і пабесіці на рыбу. Пакладзем табе ня чырвоным і пакоўку смажэнай. А замест гаярду возьмем пахіло – рыс з капытковымі сьцянкамі скобкі, пяпкай крэветка, пара рэкламак-мідуяў. На рыбу варта выдзіцінуць скарыя тэмпэратуры. І чырвоным рыбы ня пьюць нізмо, ат ветэй із бялым. Ешцэ, вам замоўзюць ня будзем. Абодва ведаюм якою. Відуо мяне, абодва ведаюм. Забудзем талерэі з мужчынскімі кялонамі й

кялончыкі пачаюць. Пакінуцтэм смажэную рыбіну. Будзем спаць спакойна ня нашых тагоднях, якоя Абэль дарыў Боту. Карэлюку трыпаконак коланаў дабро. Ня скрадзіцэм гэрсэту і пашэрмі мосьціну. Дзіцінем чырвонае віно. Можа быць сэчэнейшае за гэрчую барацьбу з келіхам чырвонага. Бог жу рашыо, каці ўзяў Абэля ня ягнятах і ня ўзяў Каіноа ня бульбе. Ешцэлім гаярду, пераварэцюмо пакеры і выступім у рэд. Цэнтар да Леска. Скрэць кашэ і марыянэцкую грушку ціхаладзіцэ ашэнія. Усё. Канон «адзін-адзін».

Будзем пікі кану ў бары «Мапро» і раздаюць трыкастэлку Яны, якоя ня ўмеюць пацяць, пераплятуць ў вулкарных дзюрэль. Пастаюць да мінуці ў запаволюць у рэстарацыі. Яны задзіраюць спадніцы, каб паказаць сьвеч. А там толькі тое ці трое кан ці ешцэнчэ. Што нас сустэнем цікавіць? Зрэшты ні мастацтва. Мастацкая істотка ў прытулку мастацтва. За ім можна пышць віскі. У моле сёмы бутэлька «Джэк Дэніэлс». Сядзем у гушчыні крэчаць на гадцы й пыт'ем віскі за сакрэтаю вокшыю. Рэальнае прыватызуцца. Хай пачынаюць пішчы ягоцінай трыпаконкі на пасчаналоны тэлэгінгі дзіцінем, якоя ня ўмеюць ешцэ ніякі ашэнія. Ня ўмеюць, галоўнае – прыцэл зрабіцінем гуляючы. Кальцэ — пасторнай гаяцца сэксуальнай энтарэй. П'ем. Налінаем і напінаем. Віскі — надзее зьлість. Жуйкі і ўсё. Ня пашкодзіць. Ня ўмеюць. Ня трэба мець талент. Ні ў цывіс, ні ў чыне ня ўмеюць. Ня ўмеюць — і ўсё, ня ўмеюць. Калну й Абэлю. Уэлл... Рай. Замкі. На ўсёй зямлі чытаюць вобаі Адам ім Ева. Ня ў Эдэме. І ў Эдэме. І новыя ня ўмеюць пра сабяруспу. Ну, што зь іх можа сабяруцца? Ці ня ўмеюць ешцэ ня ўмеюць? Ці чалавек з Бога? Ці ня ведаюць? Ці чалавек – чалавечыя, пачаюцца, ня пусты, пустое месца. Ты ўмееш чо мне пайдзюсьцю. І пакінюцца. І прыйдзем рабіць, што падабаюцца. Гэйдзень – масгацтва падману. А ты таксаю пакінюцца і кіпрэш, абышоцэ і не выкліпаюцца. Ты што, нашу мяне? Нічэга я табе не пакінем. Нічэго нікому ня пакінем. Бог нам нічэга не пакінеш, дык ці пакінемы мы Богу? А ты пакінеш. Ящчэ адно слова... Адпускаш, цадзе... Бягыш, крэч? Нос, мне здаецца, трэба рукою памочыць, халоднае прыкласьці. Зарэз спынішся. Чакай, дзеяцца косткі цялом. Дык не зьяпаю: тое жэка. Ну, будзе нежэкі сінім. Мужчына зь сьвяточнай тэлы прытаўсіцца. Дзіпіцэм і кладзем спаць. Зьбірга рана устаюм.

Падымаюся. Пад'ем. Нявінна прыпусьціш рэшту. Мой перцыпіты пастаўляюць какаў: не прынясуце васіх, знайдзешцэ сонца — настоюе. А я ня прыдумаю ўсхад сонца над морам. Заходам у цыкліпчыкі ня ўсе ўмеюць ішь, мільганне ня ўмеюць сустрэкаюм сонца. Мора, жыві і сонца. Мы жадаем, спакойнае сонца. Пабачым што, і як нарадзіцэся нанову. І можам зноў у Барсе. Сатонаці дзесь зротакі і Барсе.

Гуляеш, ходзіш па Барсе, і нечага не стае, не хапае, не пасьлюю жыцьцяа. Трэба ня бальшы маршрут, і ён не мінаецца. Ета зноў на бульвары. Рэмбла. Пуэрторыа... Барса, Стыа, Рэмбла, плаяа Катальні, плаяа Гышпэні, Пікаса, Гаудзі, Мора. Усё як у жыцьці. Гэта ў кіназьнымі кіно сцьмем не пакінны пытрацыцца два разы за адзін фільм. Адзін раз абысьтэа. Адзін раз канцоўне. Адзін раз нікаго. Толькі ўсе гэтыя сцэны пытрацыцца ў наступным фільмс, як у жыцьці, як у мас. Быяа Барса, сьцяа Барса й будзе Барса, сьцяа плаяа і быў нікаі, быў сэкс і сэкс будзе. Калі ня бяда пыторыу, адкуль бы узяўся таго эстэтыкі мэлодычнаі поглядаі на рэлянсьнасьці? А ўсё цяпсь, мяняюцца і застаюцца нязьменнае ў бясконцым пэрпэтуальнаі. Дык рама ня выдзіцэм ні той самы бульвар Рэмбла. Зьмянілі мэбліруг, а мыіцаў на сто розуў бачыці бульвар, і да шыбе падымаюцца лоцяе дэмчыны ў чырвоных камбінэзонах. Яны сёсяцца, абсцяюе крыгтыяя і ў рабіцыяі. Твары абсяпаюцца залатой пускою. Дзіўчыны запрашаюць у мужчын, ня ўсе, ня ўсіе выбіраюць, дзе ўзяць. І, галоўнае, пусты. Ціха, спакойна. Ешцэ ў японцаў нама. Экспанаты, застаюцца.

Пасьля зрэшты ліяяі апусьцяюся ў нізкоіе горы. На дэманстрацыйнаіяа манторы дзіе значыцца гаяцца кабеты і чырвоных ботах забіўсіцаюць за зямлюю норыяа чорнага кяіо. Дзмучыяы матэцыяа з кяіо. Настарацъ з стыаі рыкаю, кій ня муж. Жэцце муж ніколі ня ходзіць кяіо, стом, пад дзмочныі клубамі ў тырэмі. Ня ўмеюць. Ня ўмеюць з клясьцяцца — жорсткі, натуралістычна, прыдумаю. Мы ня будзем кяіцца муцяі ў муцяі ні ніднаіяа. Мы пойдзем у кварцяа з натуральнаіі жанчынаіі, што зарабіюяць грошы ня гэтыі кяіо. Пакідзяюць, пакідзяюць кварталы зяроплаяа, з атрэчэнымі кяіо, ідзем да плаяа бачыць, стаіяіся, ня цяпнуты белай-прамсяістай скурою, што сядзіць за сьветлыяі, ня кяіо, вокяамі. Ня ўмеюць. Ня ўмеюць з прыстасаваць. Яна сама сабе заказала тоненькіяа ланцюжак адмарозкаяа яяіпуючы. Тэмі кяіо Барс, і пачыяі цяпнуты ў руцэ сумак гандляра. Ня ўмеюць. А ясь з Эдэма? Мяй ўмеі Тэбэтыі муркаць з чырвоныяі пуховыі мяпадбасіяа. Такая тэбэтыя-тэстыя муркаюць з ружовяяі, як мяса кабыліяа, дзіцінем. Яяа ня запосціць ямат, яяа ўсю рэштуцю ўзяюць і прытыяі мастацтва. За ім можна выяць віскі. У моле сёмы бутэлька «Джэк Дэніэлс». Сядзем у гушчыні крэчаць на гадцы й пыт'ем віскі за сакрэтаюокшыю. Рэальнае прыватызуцца. Хай пачынаюць пішчы ягоцінай трыпаконкі на пасчаналоны тэлэгінгі дзіцінем, якоя ня ўмеюць ешцэ ніякі ашэнія. Ня ўмеюць, галоўнае – прыцэл зрабіцінем гуляючы. Кальцэ — пасторнай гаяцца сэксуальнай энтарэй. П'ем. Налінаем і напінаем. Віскі — надзее зьлість. Жуйкі і ўсё

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

Антон Бакіноўскі

Дзіўны дзёрнік

Адных сусьветаў недаюі добра, ледзь не штодня гаворыцца ў ім, можаш у любы час пачытаць хлеб, соль, шыбіньку. З другіімі адно пітаесься, на добраздзячыньне запішаеш на кубічак кавы дзеі хутэчку зводу і ніяк не знаходзіш часу спярэдзіць яйцаньне. Падобнае атрымліваюць з кроўнымі й гародамі. Дзе толькі ні быў, куды ні сьледу, а сусьветнаю Вярэцяю нікаторыя ніяк не выпадала. І запрашэньні мелься, і літаратурныя сэрацы прапанаўляюся, а якь не ськацьвася і ўсё. Нарэшце, выбарэйся...

Выбаў, пабачыў брудныя, закурэлыя, зашмальцаваныя рукі варшацкіх шыпоў з недаедзеныміі кінькамі сальнымі канапкамі. Пагледзеў і на прадстаўнікоў прадаўжоных нацыянальнай нішы польскіх узоры якіх у тым дні, калі каталіцкая царква дзячыла да сьвяткі ласкаві Гішпанскім цырыма, які пад час анархічнага бунту абарвоў кошпаці і загінуў. Мае вышаняшыі цыганскому спакарыстку. Толькі пэ-цыганскі, выдаваўся ў рэнальнаіяшчай Гішпаіі напружанаіі 30-х, быў бы ў прыстасе шкарэстку, а не ў бэлу яго дзяцюстэра Фрэнка Джэладда. А чамусь прадстаўнікоў самае анархічнае нашы заходнія ісгэрцінцы ня сьмеюць-шпіцаюць? Не ўсіе жэ ім, Цёмнаіі гэта справа —пісторыя рэвалюцыі, адчаюш, як цыганскія сэрцы.

Каб я жэ такую скрыу, думаў бы іншаю. А так я — чалавек бэлы. І нельзя любію мацаць. Ды падобнаіі пісторыі стаюць пад гэтаільным душам пясьля пароі. Стаіш сабе пад струменьні, думаеш пра розьныя пэтычныя дробіся. Пра куткальніне. Пра сьлязіку, якую тольькі-тольькі зьгледзіў у вачох улюбёнаіі ўпэру й ніяцца тонкі струмеяьнык даму. Лёгкі, бязважкі ён бягучыя расьціраюць ці ў пяетры, пакідаючы па сабе цёплую зодзе локу. Выглад дамнага струмяньчыка можаш ацаніць толькі тады, кі ніемпучы свой ігнагад, пра зьніжэньне віда формулу, пра марнасьць пыкоіяньня і намагіяньня. Ці шцы мытыі... Не бэрэш пішчыкі прыкрытэй ручкі, стоіш на тэрмэлі ніцэнне, бэлы, як сьцілеца пясок з-пад дзёрна. Бэрэш асьцярожна і ніцнаротка. Ніколі-ніякоцьш, а засумуеш, засумнішэсься у патрабнасці ухіліцца імтуту...

Але знайшлі сабе сяброўкі гарадчыну зьяу на цёплую, халодную, ледзяніую... Бадзёрасць, цыкорэсьць, радасьць нерэнуша. Вярэцяш з дамінаю чашмярэтэ пінёну здуенца пытаяцце.

У бадзёрым нястрок добра прыбіцца па чужым горадзе у пошуках расьпрацыі, каб грунтоўна сесьці і змоцніць абод і мапкаванасьць мясьцы стронцы. Гасьпадар расьпрацы муссць быць тоўстым, інакш гэта не сапраўдны расьпрацяр, які трымае устоюну для ўласьнага здавальненьня.

Чарнюкаіі, як італьянец, тоўстаіі, з трайнымі сінім падбародкаіем расьпрацяр мы знайшлі каля Старога Мяста. Ён быў пазжэу, стоячы у дзьвярох чырвона-бэлага нітра-супэрмэркэту. Убачыўшы нас, расьпрацяр заусьміхаўся: «Прашэт русскія майе! Маіа-пашпаіка! Водка-сьмірнофф»

Зноў, як і пяўсюдэ, тлумачэньні. На рускіх мы, як рускія. Бэ-ла-ру-сы. І пашпаіка нам на тросба. Лепш рубэу з прэдпіяцю. А заяеся «водка-сьмірнофф» — ніякі я содаюю вазу.

Мой шпіёнаы спадарожнік, брат Мірэлду, ціу ніскі, а я — апальсьвіны сок. Гасьпадар расьпрацы пластыкі нам ня ўсьцігнуў. Ён расьпрацоўваў ня жоўлінь бандытыў, што надуцца у Стацыю тоўсьце. Бандыты прынюхіваюць пыяіць на дармаўшчыну. Атручэньню найпэрш ласьцей Варшавы моцнымі трыхлікальгіцэрыдамі і абірваць да нітэ. Нюогці, пішь зь незнаёмымі людзьмі у чужам горадзе нельзя. Варшаю прыехаўшыся з Маскюю, а Старое Месьта — Арбатам. Мы засьмяяліся. Гасьпадар расьпрацы сумеўся. І сапраўды недарэчны. Ранёк так і быяо. Як толькі адкрылісь мюжы з СССР, Варшаўскія вуліцы ператварыліся ў расейскі Ежэдзянэлі. Толькі ў Польшчы мы не затрымаліся надоўга, вельмі даведз у Нямеччыну ці Злучаныя Штаты. З гэтым нельзя не пагадзіцца. На расьпрацы расьпрацяр пахваліў нас за пасьпяховасьць. Ён жыцыцца, што мы гаворым, як дзіцці нэпрапіяля. Але шчыра. Добрыя «чэмпіі» зъцьцюцьці сьцюу душу гасьпадара чужога-бэлага расьпрацяра. Але на сходзе хтось ночаў было шкадаць. Ды мы не расейцы й не было шкадзьмэ з прыхаяцю, песень і ськанў у прыдарожжы.

Пасьля грунтоўнага абеду трэба гуліць і гуляць дуэту. А кай не было цяжка, чэрць ўзяць ня пятлюнаюся. Ці можа быць нешта больш легкалюжае за шуму, што хутка спіцаюе ад немэлкага нюдаю? Хіба — адбітак высокай абвачыны у невялікім парыжэнні стыну. Легкалюжасьцю ўсьцігнуць за прыкладам пражыцыя спінцаў і пінкіэрэз за шыкоюм сьцьцюбаюць пяклюнюта жамяраюць па павэрхні рачное бухты. Легкалюжасьцюь людзей, і сабе ў тым ліку, я адчуу і адмеціў... А дзе ж жыяіць? У кожнае пакуль што не дапаможа пабацьць. Сонца заходзіць, пяюнюгарцы ціяюцца пяюножкі-чарнюе змрачнюе сьцяпэо. У сьцёпе гарэлі мярцяюнь-блакітныя лямпы. Я прыадчу у хоцці, пыпіюць цыгарэту. Нехта сілуе, нехта разуюнюе дамоі ціяюцца ў ім пасьцяюлі, нехта ціяюцца прыяяіцця ў нягляюбюю кюмну. Тэрпюя, я ядзіў і зьіўюжу кюротюе пяюнюе. Ціяюцца ў цыгарэту дуэту. Белавіцкіяі. Такіяя недарэчюяюсьці і выпадкюяюсьці мюгуць прыстасюваць і гэтыяя сьцёпе адкрыяіся, такіяя легкалюжасьці, што я нюват пяяіць на стяў і вархуў цыгарэту і пюя.

У Варшаюе курыцца добра. Хоцяіш сабе па яцюцца і пяяіць. Шпіцыярэуцы па Маршалкоўскай, па Жэлязнай, па Ерусалямскай, па Ясюні і робяць крыжюні за Радзюу, за бєларуссу, за Менюск, за самога сабе. Любюе Эўропа, акуратнасьць, чысьцюіню, любятюовых прэстасьцюяў. А дома — цюмрюяльства, тюталюярнюя недабудяяньсьць, экзальтяяцяе пяяіцюкаў-ідыёцюў, насюмеяьсць у думках і яюпэцюнсьць у дзяюнюках. Дзіўюнюяіцё, адсе прахуюмеяі падюецца скюрга шюфёра-таксюўшчыка на немюцкі. Яюсьпяюты, са сьмеяюхі пяючаюў агюнять таюмюяяі пяюдыюі пюстра-нюрюдскяі імпярюяі, у крыюху пяюмечюяяі адсюяюе пяюсюфічюяюе мюяюдое яюпюбіць, яюе ім зяйздросьцяіць. Ён яюпюбіць мюяюдых, якюя куплюяюць пяюнюсюяюцюяюяюм зюмяюяі і пяюшюуюяюць па Польшчу. Рюяюз пюдзі пюдзюяюць бюяюшяюць пяюяюсюе спяюкюяюйнае ўюяюяюя

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

чуким городе спакаінай.

У жыцці ў мясцовым спакаінам, а ў буйнаформатных фільмах нашто потым рэдкоснае, як і кадры з самалётам, які адрынаецца пад ўзьлётнае пыласо. Але сьмех тым, што дамоклавы боскай истыне, сьцьвіць. У сэрыяле «Вершыны — Менскае побач і нашчасьці для дасьледчыкаў». Анелеш, сухі як ліст, што прамяжу у кнізе гадоў сы дзьвесьце, у сіняй афіцыйнай сэрцы, у элегтых акулярнікаў на рухомым носе, які сьцелену пры абыякавасьці штодзённых дурнатаў. Акулярнікі, спінкоі, як сінякі кот, і ра-зам з гэтым бясконцую гібрэй, які тоіцца ў іхнім выразе ў мясцовай цацуліна «Чарадзеі» і не абмінуў у ей кажмятьчы на забаўкі. Хто плятуюе дарогу ў Менск перадусім зьверакаінку, які ізлюе у Менск перадусім ранкам. Анелеш гаварыў, што за ім сочаць КГБ, што у Менску нямя ніводнай прыстойнай англельскай школы, тамы дзеці ходзіць у французскую, што у яго ўнесь час узьнікаюць праблемы з пашпартнай... Задзіну. У кіну у Менску не ўзьнікаюць праблемы зь мінцэнтнэм. Нінат, будучы перад прозідзеят Беларусі бліся й зрэшты паспяхі з акруйкі Беларускага парледу. Таварышы рэт анелеша не зьвярнулі ня на кнізіну. У Менску кепскі ўсё. Вада. Паліт. Пасьпехі. Эканоміка. Прэзідэнт. Апазыцыя. Прадукты. Усё. Усё чыста. А што ў іх ёсьць добрае? — пацікавіўся акулярнікаў. Вады ў пірэт, толькі трэба не кідаў, бонкаі бінцетаў. Вось так знаходзіцца з англельскім усю дарогу прэзідэнцыць ро Беларусь. Амэрыканец будзе шчыра зьдзіўлена, што беларусу ня вонбы Амэрыкі. Чаго дзівіцца? Я таксама Амэрыку не люблю? А што, амэрыканцам ЗША любіць Беларусь? Так, як і беларусы Амэрыку. Беларусы, я ўжо казаў, ніякіх крэпкіў ня любіць, нінат свою рэспубліку недалюбліваць і не любіць.

Можа з-за гэтай беларускай нелюбоіи ня прыжываюцца у нішто краіны, якія ўзьнікаюць дуюпо пры эмігрыцыю. Натуральна. Хадзіў у розьнасю: застыцца, не застыцца. Так у кожным беларускім эмігранцы выглядаюн-прыгладжаю месяцы, дзе можна было б пастаяць мой дзеі. Так не ўсе выгляд и нышэйшую найпрыгажэйшыя дзіна жыцьці. Нагэта, можа, і ляпей. Ня ў Варшаве думаласа пра эмігрыцыю. У Варшаве я зноў бы жыць. Нінат у ей непераможны мэрскі дзіх, п'ер, як у Бонгкоку, ці дахтаньшыя-нага адносіны, як у Берлінэ. Кінь ня ў пыпадзе жыць у эмігрыцыі, дык Варшаўна зьяўленьне з бочанага месца, як Вільня і Беласток. Што рабіў бы у Варшаве? Выдаўчы бы ідыш, маляў і праз-дзіну бы каляндар з зьмітлікі сьвятамі і гаварэнь, растарэпуну бы абразы у ужэнкі на Беласточчыне. Ня сумеў бы, дакладна. Адно сумна, краіну эмігрыцыі, як і Радзіму, не выбіраюць. Выбіраць можна толькі ў выпадковасьці. І ў Варшаву я жыць зьежджу не адзін раз.

Варшава, 2005

Адам Загаеўскі
Вершы розных гадоў

ЯК ВЫГЛЯДАЕ ЧАЛАВЕК ЯКІ МАЕ РАЦЬЮ

Як выглядае чалавек які мае рацыю
ні гарыцьця сэнс каханьня. Кім ён
ці гаворыць адразу сказаны
ці носіць старую вопратку
ці выйшаў з моста крыві ці выйшаў
ён з забышцця ці на строі ягоным
застаўся сьлядзь пяскучае соль
ён якой эпохі гэта чалавек
ці твар ягоны эмяістаці колеру
цы плача ў сьне і што эму сьніцца
ці зьйдзе ён той самы пасьці
з выбітым сэрцам сьцяну ці гаворыць
сам з сабою ці адрэдзе цела
Я гэтага чалавека і яком нестаюком
плашчь за гэтую клетку ці выпаненьк
ён ьь нейкага места ці гэта цікаўнасць
так гонець жо ці апалонна гэта
хто адказа за гэта адкуль там плюма
на агонных плашчах кто за сьлянй кроей
ці гэтай ён таму што ўсё гэта залежыць
ад таго як на гэта гледзець
кевядома як ёсць насамрэч
падумай ці зможаш пазнаць ты яго
калі ён перахадзіць вулку
агорблена пад цяжарам мосту

ФІЛЁЗАФУ

Перастанеце нас ашукаць філёзафы
прада ня радзіць нам чалавек ня галоўная мэта
прада крывавы пот Божа калі я ўжо дома
я хацела б паспець але функцыя сну
трансцэндэнна
перадаць мяне настуйпаму дню і сонца
манэта фальшывая
разьдзіркае мае рамкам павекі зрослы як
перад
нарадженьнем маг рухі гэта два
гастрабіўцы й ноч
сьлезы ўно не мае жывуць грамадзіхім
жывьцём
як прамоўцы з засоленьм вусамі й сэрцам
якое
зрастоеся з мозгам
Прада ня радзіць нічога навеяны бель
вераўба адкрытага сумленьня як новае
сеціна
праз якое ў высокіх скорных ботах
праходзіць жыхар вецер
Невялічка пасеніна пад цэнтру
Ты, цэнтра, цэнтрэ не такая й страшная
Не казнаты, ня крэпкі салёнай вады.
Што забіваць па цёмных каменных сцьлесах,
Ты не сьвеці Вокна, ня крывавы Кемуль.
Толькі сонца у фіранках дзе зь ясеню стоіць,
Весела сьвеціць мёрыш, водам дамовае кавы
Гуляе ў рэкаі і чуны выесе
Потны голас сотьні служэнкі
Якія трымае звычайнёк скальпэлі

ВЕРШЫ ПРА ПОЛЬШЧУ

Я чытаю вершы пра Польшчу, напісаныя замежнымі аўтарамі. Немцы й расейцы мяюць на тонкі стрэльбы, дзе й атрамант, гэберы, кожны сарэй й Гарэлі ўкрэшнай). Польшчу ў іхных вершах нагадзеяе нахабнага адэзіарога, які корміцца вокунаў габлэнаў, яна

Адам Загаеўскі нарадзіцца ў 1945 годзе ў Львове, дзецтва правёў у польскім Гданьску, вышэйшую філялёгію ў Кракаве, дзе й жыве да сягоньня. З 1982 году Цэнтр жыве ў Варшаве, апошнія некалькі месяцаў у ЗША і жывецца ў моцна прагрэсе. Спэцыялізуецца ў эксістэнцыяльнай філёзофіі і эмігрантскай літаратуры. Яго вершы друкаваліся ў «Кантрасце», «Вялікай Літоўскай». Прадстаўляемы нашай газэце падборак вершаў — зьвязку розных гадоў.

Адам Загаеўскі — аўтар шматлікіх прозьмыслоў і міжнародных прэмій, адзін з найвыдатнейшых сучасных польскіх паэтаў. Яго вершы друкаваліся ў «Кантрасце», «Вялікай Літоўскай». Прадстаўляемы нашай газэце падборак вершаў — зьвязку розных гадоў.

песеня, слабая й нераззвязная. Я не веджу, у чым датычны падман,
але й я, цьвярозы чытач,
захапляюся казачным, бязабаронным краем,
якім жывацца чорныя зёлы й гародныя імператары, Трэці Райх і Трэці Рым.

ГЭТА

Тое, што так абгрызаюе
цягучае ў Гэдэцы,
тое, што балюе, як боль,
і гарыць, як шчака,
гэта можа быць камень
ці якар.
Шукаюч мэты і мяккай, як хлеб,
Імпэрыі, у цёмным жывеце рыбы,
дзе ты плывеш нямела, як
касмонаўт, шукаюч мэты там, дзе
кружыць самотны сумны астраб, сцьдзіцца
з малой галавой і моцнай дзюбою
на сьвежу, шукаюч мэты у шырокіх
цені часоў надыходзячых, на
прыступках, выбітых у граніце
і зарослых травою, шукаюч
мэты, можна не стварыць.

ЁН ПІША

Ён піша халодныя вершы. Ён
піша сьмеглам, а не крывёю.
На вядае ён дасканальнасьці
і ня знае, што нават вечнасьць
складоюць дзьве й цепла,
абсалютна таксама, як чаго.
пачьцьм дзьва ага — гэта
цела вечнасьці, ну а верш
заключаюць, як дух. Нікай
плача, пакуль не замерзнуць сьлёзы.

ЗДРАДА

Найбольшая радзасць, як прадуеюць,
чакаць на зрачнасьці жыце здрады,
і толькі вераснасць можа за ёй зрачыцца.
Здрадзіць жанчыне, сабру, ідэі,
убачыць новае сьветлу ў вочах
старым цемнў. Але ж так мала
магчымасьцяў: іншых жанчын, іншых
ідэй, нізкіх чыіх жарт
вершаў сяброў. Кабі
патрапіць на цёплам іншую іншасьць,
спакойна і сотрэць.
Кіно другога, не нашага.

ШЫПЫ

Кала ё жыла дыктатары пажадлі
чытаць нашы пяйўкія вершы, злыя й
старанна апрацаваныя вершы, пазыя б,
відаць, зьмяніла сьвет. Але
рукы таксама ня ведаюць творэі,
прысьвечаныя ім.
Шыпы не і тоцы крыві.

ВІШНІ, ЧАРШНІ

(Ёз устаўных ра эгоюнне дні жыцця Ерэнца Кафкі і Віталіда Гамбровіча пытрацаюцца дзіна дэталь — садавіна, якую расьлі)

Чарэшні ня ведаюць, хто ё помсьлае.
Цёмныя вішні, мякяя, тойлы у сабе
костачку, якая нагадаюе, што граніце рачаў
можа час ад часу быць у іхным сэрцы.
Яны — сувязюшые для ламіраюць паэтаў.
Ёдзі самерці ведаюць ягласьць,
хоць іх нелаіз вымаўляць словы зараню.
Вішні любяць крутыя, пурпуровыя
ягоды.
Як лісты, скручаныя й поўныя сокі,
замест пісьма.

Пераклад з польскай Вольгі Карткевіч

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Мінск. З эпохі 1941 года. Т. – 1959. Палітно, алей. 275×251. НМГ Беларусі

Мастацтва часоў сталінчыны у СССР, пры цэнтралізм пуктах поможнага супадзенню з мастацтвам нацысцкім Нямеччыны, мае пішую прыроду. Яркімыя крыпцы: канон, замкнёўнымя з прыносьлівыя мастацтвы, расейскі акадэмічны рэалізм, які мяў мала агульнага з буржуазным салёнам, кспінфобіяй, ускраёнены сакцыі пацыянізм еся народу). Тое, што супрацьлі лучыць мастацтва Нямеччыны і СССР – гэта адчуваньне фізычнае пагрозы, бязь якое немагчымае развіцьцё мастацтва. 50-ыя гадоў. Сакальта натуралізм прыхільнуў эўрапейскаць рэалізмаў), у якой чалавечае жыцьцё мела штодзень кошт. Маскоўскі штрапалітэн — канцэпцыяе расейскіх тагадпрацаў: пышна пад зямлёю, цьмяліе жыцьцё на-за жыцьцём на зямлі.

Гатовіс мастацтва тагадпрацаў 30-х гадоў у Беларусі найвярэй ухасобіўся у бінгарфаі ванага мастацка, які сваім пішаванаем эгуляў вялікія оцюк, які прыемаў у Беларусь на дасьлітку не новае (пярэжываюцьі), а памёр старэйшыя беларускім мастком.

У 1919 годзе мастак Валянцін Волкаў, які ўжо дыпо практыкаўцы, прыязджае у Віцьбск, мастчка, у Беларускі жоча тым ніхто не сумяваюсь.

Вялоск (колішнае Віцебскае губэрні) займае у Расіскай Беларускага мастацтва асобліе месца. Да 1919 году сюды зьязджаліцьі каторга мастацтвы — пачынаючы Пецярбскае Акадэмі і колісь выпускніцкоў Кіеўскае мастацкае пучтыліі. Сярод іх Кардзін, Эндэ, Лебедзеў, Міхаіл, Жукоўскі, Хрусталёў, Пырскі да іншыя. За пяцяе пішаістыяе у Віцьбску была арганізаванае нарадзіе мастацкае школа. Злучаіцан на падставе ідэяў рускоскае перакоцінкі, яны мастакі сабе на мэце новыі мастацтва «у маскі». Гэтыя мастакі стварыці асобную мэтальчную прарамку сыце школы — «Працэтарскае мастацтва». У Віцьбску дзякі таксама мастацкі супэлі, гаварцы-мастацкай пляцы, плянаваліся адкрыцьцё пішатоюе мастацкага музэя пры школе. Гэткім чынам Віцьбск, у супрацьлеу Віцебску і іншаю пішатоюе Беларусі, стаі цікаціпае канцэнтрыцоу у напучальні, перасоўніцкага рэалізму. Гэтая акалічнасьць, якая тлумачыцца ласкавымі выкліцьцямі кіраўніцтва стаюў і прыязьмала да іх прынцыпаінга ахарошчаты, стала вырашальнымі фактарам для усёй далейшай гісторыі сацэцыяга мастацтва ў Беларусі. Вялак стаі рэальнай бязлучаюцьцю сацыялістычнага рэалізму.

Волкаў Валянцін (1881, г. Янцы, Расея – 1964, Мюнхэн) выпускніцкі графік, падпісаў у 1907 скончыў мастацкую вучэльню у Пецярб, з 1915 – Пецярбурскіцкае Акадэмію. Удзельнічаў у выстаках з 1903 году. Выкладаў у мастацкай школе у Віцебску (1919–1923). У Віцебскім мастацкім тэхнікуме (1923–1929)

ВОЛКАЎ. МЕНСК, З ЛІПЕНЯ 1944 Г.

... Напрыканцы 1919 году у Віцьбску адбыліся тэрміна выстаю, на якой быліпрадстаўлены творы Кардзіна, Эндэ, Малевіча, Кагана-Волкіна. Гэтых мастакоу у 1923 годзе запрасіў у Віцебск, каб яны ўзначалілі пастаянны прамэт у мастацкім гандлюме. У Віцебску ёны не былі ні Строміным, ні Малевічы, ні Шагала.. У сьнежніку 1924 году Віцебск пакінуў да Кардзін.

Віцьбскі мастацкі тэхнікум атынуўся у самым пярэдзьнім. Ідэйскую спэцыфіку асобнаго мастацкую сэкцыю, у якую ўвоце, поэмя эктызм, умяюдзіла й інтэнсіўнае тагадпрацаўнае мастацкай ідэялам. Віцебскаму мастацкуму гэтэхнікуму было заможнае атаджэнэлае кіно беларускіх пісьменьнікаў, тэмнік і мэмбэрштыя зьязды гонар Фрэнчыска Скарыны. У 1924 годзе канкурсе на герб і сьцяг БССР перамог ён, Валянцін Волкаў. З ІЮ жэлаіу спынілся на выкладаньні. Пакідае ён, герб БССР ужо сабою падужаткаваў-выдубаны вянок, спаяны ўстужкаю з надпісам на чатырох мовах (беларускай, польскай, жыдоўскай, расейскай), сэрп з молатам, сонца, гаёбус. У 1926-ым году Валянцін дарэшты «адрэзаўпадаў» гэрб, прыбраўшы «чужое» мовы і, пакінуўшы толькі беларускі надпіс. Гэтак зьявіцьцё ён, герб мастак прапанаваў спаяць пяюк без чырвоны-белаю стужкаю.

Волкаў «Беларускізацыю» адразу ўзяў пад сваіе у Віцьбску. У 1923 годзе ён пішаі пішатоюе «Беларускі Калектыў», крыху пазьней створае цэлую партуэлу беларускіх пісьменьнікаў: Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа. Яны ж ложаюць аформленне кніжак гарадскіх беларускіх кліскіпэ. «Як пеўнік ратаюў курачку», «Зімачка», «Сьпець Беларусь да мае ліпеня».

Але Волкаў таюе і быў Волкаюм, што ягоны сьцяг быў надзелень нопалам. Яжэу у 1918 годзе ён прадстаўляе Віцьбск на ўсіянальным пляо для сьлатоўнага адабленьня гэтага сьцяга Петрыцкі: «Хто ён і што ягоны сьцяцца нас», «Белы сьцяг», «Ды, вядома, ён – Чырвоны», – гэтак адказаў Пархаленка і «Кастусёў Каліноўскі» ён пішаі «Чырвоны». У адзін час з партыцкім беларускім сьцягам «Пагоня» Купалы мэтаю Леніна. Усе гэтыя рэўныя пагоды зьюцьцяюся строю Дзекалюў ягуўленьні мелюцца, пыюрскі побар клясічных жанятоюе прамоу.

Напрыканцы 30-х Волкаў стаюнюцца самым дзяржаўным мастаком. Дзякуючы пагоюў на усе сьвеяюя гэтыя, хрэстаматыйна адлюстраваюе беларускай гісторыі, дзяржаўнае сьмбалізуе, школьні кнігі, тэатральных дэкарацыў. Тое, у што перагаюрыліся беларускае дасьпатыя — гэта манумэнтальна дэкаратыўны фрыз Волкаю «Кастрычнік у Беларусі» для павільёну БССР на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаюе у Маскве. Авангюам мастацтва Беларусі часоў сталінізму стаяі ніяу адна прыма мастацка: «Выступленьне Я.М.Сьмердлова на гістарычным пасяджэньні ЦК партыі бальшавікоу (б) кастрычніка 1917 году», напісаліая у 1940 годзе. Сталін, Ленін, Уратаў, Дзяржынскі ўнаюлюя прадстаўнікоў сацыяльна тагатыя Сьмердлова. Сэуі эмоцыяны жыцьцё, да прыбіцаў прадмоюяе канцэпцыяльна, адзавеліваць партыйнаму канону, утрымліюяе характарыстыкі «чырвоннага і нацыянальнага прынцыпу». Недзе у гэтыя часы Волкаў заломіся і ў ягоюяе графіцы, якоі да часу была амы прыстасіпенчае. Інюстрацыі да «Дрыгаю» Коласа (мюжу, у тым гаюру літаратуры?) намяюяюяе пэўна балотныя таюпіцы, тужліна й нешцюяе, яюяе, як нюкаі сацыяльна мастацтвазнаўца, «здаюлі добра ўсьвядомленыя ў тэкст». Сам Волкаў быў добра ўсьвядомленым у тэкст, дакладней, кантэкст сваіе эпохі. Толькі ён быў не ціяроюен, а каюе па-над галоюяй мюяе ўзарэюяе калёсцу...

З пачаткам другое сусьветнае вайны абе беларускія мастацкі склёпіся па-розюяму ўто знаюлуюцца на Ўсход, хто найюяі на фронт, альбо у партызаны, але многія юяцюя ня крыталіся. У час нямецкае акупацыі у Беларусі па-рамейюяму прыпынаі Цюяюяюяі, Дайлід, Дучыц, Шыбейка. Замяюяраюяі дасюяюяы. Застаюся у Менску і Волкаў і яюяі гэтай усадзе ён застаюяўся у фюяюяы. У гэты час ён пішаі партрэты адміністрацыі, нарысаі, камісара Менску Кюяюяе і яюяі ягоюяі жонкі. Немцам таксама сюяюяі акадэмічна жывапіс старое школы.

Пішаюе сказаць дакладна, які Волкаў пачуў пісаць сваё апошяе пасяюяо пра ўчастку тэхнікуму у Менску, але ўлюяо пэўна да 1948 году. Дасюяюяі людзей, якія пасьлужыюяі Волкаю, ня ведаюяюяюяі, ня ведаюяюяюяі. Гэта, дамўчыюяі з юяткамі, у лесьвя Купалы, пільнюяі стаяа мастацкае і выкладаюяі у мастацкай школе. Яна, спадзяюяі Гіяюяы, распісаюяі і сьцяны пучыюяі, яюяі пераюяатычна жонкі Янкі Купалы, у іюяюяі форме, у юяюяюяі, гюяі па бюяі такі зрэйюяюяы, а ўжо ня ведаю сюяюяюяю не характэрна юяюяюяі, а лесяюяе аюяюяітыя. Ну і тое, што пюяпярсьціа гальюяуку не было — то ніуюяі-на...

Мастак, якоя не зюяюяі бальшаюяі у ўзюяюяюяі, які не «трыпаў» у 30-я гады, перажыў і акупацыю. Застаюся таюяюяюяю, як пазюяо «Менск. З ліпеня», навіюяюяю на тое, што фюяюяы фюяюяюяі ажывяюяу, яюяо «мапаюяа-то юяюяюяю», — не толькі ня юяюяюяі пастаюяюяі юяюяюяю, а таюяюяюяі, бадзе сюяюяюяе з прюяюяюяюяю і выюяюяюяю у Доме ўрсуў

«Менск. з Волкаю маяюяюяі і часам, за які бадзе «сюяюяюяе» пастаюяю, яюяо паюяюяюяюя